

bulletin slovenskej advokácie

**Advokát ako
zodpovedná osoba
(DPO) podľa GDPR**

**Odporúčania
pre advokátov
pri používaní
cloudových služieb**

Náhrada nemajetkovej
ujmy (**bolestné
za smútok**) pozo-
stalého príbuzného
Stav a východiská

**Určovanie výšky
pokút v prípadoch
preukázania dohôd
obmedzujúcich
hospodársku súťaž
alebo najväčšie
prekvapenie na záver**

AKTUÁLNE

- 2 **ROZHOVOR**
Skúsenosti z pôsobenia v revíznej komisii vnímam ako výhodu vo funkcii jej predsedníčky
JUDr. Zuzana Čížová
- 4 **DISKUSIA**
Advokát ako zodpovedná osoba (DPO) podľa GDPR
Jakub Berthoty, LL.M
- 8 Zásadné zmeny pri aplikácii fikcie doručenia
JUDr. František Sedlačko, PhD., LL.M.

ČLÁNKY, ŠTÚDIE

- 10 Náhrada nemajetkovej ujmy (bolestné za smútok) pozostaleho príbuzného Stav a východiská – 2. časť
JUDr. Robert Šorl, PhD.
- 22 Určovanie výšky pokút v prípadoch preukázania dohôd obmedzujúcich hospodársku súťaž alebo najväčšie prekvapenie na záver
Mgr. Daniela Čičkáňová, PhD.
- JUDIKATÚRA**
- 32 Zoznam bielych koní a ochrana základných práv
- 36 K náhrade nemajetkovej ujmy za viacero prebiehajúcich trestných konaní

ADVOKÁCIA

- SAK**
- 40 Z októbrového zasadnutia predsedníctva SAK
- 40 Pýta(j)te sa predsedníctva
- 42 Slovenské dni práva
- 46 Stretnutie susedných a spriatelnených advokátskych komôr v Bratislave
- 48 Budúcnosť je v cloude
- 48 Úvod k prijatým štandardom, odporúčaniam a kritériám...
- 49 Štandardy a odporúčania pre advokátov pri nákupe...
- 53 Odporúčania pre advokátov pri používaní cloudových služieb
- 54 PRÍLOHA – CLOUD CHECKLIST
- 56 Povinnosť advokáta vyjadriť sa k obsahu sťažnosti na výzvu komory
- ZAHRANIČIE**
- 60 Z aktuálneho diania na európskej a medzinárodnej úrovni
- 65 Bulletin advokacie prináša...
- 66 Porušenie povinností advokáta – neúplne vyúčtovanie právnych služieb na základe zmluvy v rozpore s dobrými mravmi a oneskorené podanie dovolania

ZAÚJÍMAVOSTI

- LITERATÚRA**
- 69 Základy trestného stíhania právnických osôb
JUDr. Marek Kordík, LL.M., PhD.
- 70 Vladimír Fajnor
JUDr. Peter Kerecman, PhD.
- 71 Predstavujeme *Legal Point* – právne problémy riešené mladými právnikmi
Bc. Romana Fridriková

Vážené kolegyně,
vážení kolegovia,

prvou z prioritných úloh, ktorú vyriešila pracovná skupina SAK pre elektronizáciu výkonu advokácie (PSE) je prijatie štandardov a odporúčaní k softvérovému (SW) vybaveniu advokátskych kancelárií, rovnako aj k softvérovému vybaveniu Slovenskej advokátskej komory. Materiály schválilo na septembrom zasadnutí predsedníctvo SAK. Vybrané schválené materiály určené advokátom nájdete v tomto čísle Bulletinu slovenskej advokácie.

Štandardy a odporúčania jednoznačne reflektujú na akútnu potrebu zabezpečenia adekvátnej ochrany dát v cloude, t. j. na vzdialenom úložisku u tretieho subjektu mimo dosahu advokáta. Všeobecným trendom, naprieč všetkými sektormi spoločnosti je postupný prechod na cloudové riešenia. Cloud dnes bežne využívame v súkromí aj v práci. Napokon aj štát v nedávno prijatej novele zákona o e-Governmente vytvoril predpoklad na vznik vládneho cloudu.

Schválenie komplexných štandardov ochrany údajov bolo len prvým krokom. SAK dnes nemá žiadne SW riešenie, ktoré by advokátom mohla odporúčať. Podľa názoru PSE je preto potrebné v budúcnosti advokátom poskytnúť moderné SW riešenie, ktoré zároveň bude spĺňať aj prísne podmienky ochrany dát v cloude.

Štandardy a odporúčania majú povahu odporúčania pre advokátov. Do budúca je však pravdepodobné, že sa stanú záväznými. Každý advokát si musí uvedomiť, že pokiaľ nebude vedieť zabezpečiť ochranu klientskych dát v cloude na aspoň minimálnej stanovenej úrovni, klientske dáta tak vystavuje riziku zneužitia a sám seba porušeniu povinnosti mlčanlivosti a ohrozenia ochrany záujmov klienta. Používanie moderných technológií je spojené aj so zodpovednosťou za integritu a bezpečnosť klientskych údajov, ktoré musia požívať rovnakú ochranu ako klientske údaje v papierovej podobe.

Viac k tejto téme sa dozviete na ďalších stranách tohto čísla, kde sme pripravili aj úvod do problematiky.

Pevne verím, že prijaté materiály prispedia k zvýšeniu ostražitosti advokátov predovšetkým v súvislosti s cloudovými službami.

JUDr. Michal Rampášek

člen Pracovnej skupiny SAK
pre elektronizáciu výkonu advokácie

K fotografií na obálke

V dňoch 5. a 6. októbra sa v bratislavskom hoteli Devín uskutočnil 23. ročník konferencie Slovenské dni práva, ktorý organizuje Slovenská advokátska komora. Viac si prečítajte na s. 42.

ROZHOVOR

Skúsenosti z pôsobenia v revíznej komisii vnímam ako výhodu vo funkcii jej predsedníčky

Zhovárame sa s novozvolenou predsedníčkou revíznej komisie Slovenskej advokátskej komory. Na naše otázky odpovedá historicky prvá žena v tejto funkcii **JUDr. Zuzana Čížová**.

■ **V revíznej komisii pôsobíte ako znovuzvolená členka. Považujete to za výhodu, pokiaľ ide o výkon funkcie predsedníčky?**

Činnosť revíznej komisie SAK okrem kontroly plnenia uznesení konferencie advokátov a činnosti predsedníctva komory spočíva aj v dohľade nad riadnym výkonom advokácie. Vý-

kon dohľadu predpokladá znalosť predpisov slovenskej advokácie ako aj rozhodovacej praxe disciplinárnych senátov, s ktorými sa advokát v bežnej praxi pravidelne nestretáva. V priebehu predchádzajúceho funkčného obdobia členky revíznej komisie SAK som mala možnosť nadobudnúť skúsenosti pri pravidelnej aplikácii týchto predpisov na konkrétne prípady, čo v rámci aktuálneho výkonu funkcie predsedníčky revíznej komisie SAK vnímam ako veľkú výhodu.

■ **Aký má pre Vás význam, že ste historicky prvá žena v tejto funkcii?**

Osobne nevnímam rozdiel medzi tým, či vo funkcii (a to akejkol'vek) pôsobí žena alebo muž. Takéto posudzovanie je podľa môjho názoru spoločensky dávno prekonané. Potvrzuje to aj skutočnosť, že pri voľbe predsedu RK SAK mi prejavili dôveru členovia revíznej komisie, z ktorých deviatich členov využívajúcich právo voľby, boli siedmi práve kolegovia muži. Som presvedčená, že využitie odhodlania advokátov podieľať sa okrem vlastnej advokátskej činnosti aj na verejnosprespešnej činnosti v prospech celého advokátskeho spoločenstva, je jedným zo základných predpokladov riadneho fungovania Slovenskej advokátskej komory v prospech spoločnosti, a to bez ohľadu na pohlavie členov jednotlivých orgánov.

■ **Aká je základná náplň dohľadu revíznej komisie na riadny výkon advokátskeho povolania ?**

Revízna komisia v prevažnej miere rieši sťažnosti podané na advokátov a koncipientov konkrétnymi sťažovateľmi. Vyskytnú sa však aj prípady, kedy sa revízna komisia SAK dozvie z vlastnej činnosti o možnom porušení predpisov, o ktorom je povinná vykonať šetrenie. Ako kolektívny orgán zasadáme

raz mesačne, kedy okrem kontroly činnosti predsedníctva komory a kancelárie komory z hľadiska zákonnosti, hospodárneho nakladania s majetkom komory a súladu s predpismi komory, rozhodujeme o výsledku šetrenia každej sťažnostnej veci. Člen revíznej komisie alebo náhradný člen revíznej komisie poverený vykonaním jednotlivých úkonov alebo celým šetrením, predloží výsledok prešetrenia sťažnosti, na základe ktorého revízna komisia SAK hlasovaním rozhoduje či vec odloží alebo je daný dôvod na podanie disciplinárneho návrhu. Pre efektívne fungovanie máme k dispozícii pripravený podkladový materiál v elektronickej podobe dostupný všetkým členom revíznej komisie SAK. Okrem toho sa vedú aj disciplinárne konania pred disciplinárnymi a odvolacími disciplinárnymi senátmi, v ktorých predsedu revíznej komisie ako navrhovateľa môže zastupovať ním poverený člen revíznej komisie.

■ Koľko sťažností zaevidovala revízna komisia v roku 2016 a za prvý polrok 2017 a v koľkých prípadoch bol podaný návrh na začatie disciplinárneho konania?

V roku 2016 revízna komisia SAK prešetrila 415 sťažností, z ktorých bolo podaných 47 návrhov na začatie disciplinárneho konania. V roku 2017 do 30. septembra 2017 revízna komisia SAK zaevidovala 331 sťažností, z toho sťažnostné konanie bolo začaté z vlastnej činnosti revíznej komisie SAK ohľadne 12 vecí a bolo podaných 26 návrhov na začatie disciplinárneho konania.

■ Aké sú najčastejšie porušenia predpisov, v ktorých revízna komisia SAK vidí naplnenie znakov disciplinárneho previnenia?

Medzi časté dôvody, kedy revízna komisia SAK dospeje k rozhodnutiu, že je daný dôvod na podanie disciplinárneho návrhu, patrí nedostatočné informovanie klientov o priebehu vybavovania ich právnych vecí, neoznámenie rozhodnutí resp. nepodanie opravných prostriedkov bez pokynu klienta, písomné finančné nevysporiadanie vecí a nevrátenie dokladov po skončení zastupovania, nedodržanie § 21 zákona o advokácii o povinnosti odmietnuť zastupovanie v kolíznych prípadoch, neposkytnutie súčinnosti podľa § 28 ods. 4 zákona o advokácii spočívajúce v povinnosti vyjadriť sa k obsahu sťažnosti, poskytnúť potrebné vysvetlenie a požadovanú spisovú dokumentáciu.

■ Dlhodobu predstavujú značnú časť porušovania advokátskych predpisov „nezaplatené príspevky na činnosť SAK“. Ako v tomto prípade porušenia postupuje Slovenská advokátska komora proti kolegom „neplatičom“?

Následkom spomínaného porušenia je vyčiarknutie zo zoznamu advokátov podľa § 7 ods. 1 písm. f) zákona o advokácii, o ktorom rozhoduje predsedníctvo SAK, pričom rozhodnutie o vyčiarknutí zo zoznamu advokátov sa týka toho, kto je v omeškaní so zaplatením príspevku na činnosť komory o viac ako šesť mesiacov a príspevok nezaplatil ani do jedného mesiaca po tom, čo ho komora vyzvala na zaplatenie spolu s poučením o následkoch nezaplatenia.

■ Aký je Váš osobný názor na kompetenciu ministra spravodlivosti podať priamo návrh na začatie disciplinárneho konania proti advokátovi (§ 58 ods. 1 ZoA)?

Podľa mne dostupných informácií, od roku 2004 bolo zaznamenaných sedem podaných návrhov na začatie disciplinárneho konania zo strany ministra spravodlivosti, a to päť v roku 2004, jeden v roku 2005 a jeden v roku 2012. Právomoc daná ministrovi spravodlivosti nie je využívaná vo väčšom rozsahu pravdepodobne z toho dôvodu, že revízna komisia SAK má dostatočný potenciál šetriť avizované porušenia právnych predpisov a náležite o podaní návrhu na začatie disciplinárneho konania rozhodnúť. Napriek náročnosti vybavovania sťažností, ktorému sa každý člen revíznej komisie SAK zodpovedne venuje popri vlastnej advokátskej činnosti, je revízna komisia SAK pripravená naďalej dôsledne prešetriť každú sťažnostnú vec tak, aby bolo zabezpečené poskytovanie právnych služieb advokátmi v súlade so záujmami klienta a s odbornou starostlivosťou, pri súčasnom zachovaní dôstojnosti advokátskeho stavu a dodržiavaní pravidiel profesijnej etiky. Vzhľadom na to, že záujem na dohliadaní výkonu advokátskeho povolania vyjadrený prostredníctvom právomoci danej ministrovi spravodlivosti je totožný so záujmom Slovenskej advokátskej komory na riadnom výkone advokácie, nie je podľa môjho názoru dôvod uvedenú právomoc ministra spravodlivosti Slovenskej republiky meniť.

Nekorunovaný kráľ Justičného paláca

Slovenská advokátska komora vydala o svojom členovi, nezabudnuteľnej postave slovenskej advokácie **JUDr. Jánovi Eugenovi Kováčovi** publikáciu, ktorá nadväzuje na doterajšiu edičnú činnosť zameranú na významné osobnosti advokátskeho života a práce na Slovensku v dávnejšej minulosti.

Kniha je k dispozícii v knižnici SAK.

Cena: 9 eur

Kontakt pre objednávanie:

PhDr. Ondrišová, 0903 600 805, ondrisova@sak.sk

DISKUSIA

Advokát ako zodpovedná osoba (DPO) podľa GDPR

GDPR predstavuje nový režim ochrany osobných údajov. Pre advokátov však nejde len o zaujímavú oblasť z pohľadu právneho poradenstva klientom, ale aj o zásah do každodenného spracúvania osobných údajov advokátmi v špecifickom režime advokátskeho tajomstva. V sérii článkov zameraných na ochranu osobných údajov v advokácii by sme chceli otvoriť debatu v súvislosti s prípravou advokátov a SAK na GDPR.

Odborná verejnosť určite zachytila množstvo informácií kolujúcich o novom všeobecnom nariadení o ochrane osobných údajov (ďalej len „GDPR“).¹ GDPR predstavuje novú všeobecnú úpravu ochrany osobných údajov v EÚ, ktorá od 25. mája 2018 v plnom rozsahu nahrádza existujúcu Smernicu č. 95/46/ES a tým aj Zákon č. 122/2013.² Na verejnosti sa však objavili analýzy, podľa ktorých je nízky počet odborníkov na ochranu osobných údajov v organizáciách jedným z hlavných problémov zabezpečenia súladu s GDPR.³ V tomto smere sa otvárajú pre advokátov ďalšie možnosti uplatnenia. Avšak, je dôležité bližšie vysvetliť špecifiká vykonávania funkcie zodpovednej osoby advokátmi resp. advokátskymi kancelármi.

Úvod

Na úvod je potrebné vysvetliť pôsobnosť troch rôznych predpisov a režimov, ktoré sa budú od mája 2018 aplikovať v oblasti ochrany osobných údajov:

- GDPR;
- policajná smernica;⁴ a
- nový zákon.⁵

Väčšina všetkých spracovateľských operácií klientom bude spadať pod režim GDPR, pretože negatívna vecná pôsobnosť GDPR upravená v jeho čl. 2 ods. 2 upravuje pomerne reštriktívne spracovateľské činnosti, na ktoré sa nebude vzťahovať GDPR. Režimy, ktoré sa budú vzťahovať na činnosti, ktoré nespádajú pod GDPR sú bližšie vysvetlené v tabuľke.

Nový zákon je však stále relevantným predpisom aj v režime GDPR, pretože jeho piata, šiesta a siedma časť je spoločná pre všetky tri režimy a upravuje niektoré osobitné situácie zákonného spracúvania, postavenie Úradu na ochranu osobných údajov (ďalej len „Úrad“), konania pred Úradom, ukládanie sankcií a pod. V tomto príspevku budeme analyzovať postavenie zodpovednej osoby – advokáta v režime podľa GDPR. Vzhľadom na to, že úprava zodpovednej osoby je takmer identická aj v ostatných dvoch režimoch, naše závery sú uplatniteľné na všetky tri režimy.

Zodpovedná osoba podľa terajších predpisov

Podľa terajšieho zákona č. 122/2013 môže funkciu zodpovednej osoby vykonávať len osoba, ktorá má úspešne absolvovanú skúšku zodpovednej osoby na Úrade. Táto skúška pozostáva výlučne z posudzovania právnych vedomostí. Historicky funkciu zodpovednej osoby vykonávajú u klientov zamestnanci z oddelenia ľudských zdrojov, právneho, IT alebo compliance. Typicky teda dochádza k súbehu funkcie zodpovednej osoby s iným (primárnym) pracovnoprávnym vzťahom danej osoby ako oprávnenej osoby podľa § 21 zákona č. 122/2013 Z. z. Netreba asi bližšie vysvetľovať, že vo všeobecnosti prevádzkovatelia vnímali ustanovenie určitých zamestnancov do funkcie zodpovedných osôb skôr ako zákonnú výnimku z povinnosti oznamovať informačné systémy podľa § 34 zákona č. 122/2013. S reálnym výkonom funkcie zodpovednej osoby – a teda so zasahovaním zodpovednej osoby do každodenných procesov prevádzkovateľov – sme sa stretávali len výnimočne. Vo väčšine prípadoch klienti:

- nemajú prispôbené interné politiky oprávneniam a povinnostiam zodpovednej osoby;
- nemajú uzatvorenú žiadnu formálnu zmluvu so zodpovednou osobou;
- jediným dokumentom potvrdzujúcim ustanovenie do funkcie zodpovednej osoby je poverenie podľa § 23 ods. 8 zákona č. 122/2013;
- zodpovedné osoby nemajú reálnu / praktickú možnosť zasiahnuť do interných procesov prevádzkovateľov a svoju funkciu vykonávajú len „formálne“.

Úrad má podľa zákona č. 122/2013 pomerne obmedzené možnosti pokutovania takéhoto stavu. V tejto oblasti však GDPR zavádza významné zmeny a v praxi sa môžu vyskytovať požiadavky klientov na externé zabezpečenie funkcie zodpovednej osoby prostredníctvom advokáta alebo advokátskej kancelárie. Je preto nevyhnutné, aby advokáti rozumeli novým požiadavkám na zodpovedné osoby, ich

Spracúvanie osobných údajov	Režim
V rámci činnosti, ktorá nepatrí do pôsobnosti práva Únie;	V tomto prípade sú členské štáty oprávnené určiť si svoj vlastný národný režim, ktorý v SR predstavuje prvú až tretiu časť Nového zákona, ktorá je do veľkej miery (nie však úplne) prevzatá z GDPR.
Členskými štátmi pri vykonávaní činností patriacich do rozsahu pôsobnosti kapitoly 2 hlavy V ZEU;	Žiadny z troch vyššie uvedených režimov. Podľa § 2 ods. 2 psím. c) Nového zákona by malo ísť najmä o spracúvanie osobných údajov Slovenskou informačnou službou a Vojenským spravodajstvom.
Fyzickou osobou v rámci výlučne osobnej alebo domácej činnosti;	Žiadny z troch vyššie uvedených režimov, viď rozsudok SDEÚ C-212/13, Ryneš proti Úrad pro ochranu osobních údajů, zo dňa 11. 12. 2014.
Príslušnými orgánmi na účely predchádzania trestným činom, ich vyšetrovania, odhaľovania alebo stíhania, alebo výkonu trestných sankcií vrátane ochrany pred ohrozením verejnej bezpečnosti a jeho predchádzania.	Policijná smernica, ktorá je implementovaná do štvrtej časti Nového zákona. Tento režim sa vzťahuje na Policajný zbor, Vojenskú políciu, Zbor väzenskej a justičnej stráže, Finančnú správu, prokuratúru a sudy, avšak len ak sa spracúvanie týka účelov trestného konania. Ostatné účely týchto orgánov sa riadia buď GDPR alebo národným režimom vysvetleným vyššie.

postaveniu a úlohám, ktoré majú u prevádzkovateľov alebo sprostredkovateľov vykonávať podľa GDPR.

Požiadavky na zodpovedné osoby podľa GDPR

Formálne požiadavky na zodpovedné osoby podľa zákona č. 122/2013 GDPR mení na materiálne resp. kvalitatívne. Skúšky zodpovedných osôb na Úrade alebo poverenia zodpovedných osôb nebudú ďalej relevantné. Podľa čl. 37 ods. 5 GDPR sa zodpovedná osoba určí na základe **jej odborných kvalít**, a to najmä na základe:

- jej odborných znalostí práva a postupov v oblasti ochrany údajov; a
  - spôsobilosti plniť úlohy uvedené v článku 39 GDPR.
- Pracovná skupina čl. 29 (poradný orgán EÚ v tejto oblasti) vo svojom usmernení č. 16/EN WP 243 z 13. decembra 2016⁶ k požiadavkám na zodpovedné osoby podľa GDPR uvádza nasledovné:
1. **Zodpovedné osoby by mali mať expertízu znalostí národného ako aj európskeho práva na ochranu osobných údajov, ako aj hĺbkovú znalosť GDPR;**
  2. **Zodpovedná osoba by tiež mala mať dostatočnú znalosť vykonávaných spracovateľských operácií, informačných systémov a bezpečnosti dát.**

Z týchto materiálnych požiadaviek vyplýva, že funkciu zodpovednej osoby by mala vykonávať osoba, ktorá má znalosť práva v danej oblasti a dostatočnú znalosť technických (IT) aspektov spracúvania osobných údajov. Je pravdou, že GDPR ani Zákon č. 122/2013 neobsahujú formálnu požiadavku na zodpovednú osobu týkajúcu sa jej právneho (alebo iného) vzdelania, a preto túto funkciu môže vykonávať aj osoba bez právneho vzdelania. Vo všeobecnosti však možno pove-

dať, že po materiálnej stránke úroveň znalosti práva predurčuje advokátov na vykonávanie funkcie zodpovednej osoby podľa GDPR za predpokladu, že konkrétny advokát má zároveň aj dostatočnú znalosť o technickom pozadí spracúvania dát konkrétneho klienta. V tejto súvislosti existuje viacero možností na prehlbovanie znalostí advokátov v oblasti ochrany osobných údajov. Vedúcou medzinárodnou autoritou je v tomto smere IAPP (*International Association of Privacy Professionals*), ktorá ponúka viacero certifikátov, školení a kurzov zameraných na právne aj technické aspekty ochrany osobných údajov.

Môže funkciu zodpovednej osoby vykonávať advokát alebo advokátska kancelária?

Áno. Podľa čl. 37 ods. 6 GDPR môže byť zodpovedná osoba členom personálu prevádzkovateľa alebo sprostredkovateľa, alebo môže plniť úlohy na základe zmluvy o poskytovaní služieb. GDPR bližšie nedefinuje tieto služby, a preto môže ísť aj o právne služby podľa zákona o advokácii. Pracovná skupina čl. 29 vo svojom usmernení k zodpovedným osobám uvádza nasledovné (náš preklad):

„Funkcia zodpovednej osoby môže byť tiež vykonávaná na základe zmluvy o poskytovaní služieb uzavretej s jednotlivcom alebo organizáciou nepatriacou do spoločnosti prevádzkovateľa/sprostredkovateľa. ... Súčasne, zručnosti a silné stránky jednotlivcov môžu byť skombinované takým spôsobom, že niekoľko jednotlivcov, pracujúcich ako tím, môže efektívnejšie slúžiť ich klientom. Pre účely právnej istoty a lepšej organizácie je však odporúčané jasne alokovať úlohy v rámci tohto tímu a stanoviť jednu kontaktnú osobu, ktorá má na starosti daného klienta. Vo všeobecnosti je vhodné tieto body upraviť v rámci zmluvy o poskytovaní služieb.“

Postavenie advokáta ako zodpovednej osoby

Je nevyhnutné, aby klient využívajúci advokáta ako zodpovednú osobu organizačne a právne zabezpečil jeho nezávislé postavenie v súlade s čl. 38 GDPR. Z daného ustanovenia vyplývajú základné požiadavky na postavenie zodpovednej osoby, ktoré nižšie rozoberáme vo vzťahu k advokátovi ako zodpovednej osobe:

1. „Advokát (ako zodpovedná osoba) musí byť riadnym spôsobom a včas zapojený do všetkých záležitostí, ktoré súvisia s ochranou osobných údajov u klienta.“

Uvedenú požiadavku je potrebné vnímať v úzkej súvislosti s niektorými novými požiadavkami GDPR, ako napr. špecificky navrhnutá ochrana osobných údajov (*data protection by design*), posudzovanie vplyvu (*data protection impact assessment*) a oznamovanie bezpečnostných incidentov (*data breach reporting*), v ktorých má zodpovedná osoba kľúčovú úlohu. Pri týchto povinnostiach GDPR uprednostňuje preventívne opatrenia pred opatreniami minimalizujúcimi už vzniknutú škodu. V súlade s týmto prístupom nie je dnes celkom bežný postup klientov, kedy je právny poradca zahrnutý napr. do procesu výberu nového softvérového dodávateľa až v poslednej fáze procesu s požiadavkou klienta zabezpečiť súlad s predpismi na ochranu osobných údajov prostredníctvom pripomienkovania zmluvy s vybraným dodávateľom a už dohodnutým rozsahom poskytovaných služieb. Filozofia GDPR vyžaduje, aby zodpovedná osoba bola do daného procesu prizvaná v úplne úvodnej fáze a aby jej poradenstvo tento proces reálne ovplyvňovalo. V danom prípade môže advokát ako zodpovedná osoba asistovať klientovi napr. tým, že vopred stanoví kritéria pre výber dodávateľa ako sprostredkovateľa z pohľadu jeho pripravenosti na GDPR čím predchádza nepriaznivým následkom pre dotknutú osobu.

2. „Advokát (ako zodpovedná osoba) musí byť podporovaný tým, že sú mu poskytnuté zdroje potrebné na úlohy zodpovednej osoby a prístup k osobným údajom a spracovateľským operáciám, ako aj zdroje na udržiavanie odborných znalostí.“

Väčšina zodpovedných osôb dnes vykonáva túto funkciu bez odmeny popri svojej primárnej pracovnoprávnej náplni. Odmena poskytovaná advokátovi podľa nášho názoru túto finančnú požiadavku spĺňa. V súvislosti s prístupom k osobným údajom nie je podľa nášho názoru nevyhnutné, aby mal advokát systémový prístup na úrovni administrátora. Postačí, ak je klient zmluvne zaviazaný takýto prístup umožniť pre advokáta v prípade jeho vyžiadania a zároveň poskytnúť advokátovi akékoľvek informácie a súvisiacu súčinnosť na účely posúdenia súladu konkrétnych spracovateľských operácií klienta s GDPR.

3. „Advokát (ako zodpovedná osoba) nesmie v súvislosti s plnením úloh zodpovednej osoby dostávať žiadne pokyny od klienta.“

Uvedené ustanovenie sa môže na prvý pohľad zdať v rozpore s § 18 ods. 1 zákona o advokácii, podľa ktorého je advokát povinný riadiť sa pokynmi klienta pokiaľ sú v súlade so všeobecne záväznými právnymi predpismi. Recitál č. 97 GDPR bližšie vysvetľuje zmysel daného ustanovenia: „*Takéto zodpovedné osoby, či už sú alebo nie sú zamestnancami prevádzkovateľa, by mali mať možnosť vykonávať svoje povinnosti a úlohy nezávisle.*“ Dané ustanovenie teda apeluje na nezávislé postavenie zodpovednej osoby. Prakticky to však neznamena, že klient by nemohol dať advokátovi pokyn (zadanie) napr. na vykonanie posúdenia vplyvu, prípravu zmluvnej dokumentácie alebo poskytnutie iného poradenstva. Dané ustanovenie však znamená, že klient nesmie dať pokyn zodpovednej osobe čo do výsledku tohto poradenstva takým spôsobom, ktorý by ovplyvnil nezávislé poradenstvo zodpovednej osoby. V rozpore s nezávislým postavením advokáta ako zodpovednej osoby by preto bolo, ak by klient dal advokátovi pokyn účelovo vypracovať posúdenie vplyvu takým spôsobom, aby jeho výsledkom bolo nízke alebo žiadne riziko. V súlade s nezávislosťou zodpovednej osoby je aj jeden z hlavných predpokladov výkonu advokácie podľa § 2 ods. 2 zákona o advokácii: „*Advokát je pri poskytovaní právnych služieb nezávislý, je viazaný všeobecne záväznými právnymi predpismi a v ich medziach príkazmi klienta.*“ Postavenie advokátov je teda, podľa nášho názoru, v súlade s požiadavkou nezávislosti zodpovedných osôb podľa GDPR.

4. „Advokát (ako zodpovedná osoba) nesmie byť odvolaný alebo postihovaný za výkon úloh zodpovednej osoby.“ Účelom daného ustanovenia je ochrániť nezávislé postavenie zodpovedných osôb, ktoré sú vo väčšine prípadoch zamestnancami klienta a môžu byť pomerne jednoducho postihované za výkon svojich úloh zamestnávateľom. Podľa Pracovnej skupiny čl. 29 sa táto ochrana rovnako vzťahuje aj na externé zodpovedné osoby (napr. advokát, advokátska kancelária). Uvedená požiadavka prakticky znamená, že GDPR zakazuje klientovi ukončiť spoluprácu s advokátom ako zodpovednou osobou napr. v prípade, kedy klient nesúhlasí s preňho negatívnym výsledkom posúdenia vplyvu vykonaným advokátom. Pracovná skupina čl. 29 ďalej priznáva, že dané ustanovenie nebráni klientovi ukončiť spoluprácu so zodpovednou osobou z akýchkoľvek iných zákonných alebo zmluvne dohodnutých dôvodov. Ako všeobecné pravidlo však uvádza, že čím stabilnejšia je zmluva zodpovednej osoby a čím viac garancií proti neférovému ukončeniu spolupráce obsahuje, tým nezávislejšie je postavenie zodpovednej osoby.
5. „Advokát (ako zodpovedná osoba) podlieha najvyššiemu vedeniu klienta.“

Pre lepšie vysvetlenie tohto slovného spojenia odkazujeme na anglickú jazykovú verziu GDPR: „... shall

directly report to the highest management level“. Dané ustanovenie teda vyžaduje zabezpečenie priamej 'reportovacej' línie medzi advokátom a najvyšším vedením klienta. Ide o formálne vyjadrenie dôležitosti názorov zodpovednej osoby (a agendy ochrany osobných údajov) v rámci organizácie, ktorými by sa malo zaoberať najvyššie vedenie klienta. Z pohľadu preukázania súladu klientov s GDPR je možné túto požiadavku splniť okrem iného napr. výročnými správami advokáta o ochrane osobných údajov adresovaných alebo prezentovaných najvyššiemu vedeniu klienta alebo zdokumentovaním jeho účasti na zasadnutiach najvyššieho vedenia klienta.

6. „Dotknuté osoby môžu kontaktovať advokáta (ako zodpovednú osobu) v súvislosti so všetkými otázkami týkajúcimi sa spracúvania ich osobných údajov a uplatňovania ich práv podľa GDPR.“

Pred začatím vykonávania funkcie zodpovednej osoby by sa mali advokáti zamyslieť nad tým, či majú záujem a reálnu kapacitu byť kontaktným miestom pre dotknuté osoby. Advokát by preto mal zohľadniť štatistiku klienta o počte žiadostí dotknutých osôb za predchádzajúce obdobia a zároveň predpokladať ich nárast po účinnosti GDPR. Podľa nášho názoru nič v GDPR nebráni tomu, aby advokáta ako zodpovednú osobu podporovali aj ďalší zamestnanci a oddelenia klienta. Je však potrebné odkázať na čl. 38 ods. 6 GDPR, podľa ktorého je klient povinný zverejniť kontaktné údaje zodpovednej osoby a oznámiť ich Úradu.

7. „Advokát (ako zodpovedná osoba) je viazaný povinnosťou zachovávať mlčanlivosť alebo dôvernosť informácií v súlade s právom Únie alebo s právom členského štátu.“

V tomto smere asi netreba bližšie rozoberať povinnosť advokátov zachovávať mlčanlivosť podľa § 23 zákona o advokácii, ktorá poskytuje vyšší štandard utajenia ako vyžaduje GDPR od zodpovedných osôb.

8. „Advokát (ako zodpovedná osoba) môže plniť iné úlohy a povinnosti u klienta. Klient zabezpečí, aby žiadna z takýchto úloh alebo povinností nevedla ku konfliktu záujmov.“

Uvedená podmienka je opäť smerovaná primárne na zamestnancov a prípady, kedy by zodpovedná osoba kontrolovala sama seba (konflikt záujmov), avšak vzťahuje sa rovnako aj na externé zodpovedné osoby. Zodpovednou osobou by teda nemala byť osoba, ktorá má u klienta postavenie umožňujúce jej rozhodovať o účeloch a prostriedkoch spracúvania osobných údajov (typicky vedúci útvarov/oddelení). Advokáti by preto mali posúdiť, či iné právne poradenstvo vykonávané pre toho istého klienta nad rámec výkonu funkcie zodpovednej osoby nevedie k ich konfliktu záujmov podľa GDPR (nie len podľa zákona o advokácii).

Aké úlohy vykonáva advokát ako zodpovedná osoba?

Minimálny rozsah úloh zodpovednej osoby je podľa čl. 39 ods. 1 GDPR nasledovný:

- poskytovanie informácií a poradenstva klientovi;
- monitorovanie súladu s GDPR, s ostatnými právnymi predpismi a s internými pravidlami klienta vrátane rozdelenia povinností, zvyšovania povedomia a odbornej prípravy personálu, ktorý je zapojený do spracovateľských operácií, a súvisiacich auditov;
- poskytovanie poradenstva na požiadanie (t. j. najmä posúdenie vplyvu na ochranu údajov a monitorovanie jeho vykonávania podľa článku 35);
- spolupráca s a plnenie kontaktného miesta pre Úrad.

Rozsah úloh zodpovednej osoby však môže byť širší a závisí od potrieb klienta z pohľadu GDPR. Podľa nášho názoru úlohy zodpovednej osoby spadajú pod „právne služby“ definované v § 1 ods. 2 zákona o advokácii, pretože ide o poskytovanie právnych rád, spisovanie listín o právnych úkonoch, spracúvanie právnych rozborov a zastupovanie klientov v konaniach pred Úradom.

Zodpovednosť za škodu

Je dôležité poznamenať, že vymenovaním zodpovednej osoby sa klient nezbavuje zodpovednosti za jeho súlad s GDPR, ktorý zostáva výlučne jeho povinnosťou. Vo všeobecnosti teda platí, že uloženie pokuty klientovi zo strany Úradu nevedie samo o sebe ku vzniku individuálnej zodpovednosti zodpovednej osoby za spôsobenú škodu. Zároveň GDPR neobsahuje právny základ na uloženie pokuty priamo zodpovednej osobe. Napriek vyššie uvedenému je potrebné poukázať na pomerne vágnu a málo spomínanú povinnosť zodpovednej osoby podľa čl. 39 ods. 2 GDPR: „...pri výkone svojich úloh náležite zohľadniť riziko spojené so spracovateľskými operáciami a zobrať na vedomie povahu, rozsah, kontext a účely spracúvania“. V prípade zodpovedných osôb advokátov zároveň bude platiť všeobecná povinnosť podľa § 18 ods. 2 zákona o advokácii postupovať pri výkone advokácie s odbornou starostlivosťou. Teoreticky teda nie je vylúčená žaloba klienta voči zodpovednej osobe za škodu spôsobenú neodborným výkonom jej úloh, aj keď jej praktická vymožitelnosť zostáva otáznou.

Záver

Záverom je potrebné spomenúť jednu zo základných zásad ochrany osobných údajov podľa GDPR: zásada zodpovednosti. Táto zásada vyžaduje, aby klienti vedeli v prípade kontroly zo strany Úradu preukázať súlad s GDPR vrátane splnenia vyššie uvedených požiadaviek vzťahujúcich sa na vymenovanú zodpovednú osobu. Aj s prihliadnutím na túto zásadu sa zdá byť najlepším postupom advokátov uzatvoriť s klientom špecifickú zmluvu o výkone funkcie zodpovednej osoby, ktorá bude zmluvne zabezpečo-

vať špecifické postavenie zodpovednej osoby a bude exaktne stanovovať rozsah a podmienky výkonu konkrétnych úloh zodpovednej osoby advokátom vo vzťahu ku klientovi ako aj interne v rámci advokátskej kancelárie. Úmyselne nezodpovedanou otázkou zostáva postavenie advokáta resp. advokátskej kancelárie v prípade, keď pri výkone funkcie zodpovednej osoby dochádza k spracúvaniu osobných údajov dotknutých osôb klienta. Táto problematika má však širší kontext ako téma zodpovednej osoby a preto by sme sa jej chceli venovať v ďalších príspevkoch. ■

Poznámky

- 1 Nariadenie Európskeho Parlamentu a Rady (EÚ) č. 2016/679 z 27. apríla 2016 o ochrane fyzických osôb pri spracúvaní osobných údajov a o voľnom pohybe takýchto údajov, ktorým sa zrušuje smernica 95/46/ES (všeobecné nariadenie o ochrane údajov), tiež známe ako „general data protection regulation“.
- 2 Zákon č. 122/2013 Z. z., o ochrane osobných údajov, v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon č. 122/2013“).

- 3 Analýza EY, Privacy Trends 2016, dostupná na: <http://www.ey.com/gl/en/services/advisory/ey-privacy-trends-2016>
- 4 Smernica Európskeho Parlamentu a Rady (EÚ) č. 2016/680 z 27. apríla 2016 o ochrane fyzických osôb pri spracúvaní osobných údajov príslušnými orgánmi na účely predchádzania trestným činom, ich vyšetrovania, odhaľovania alebo stíhania alebo na účely výkonu trestných sankcií a o voľnom pohybe takýchto údajov a o zrušení rámcového rozhodnutia Rady 2008/977/SVV (ďalej len „policajná smernica“).
- 5 Pripravovaný nový zákon o ochrane osobných údajov v znení zverejnenom v rámci medzirezortného pripomienkového konania, číslo legislatívneho procesu LP/2017/453 (ďalej len „nový zákon“).
- 6 http://ec.europa.eu/newsroom/document.cfm?doc_id=44100

Jakub Berthoty, LL.M
advokát

Recenzent: **Mgr. Tatiana Valentová**
Vrchná inšpektorka, Úrad na ochranu osobných údajov SR

DISKUSIA

Zásadné zmeny pri aplikácii fikcie doručenia

Svoje námety na nové témy, krátke glosy alebo stručné poznámky do kontaktnej rubriky zasielajte na e-mailovú adresu office@sak.sk. Vaše podnety publikačne spracuje **JUDr. František Sedlačko, PhD., LL.M.**

Vzhľadom na to, že v rámci tejto rubriky už bol osobitný príspevok v Bulletine slovenskej advokácie č. 7-8/2017 venovaný doručovaniu súdnych písomností do elektronickej schránky advokáta, môže uvedený nadpis na prvý pohľad vyznieť prekvapujúco. Nejde však o duplicitné spracovanie témy, ani o doplnenie toho, čo mohlo byť napísané už skôr.

Dynamika legislatívnych zmien, s ktorou je v súčasnosti konfrontovaný nielen advokátsky stav, v niektorých prípadoch jednoducho neumožňuje publikovať redakčný príspevok, ktorý by si udržal prívlastok aktuálnosti dlhšie ako niekoľko mesiacov.

V tomto prípade ide o fikciu doručenia súdnych písomností, ktoré sú doručované do elektronickej schránky v zmysle zákona č. 305/2013 Z. z. o elektronickej podobe výkonu

pôsobnosti orgánov verejnej moci a o zmene a doplnení niektorých zákonov (zákon o e-Governmente) v znení neskorších predpisov (ďalej len „ZeG“). V základných bodoch možno odkázať na spomínaný príspevok v BSA 7-8/2017. Detaily a podmienky uplatnenia fikcie doručenia sa však opätovne menia, a to od účinnosti nových civilných procesných kódexov už po druhý krát. To znamená, že počas jeden a pol ročného obdobia budú v tejto nepochybne zásadnej otázke chronologicky existovať minimálne tri rôzne právne režimy (pokiaľ nedôjde počas posledných dvoch mesiacov tohto roka k ďalšej zmene).

Fikcia doručenia súdnej písomnosti je pre advokáta spravidla závažnou skutočnosťou. Z pragmatického hľadiska sa pre mnohých advokátov stáva „nočnou morou“, najmä po-

kiaľ ide o nový inštitút doručovania do elektronickej schránky. Súdna písomnosť, ktorá sa nedoručuje do vlastných rúk, sa považuje za doručenie dňom bezprostredne nasledujúcim po uložení elektronickej úradnej správy do elektronickej schránky adresáta. V prípade písomností doručovaných do vlastných rúk začína dňom nasledujúcim po uložení elektronickej úradnej správy plynúť pätnásťdňová úložná lehota (§ 32 ods. 2 ZeG), ktorej márnym uplynutím sa písomnosť bez ďalšieho považuje za doručenie do vlastných rúk. Pri potvrdení elektronickej doručky počas úložnej lehoty sa moment doručenia do vlastných rúk spravuje údajom uvedeným na elektronickej doručke.

S účinnosťou do 31. 12. 2016 v zásade platilo, že uvedené pravidlá sa nevzťahujú na písomnosti, pri ktorých osobitný predpis neumožňuje použitie náhradného doručenia, resp. uplatnenie fikcie doručenia [§ 32 ods. 6 písm. a) ZeG]. Pri platobných rozkazoch, upovedomeniach o začatí exekúcie a pod. neprichádzala teda fikcia doručenia vôbec do úvahy a písomnosť súdu musela byť adresátovi reálne doručená.

Prvú radikálnu zmenu (nakrátko) priniesol nový § 82l ods. 1 zákona č. 757/2004 Z. z. o súdoch a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov, ktorý s účinnosťou od 1. 1. 2017 (novelizácia zákonom č. 301/2016 Z. z.) zaviedol pravidlo, že prihlásenie sa do elektronickej schránky bez potvrdenia elektronickej doručky počas úložnej lehoty pri doručovaní elektronickeho úradného dokumentu, ktorý sa doručuje do vlastných rúk a u ktorého je vylúčené náhradné doručenie sa považuje za bezdôvodné odopretie prijatia doručovaného elektronickeho úradného dokumentu; elektronickejší úradný dokument sa v takom prípade považuje za doručenie dňom nasledujúcim po uplynutí úložnej lehoty.

Tým bol prvýkrát prelomený zákaz všeobecného uplatnenia fikcie doručenia v prípadoch, kde samotnú fikciu doručenia vylučuje *lex specialis* (vrátane civilných procesných kódexov). K druhej a ešte radikálnejšej zmene smeruje zásadná novelizácia ZeG zákonom č. 238/2017 Z. z., ktorý s účinnosťou od 1. 11. 2017 vypúšťa z § 32 ods. 6 ZeG písm. a) (čl. I bod 59 novely). To znamená, že od uvedeného dátumu sa bude fikcia doručenia bez výnimky uplatňovať u všetkých súdnych písomností doručovaných do aktivovanej elektronickej schránky, bez ohľadu na úpravu v osobitných predpisoch, ktorá v niektorých prípadoch fikciu doručenia vylučuje (najmä štandardné platobné rozkazy, platobné rozkazy v upomínacom konaní a upovedomenia o začatí exekúcie). Pri písomnostiach doručovaných do vlastných rúk je uplatnenie fikcie doručenia, samozrejme, podmienené márnym uplynutím pätnásťdňovej úložnej lehoty.

Je potrebné zdôrazniť, že ustanovenia ZeG o elektronickej doručovaní majú prednosť pred osobitnou úpravou fikcie doručenia, ktorá vyplýva z iných právnych predpisov, vrátane CSP, CMP a SSP (porovnaj § 2 ods. 3 ZeG).

Vyššie uvedená zásadná zmena ZeG nebola pôvodne súčasťou vládneho návrhu zákona, resp. uvedenej novely. Bod 59 v čl. I zákona č. 238/2017 Z. z. bol doplnený až na základe pozmeňujúceho návrhu Ústavnoprávneho výboru Národnej

rady SR, ktorý v rámci zdôvodnenia tohto legislatívneho postupu uviedol „Účelom pozmeňujúceho návrhu je umožniť aplikáciu fikcií doručenia aj v prípadoch, kde to nebolo doteraz možné z dôvodu, že podľa osobitných predpisov bolo náhradné doručenie vylúčené. Návrhom sa tak zefektívni doručovanie úradných dokumentov.“

Od 1. novembra 2017 bude teda štandardné a bežné, že napr. platobný rozkaz vydaný v základnom alebo upomínacom konaní doručí súd do aktivovanej elektronickej schránky žalovaného, v dôsledku čoho začne plynúť pätnásťdňová úložná lehota. Jej márnym uplynutím sa bude platobný rozkaz považovať za doručenie do vlastných rúk aj v prípade, ak sa adresát o tom nedozvie [§ 32 ods. 5 písm. b) ZeG].

Zvyšuje sa tým miera zodpovednosti za správu vlastnej elektronickej schránky na vrcholnú úroveň; čo však na druhej strane umožní zefektívniť výkon justície v štádiu doručovania súdnych písomností do vlastných rúk.

Keďže celý proces elektronizácie výkonu súdnej moci a advokácie je naďalej iba v prvotnom štádiu a v praxi sa vyskytujú rôzne chyby a nedostatky, spojené často s neznalosťou aktuálnej (intenzívne variujúcej) legislatívy, je nevyhnutné na dôvažok osobitne upozorniť na problematiku spojenú s posudzovaním doručenia súdnej písomnosti do vlastných rúk.

Súdu, ktorý takto písomnosť odošle, je následne do elektronickej schránky doručovaný dokument „Informácia o prijatí správy na spracovanie ÚPVS“, ktorý okrem iného obsahuje údaje o dátume a čase odoslania a prijatia elektronickeho úradného dokumentu. Nejde ale o elektronickejší doručku v zmysle § 30 ZeG, čo v súčasnosti niektoré súdy opomínajú (podnety viacerých advokátov). Dátum a čas prijatia dokumentu predstavuje údaj o momente jeho uloženia do elektronickej schránky adresáta, nie však údaj o jeho doručení do vlastných rúk.

O doručení do vlastných rúk je súdu do elektronickej schránky doručená osobitná elektronickejší doručka, ktorá obsahuje okrem iného údaj o dátume a čase doručenia elektronickeho úradného dokumentu. Pokiaľ deň uloženia (prijatia) dokumentu predchádza dňu potvrdenia elektronickej doručky adresátom (dňu doručenia), sú deň prijatia a deň doručenia nevyhnutne odlišné a takto ich musí evidovať aj odosielajúci súd.

Pre začatie plynutia akýchkoľvek procesných lehôt, ktoré sa viažu na doručenie do vlastných rúk, je rozhodujúci iba deň doručenia (odhliadnuc od fikcie doručenia). Potvrdenie o tomto údaji obsahuje elektronickejší doručka, ktorú adresát odoslal súdu pri sprístupnení dokumentu a ktorú má k dispozícii aj vo vlastnej elektronickej schránke ako dokument osvedčujúci danú skutočnosť. Ide o pomerne významný detail, pretože v aktuálnej praxi sa vyskytlo niekoľko uznesení o odmietnutí opravného prostriedku ako oneskorene podaného práve z dôvodu, že súd pri určení lehoty na jeho podanie nesprávne vychádzal z údajov o uložení resp. prijatí elektronickeho dokumentu namiesto údajov o jeho (neskoršom) riadnom doručení (k elektronickej doručke bližšie pozri BSA 7-8/2017). ■

Náhrada nemajetkovej ujmy (bolestné za smútok) pozostalého príbuzného

Stav a východiská

2. časť

JUDr. Robert Šorl, PhD.

Náhrada nemajetkovej ujmy, či bolestné za smútok pozostalých príbuzných je jednou z najväčších výziev nielen slovenskej civilistiky. Rieši sa v rôznych úrovniach i v iných európskych jurisdikciách. Otázky, či vôbec, komu, proti komu, za čo, na základe čoho a v akej výške tento nárok v peniazoch patrí, sú predmetom neuzavretej, na Slovensku možno len skromne nezačatej diskusie. Cieľom tohto článku je opis toho, v akom stave sa nachádza rozpracovanosť pomerne nového inštitútu u nás a ako tomu je v niektorých iných krajinách. Snaha naznačiť niektoré otázky je zvýraznená i tým, že diskusia nemá len marginálny právnotechnický, ale predovšetkým i výrazný právno-politický a ekonomický rozmer. Záujem na jasnom zodpovedaní zložitých otázok, nech si ich kladie občan postihnutý tragickým úmrtím príbuzného, či už pri dopravnej nehode, násilnom trestnom čine alebo po chybe lekára, alebo poisťovňa a poisťovník za škodu spôsobenú prevádzkou motorového vozidla, je prirodzený. Ako rieši a ako by malo slovenské právo na tieto otázky odpovedať?

Pokus o porovnanie

Pre zodpovedanie otázky, akým smerom sa má ďalej uberať vývoj slovenského práva je nevyhnutné zistiť, čo sa náhradou nemajetkovej ujmy pozostalých príbuzných odškodňuje, teda čím je tvorená nemajetková ujma príbuzného a ako obdobné skutočnosti riešia v iných európskych právnych poriadkoch. Ako bolo vyššie naznačené, opis následkov v jednotlivých prípadoch smeruje k dvom skupinám skutočností. Na strane jednej sa správami ošetrojúcich psychológov a psychiatrov preukazuje duševná, často chorobná ujma pozostalej osoby. Na strane druhej sa zmeny v živote pozostalých po smrti ich príbuzného vyjadrujú opisom ich spoločného života pred tragickou smrťou a ujma sa stotožňuje s následnou absenciou týchto prejavov rodinného života. Dynamický slovenský právny vývoj je v mnohom odlišný, no v mnohom podobný s vývojom v ostatných európskych jurisdikciách. Možno súhlasiť¹ s tým, že slovenský právny poriadok nie je systémom, ktorý by vylučoval akékoľvek náhrady nemajetkovej ujmy pozostalých príbuzných. Rovnako slovenský systém nie je systémom, ktorý by mal výslovnú úpravu takýchto nárokov a tieto limitoval. Nemožno sa však stotožniť s tým, že existuje určitý nemecký právny systém, ktorý nemá výslovnú právnu úpravu, ale náhradu ujmy pozostalých osôb výnimočne pripúšťa súdna prax, románsky právny systém s paušálnymi náhradami a popritom ešte ďalší akýsi nelimitovaný systém, do ktorého sa zaraďuje i Slovensko. Systémy náhrady ujmy pozostalých príbuzných sú v európskom priestore rozdielne, no je zbytočné ich za účelom bližšieho poznania systematizovať do rôznych skupín. Systematizácia vedie k zbytočným zovšeobecneniam, ktoré nemôžu byť základom spoľahlivého komparatívneho prístupu. Bez osobitnej snahy o úplnosť budú preto naznačené len niektoré európske modely prístupu či už legislatívnej alebo súdnej normotvorby k náhrade nemajetkovej ujmy pozostalých príbuzných.

1 Fekete, Náhrada nemajetkovej ujmy, s. 13.

2 Fatal Accidents Act 1976 Section 1A Bereavement. (1) An action under this Act may consist of or include a claim for damages for bereavement. (2) A claim for damages for bereavement shall only be for the benefit (a) of the wife or husband or civil partner of the deceased; and (b) where the deceased was a minor who was never married or a civil partner (i) of his parents, if he was legitimate; and (ii) of his mother, if he was illegitimate. (3) Subject to subsection (5) below, the sum to be awarded as damages under this section shall be £ 12 980. (4) Where there is a claim for damages under this section for the

benefit of both the parents of the deceased, the sum awarded shall be divided equally between them (subject to any deduction falling to be made in respect of costs not recovered from the defendant). (5) The Lord Chancellor may by order made by statutory instrument, subject to annulment in pursuance of a resolution of either House of Parliament, amend this section by varying the sum for the time being specified in subsection (3) above.

3 Code civil Art. 1382 Tout fait quelconque de l'homme, qui cause à autrui un dommage, oblige celui par la faute duquel il est arrivé à le réparer. Pôvodné znenie bolo v roku 2016 zmenené na: Les présomptions qui ne sont pas établies par la loi, sont laissées à l'appréciation du juge, qui ne doit les admettre que si elles sont graves, précises et concordantes, et dans les cas seulement où la loi admet la preuve par tout moyen.

4 Stiegler, A. M.: Schmerzensgeld für Schock- und Trauerschäden. Rechtsvergleichende Analyse der Angehörigenbegriffes und der Mitverschuldensanrechnung. Böhlau Verlag 2009. s. 19.

5 Bürgerliches Gesetzbuch § 823 ods. 1 Wer vorsätzlich oder fahrlässig das Leben, den Körper, die Gesundheit, die Freiheit, das Eigentum oder ein sonstiges Recht eines anderen widerrechtlich verletzt, ist dem anderen zum Ersatz des daraus entstehenden Schadens verpflichtet.

6 Beisteiner, L. B.: Angehörigenschmerzensgeld. Der Ersatz von Schock- und Trauerschäden bei Tötung oder Schwerstverletzung naher Angehöriger. Wien Manz, s. 9 – 13, 57 – 59.

Asi najvyššia miera inštitucionalizácie v rovine zákonného práva bola dosiahnutá vo Veľkej Británii. Podľa odseku 1A zákona o smrteľných nehodách môže byť podaná žaloba za škodu na smútku – *damages for bereavement*. Takúto žalobu môže podať pozostalý manžel alebo registrovaný partner alebo pozostalí rodičia maloletého. Suma náhrady v oboch prípadoch je 12 980 libier.² Anglický systém je vzorovým, vysokotransparentným, no nemenej kritizovaným systémom s jasne určitou hypotézou a sankciou. Náhrada sa priznáva len úzkemu okruhu najbližších príbuzných a len vo výške stanovenej zákonom, čo však je predmetom kritiky a snahy o to, aby bol súdom daný väčší priestor na zohľadnenie špecifik jednotlivých prípadov.

Základom nárokov pozostalých príbuzných vo Francúzsku bolo pri liberálnom výklade už v priebehu 19. storočia ustanovenie čl. 1382 Code civil, podľa ktorého každé konanie človeka, ktoré malo za následok poškodenie druhého, ho zaväzuje na náhradu.³ Francúzsky model zásadne nemožno označiť ako model, ktorý v zákone výslovne stanovuje nároky príbuzných. Pôvodne liberálny súdny výklad z 19. storočia sa francúzsky kasačný súd snažil obmedziť, no v súčasnosti sú priznávané rozsiahle nároky v súvislosti s náhradami duševných škôd.⁴

Vzhľadom na blízkosť právneho vývoja sa treba osobitne zaoberať vývojom úpravy náhrady nemajetkovej ujmy pozostalých príbuzných v Nemecku, Švajčiarsku a nakoniec v Rakúsku. Ako bolo vyššie naznačené, v žiadnom prípade nemožno hovoriť o rovnakom systéme v týchto krajinách.

Celkom mimo prevažujúci európsky vývoj je súčasný stav v Nemecku. Nemecké súdy dlhodobo priznávajú nároky pozostalých príbuzných v prípade, ak správa o smrti ich príbuzného viedla u pozostalého k vzniku duševnej poruchy. Škodou zo šoku sa rozumie duševný otras v dôsledku prežitia smrti alebo správy o smrti alebo zranení príbuzného, pokiaľ to viedlo k poškodeniu zdravia. Náhrada sa poskytuje len v tých prípadoch, ak postihnutie výrazne presahuje prirodzenú bolesť zo straty príbuzného. Pri tomto ponímaní nemecké súdy zamietli žalobu manželky, ktorá bola v čase smrti svojho manžela v 32. týždni tehotenstva a následok u nej spočíval vo zvýšenom srdcovom pulze, trasúcich sa nohách a prechodnej slabosti. Rovnako bola zamietnutá žaloba matky, ktorej syn zahynul po brutálnom násilnom čine a matka psychicky jeho smrť vnútorne nespracovala. Náhrada sa priznáva len v tých prípadoch, ak sú lekárske zistené depresívne neurózy a ťažké depresie. Len pre orientáciu možno uviesť prípad rodičov, ktorým bolo v roku 1995 priznaných 35 790,43 eur a 20 451,68 eur, pričom rodičia pri dopravnej nehode prišli o svoje tri deti vo veku 17 až 21 rokov. Takouto sumou boli odškodnené spolu nielen ťažké psychické následky rodičov, ale zároveň aj ich ťažké fyzické poranenia. Na nemecké pomery vysoká náhrada bola priznaná i s ohľadom na to, že nehodu spôsobil opitý vodič, ktorý z vedľajšej cesty vo vysokej rýchlosti narazil do motorového vozidla postihnutej rodiny. Nemecké právo však odmieta náhradu akejkolvek inej ujmy spojennej so smrťou príbuzného, a to výkladom § 823 ods. 1 BGB, podľa ktorého kto iného úmyselne alebo z nedbanlivosti protiprávne poškodí na živote, tele, zdraví, slobode, vlastníctve alebo inom práve, je povinný nahradiť mu z toho vzniknutú škodu.⁵ Pritom sa vychádza z toho, že smútok z úmrtia príbuzného nemožno považovať za právnu hodnotu, ktorá by bola chránená § 823 ods. 1 BGB.⁶

Nemecké právo je preto v systéme náhrady nemajetkovej ujmy pozostalých príbuzných označované ako posledný mohykán,⁷ a to aj pri porovnaní s rakúskym a švajčiarskym právom. Príčiny tohto vzťahu sa hľadajú v odbornej literatúre a poukazuje na to, že táto prevažne pochádza z pera právnikov poisťovní. Opakovane a nevyberavo sa kritizuje prístup v rozhodovacej činnosti VI. senátu nemeckého najvyššieho súdu (*Bundesgerichtshof*, ďalej len „BGH“), ktorý prehliada vývoj za hranicami a opiera sa len o svoje predchádzajúce rozhodnutia. Odmietanie

JUDr. Robert Šorl, PhD.

po skončení Právnickej fakulty Univerzity Komenského v Bratislave pôsobil od roku 1999 do roku 2007 ako asistent a odborný asistent na Katedre právnych dejín Právnickej fakulty UK v Bratislave, kde v roku 2005 obhájil dizertačnú prácu na tému *Vývoj súkromného práva na Slovensku v rokoch 1848 – 1950*. Publikoval články z právnych dejín a súkromného práva v odborných a vedeckých časopisoch. Od roku 2000 pracoval ako advokátsky koncipient v Bratislave, v roku 2005 zložil advokátsku skúšku a v januári 2007 bol vymenovaný za sudcu Okresného súdu Prievidza.

nárokov príbuzných sa dokonca vysvetľuje tým, že otcovia BGB pri formulácii zákona dôsledne dbali na to, aby náhrada škody bola dobre predvídateľná a vzhľadom na to, že pri náhrade nemajetkovej škody hrá dôležitú úlohu široké sudcovské uváženie, priznanie nemajetkovej ujmy príbuzným by zo sudcu robilo niečo viac ako len želaný automat subsumpcie. Dokonca sa príčina odmietania tohto nároku hľadá v tom, že tento nárok je priznávaný v románskom právnom systéme, a preto nemôže byť náhodou, že hlasy na jeho zavedenie sa objavujú najmä v Bavorsku. Pritom sa poukazuje na to, že v protestantskej (kalvínskej) etike je jednotlivec mierou všetkých vecí, prejav smútku je prejavom slabosti a nedostatku sebaovládania, zatiaľ čo v južných krajinách má rodina vyššie hodnotové miesto. K zachovávaniu status quo prispieva pasivita spolkového ministerstva spravodlivosti a badať vzájomné odkazy legislatívy a judikatúry, čím sa vytvára akési nezdravé spoločenstvo *unheilige Allianz*: judikatúra odkazuje na to, že situáciu môže zmeniť legislatíva, ministerstvo spravodlivosti sa bráni, že legislatívne riešenie by nebolo prijaté VI. senátom BGH. Kritika nakoniec prerastá k záveru o potrebe novej úpravy, ktorá by mala jasne vyriešiť komu z príbuzných a v akej výške by mala byť náhrada priznávaná. Oprávnenými by mali byť určite manžel/manželka, druh/družka, rodičia, maloleté deti a v spoločnej domácnosti žijúci súrodenci. Ako základná primeraná výška náhrady sa navrhuje 15 000 eur, pričom na diskusiu sa prenecháva, či by táto náhrada mala byť pevná, podobne ako v Anglicku, čo by mohlo viesť k prílišnému schematizmu. Nevylučuje sa ani tabuľkové riešenie, ktoré by zohľadňovalo stupeň príbuzenstva. Systematicky sa navrhuje riešenie zaradiť k § 253 BGB, podľa ktorého za nemajetkovú škodu možno odškodnenie v peniazoch priznať len v zákonom určených prípadoch a ak sa má nahradiť škoda pre poškodenie tela, zdravia, slobody alebo pohlavného sebaurčenia, možno žiadať i za nemajetkovú ujmu primerané odškodnenie v peniazoch.⁸ Alebo k § 844 BGB, ktorý upravuje nároky tretích osôb pri úmrtí.⁹

Citovaný príspevok nie je v Nemecku ojedinelou kritikou. Dokonca bavorské štátne ministerstvo spravodlivosti a ochrany spotrebiteľa zverejnilo konkretizovaný návrh novelizácie BGB tak, aby bol prijatý nový § 844a BGB s titulom Bolestné blízkych príbuzných. Podľa navrhovaného ustanovenia v prípade usmrtenia alebo spôsobenia ťažkej zdravotnej ujmy je na náhradu škody povinná osoba najbližším príbuzným usmrtenej alebo poškodenej osoby, ak im vznikla škoda, zaplatiť okrem škody primerané odškodnenie v peniazoch - *billige Entschädigung in Geld*. Blízkym príbuzným je manžel, druh, rodičia a deti.¹⁰ Návrh vychádza z téz, podľa ktorých: (i) finančné odškodnenie najbližších príbuzných usmrtenej alebo na zdraví ťažko poškodenej osoby môže byť znakom uznania duševného utrpenia a ako symbol solidarity môže vytvoriť zadosťučinenie a spravodlivosť, (ii) bolestné príbuzných možno bez problémov zaradiť do systému platného práva, (iii) bolestné príbuzných sa má poskytovať pri usmrtení alebo ťažkom postihnutí, (iv) bolestné príbuzných má byť obmedzené na manželov, životných partnerov, rodičov a deti (v) o výške bolestného príbuzných majú rozhodovať súdy podľa okolností jednotlivého prípadu; paušalizácia nie je vhodná (vi) posunutie nemeckého práva na európsky štandard sa citeľne neprejaví na výške poistného.¹¹

Švajčiarske právo¹² predpokladá odškodnenie pozostalých od roku 1881. Dlhá tradícia bolestného príbuzných stojí na myšlienke, že bolesť zo straty blízkeho príbuzného je porovnateľná, ak nie ťažšia, ako bolesť z vlastného psychického utrpenia. Nároky pozostalých príbuzných sa opierajú o čl. 47 švajčiarskeho obligáčného práva,¹³ podľa ktorého pri usmrtení človeka alebo poškodení tela môže sudca po zvážení osobitných okolností poškodenému alebo príbuznému usmrteného priznať primeranú peňažnú čiastku ako zadosťučinenie. Švajčiarska, podobne ako slovenská judikatúra,¹⁴ priznala nároky príbuzných nie zomrelej, ale ťažko postihnutej osoby, no základom tohto nároku sa stal čl. 49 švajčiarskeho obligáčného práva,¹⁵ podľa ktorého kto je protiprávne poškodený na svojej osobnosti, má nárok na plnenie peňažnej čiastky ako zadosťučinenia, ak to závažnosť ujmy odôvodňuje a zadosťučinenie nemožno dosiahnuť inak; namiesto tohto plnenia môže sudca priznať aj iný spôsob zadosťučinenia. Švajčiarsky model je jeden z mála, ktorý reflexný nárok pozostalých príbuzných výslovne stanovuje v zákone. Na rozdiel od anglického modelu však žiadnym spôsobom neuzatvára okruh poškodených a rovnako výšku náhrady prenecháva na rozhodnutie súdu. V jednotlivých prípadoch boli priznané rôzne sumy: v prípade smrti manžela 20 000 CHF, otca 10 000 CHF, nároky boli priznané i rodičom, súrodencom, snúbenici, ako aj bratovi, ktorý so zomrelým nežil v spoločnej domácnosti; v inom prípade bolo rodičom maloletého priznaných 15 000 CHF a jeho maloletej sestre 6 000 CHF. Ako bolo uvedené osobitne sa vo Švajčiarsku v rovine judikatúry vytvorili nároky príbuzných

7 Huber, C.: Kein Angehörigenschmerzengeld de lege lata – Deutschland auch künftig der letzte Mohikaner in Europa oder ein Befreiungsschlag aus der Isolation. Neue Zeitschrift für Verkehrsrecht 2012, 6 – 11.

8 Bürgerliches Gesetzbuch § 253 Immaterieller Schaden (1) Wegen eines Schadens, der nicht Vermögensschaden ist, kann Entschädigung in Geld nur in den durch das Gesetz bestimmten Fällen gefordert werden. (2) Ist wegen einer Verletzung des Körpers, der Gesundheit, der Freiheit oder der sexuellen Selbstbestimmung Schadensersatz zu leisten, kann auch wegen des Schadens, der nicht Vermögensschaden ist, eine billige Entschädigung in Geld gefordert werden.

9 Bürgerliches Gesetzbuch (BGB) § 844 Ersatzansprüche Dritter bei Tötung (1) Im Falle der Tötung hat der Ersatzpflichtige die Kosten der Beerdigung demjenigen zu ersetzen, welchem die Verpflichtung obliegt, diese Kosten zu tragen. (2) Stand der Getötete zur Zeit der Verletzung zu einem Dritten in einem Verhältnis, vermöge dessen er diesem gegenüber kraft Gesetzes unterhaltspflichtig war oder unterhaltspflichtig werden konnte, und ist dem Dritten infolge der

Tötung das Recht auf den Unterhalt entzogen, so hat der Ersatzpflichtige dem Dritten durch Entrichtung einer Geldrente insoweit Schadensersatz zu leisten, als der Getötete während der mutmaßlichen Dauer seines Lebens zur Gewährung des Unterhalts verpflichtet gewesen sein würde; die Vorschriften des § 843 Abs. 2 bis 4 finden entsprechende Anwendung. Die Ersatzpflicht tritt auch dann ein, wenn der Dritte zur Zeit der Verletzung gezeugt, aber noch nicht geboren war.

10 http://www.justiz.bayern.de/imperia/md/content/stmj_internet/ministerium/gesetzgebung/thesenapier_baystmjv.pdf

11 Wiedemann, R. Spelsberg-Korspeter U.: Überlegungen zur Verbesserung der zivilrechtlichen Rechtsstellung der Angehörigen von Unfallopfern. *Neue Zeitschrift für Verkehrsrecht* 2012, 471.

12 Stiegler, A. M.: Schmerzengeld für Schock- und Trauerschäden. *Rechtsvergleichende Analyse der Angehörigenbegriffes und der Mitverschuldensanrechnung*. Böhlau Verlag 2009. s. 18.

13 Bundesgesetz betreffend die Ergänzung des Schweizerischen Zivilgesetzbuches (Fünfter Teil: Obligationenrecht). vom 30. März 1911 Art. 47 Bei Tötung eines Menschen oder Körperverletzung kann der Richter unter Würdigung der besonderen Umstände dem Verletzten oder den Angehörigen des Getöteten eine angemessene Geldsumme als Genugtuung zusprechen

14 OS NT 10C/88/2009, KS NT 9Co/330/2012

ťažko zdravotne postihnutých osôb: manželovi plno invalidnej, slepej a na starostlivosť inej osoby odkázanej manželky bolo priznaných 40 000 CHF; bol priznaný nárok 19-ročnej manželky, ktorej manžel sa stal v dôsledku úrazu impotentným, maloletému dieťaťu ťažko invalidne postihnutého otca bol priznaný nárok 20 000 CHF, manželovi a synom v sexuálnej a voľno časovej oblasti celkom zmenenej manželke a matke nárok 40 000 CHF, resp. 20 000 CHF.¹⁶ Z uvedeného je zrejmé, že nie je správne, aby švajčiarsky model bol zahrnutý do nemeckého právneho systému, pretože švajčiarske právo na strane jednej výslovne stanovuje peňažné nároky pozostalých a konkrétna výška nie je striktné limitovaná a jej určenie je prenechané na rozhodnutie súdu.

Už z názvu vyššie citovaných rakúskych diel vyplýva, že rakúska dogmatika rozlišuje medzi bolestným pozostalých príbuzných za šok a bolestným za smútok. V súvislosti s vývojom rakúskeho práva sa konštatuje, že oba nároky súdy odmietali a k posunu došlo až v 90. rokoch minulého storočia Prvým krokom k priznaniu bolestného za šok boli súdne rozhodnutia, ktoré nárok na bolestné priznali osobám, ktoré utrpeli šok – duševnú ujmu ako následok toho, že priamo zažili škodovú udalosť, pri ktorej bol usmrtený alebo zranený ich príbuzný. Rozhodnutím rakúskeho Najvyššieho súdneho dvora (*Oberster Gerichtshof*, ďalej len „OGH“) 2Ob/45/93 z 16. 6. 1994 bolo proti vinníkovi dopravnej nehody priznaných 30 000 ATS, približne 2 180 eur, dieťaťu, ktoré v čase dopravnej nehody malo 20 mesiacov, pričom pri nehode bola matka dieťaťa ťažko zranená a dieťa ju mohlo vidieť až dva týždne po nehode v nemocnici. Dieťa v dôsledku prerušenia vzťahu s matkou trpelo duševnými ťažkosťami chorobného charakteru (strach z jazdy v aute), ktoré bolo možné prekonať len odbornou pomocou. Tomuto rozhodnutiu nasledovalo rozhodnutie OGH 2Ob/99/95 z 21. 12. 1995, ktorým bolo osemročnému dieťaťu priznaných 200 000 ATS, približne 14 500 eur za to, že bolo svedkom dopravnej nehody, pri ktorej zahynul snúbenec jeho matky, brat a bratranec, hoci dieťa bolo len ľahko zranené, no v dôsledku prežitku dopravnej nehody trpelo akútnymi záťažovými reakciami a post traumatickými poruchami. Týmto rozhodnutiam nasledovali rozhodnutia, ktorými boli priznané nároky pozostalým v prípade šoku, ktorý bol spôsobený tým, že sa pozostalí príbuzní dozvedeli o smrti svojho príbuzného. Takto bolo rozhodnutím OGH žalujúcemu otcovi priznaných 150 000 ATS, približne 10 900 eur za to, že v dôsledku správy o smrti jeho syna a následného pohrebu sa uňho vyvinula duševná choroba – reaktívna depresia, ktorá si vyžiadala mesačnú hospitalizáciu a následne ambulantné liečenie so zníženou pracovnou schopnosťou. Právnym základom všetkých týchto rozhodnutí bol § 1325 ABGB,¹⁷ podľa ktorého, kto druhého poškodí na jeho tele ... zaplatí mu na jeho žiadosť okolnostiam zodpovedajúce bolestné. Rakúska judikatúra teda rozšírila nárok na bolestné tým smerom, keď na roveň fyzického zdravia postavila i psychické zdravie a v rovine náhrady škody začala odškodňovať následky spočívajúce vzniku rôznych duševných porúch chorobného charakteru: psychický šok (špecifické stresové situácie chorobného charakteru), pocity strachu, panické ataky, hrôzostrašné sny, traumatické nervózy, depresie, psychózy, poruchy mozgových a nervových funkcií, nervové zrútenia, nespavosť a pod.¹⁸

Rakúsky vývoj sa však nezastavil len pri odškodňovaní chorobných následkov pozostalých príbuzných. Veľmi skoro bol priznaný nárok pozostalým, u ktorých sa nevyskytli prejavy duševnej poruchy. Základom bolo rozhodnutie OGH 2Ob/84/01 z 16. 5. 2001,¹⁹ ktorému predchádzali rozhodnutia súdu prvej inštancie Landgericht Salzburg (Landgericht ďalej len „LG“) z 24. 9. 2000 a odvolacieho súdu Oberlandesgericht Linz (Oberlandesgericht ďalej len „OLG“) z 29. 1. 2011. Žalujúci pozostalí príbuzní: otec a matka sa okrem iných nárokov domáhali bolestného, a to otec 100 000 ATS a matka 200 000 ATS, pričom žalovanými boli vodič, prevádzateľ a poisťovateľ. Bolo zistené, že osemročnú dcéru smrteľne zrazilo nákladné vozidlo, pričom zavinenie vodiča nebolo zistené. U rodičov neboli zistené chorobné reakcie, ale len obyčajná reakcia smútku zo straty dieťaťa. Bolo konštatované, že veda rozlišuje duševné bolesti troch skupín: ťažkými duševnými bolesťami sa rozumejú také, ktoré postihnutého celkom naplňujú tak, že nie je schopný vôbec niečo robiť, pri ľahkých a stredných duševných bolestiach sa mení schopnosť vykonávať pracovné alebo akékoľvek iné aktivity. Prvé dva dni rodičia trpeli ťažkými duševnými bolesťami, dva až tri týždne stredne ťažkými duševnými bolesťami a šesť až osem týždňov sa u nich prejavovali ľahké odznievajúce duševné bolesti. Na základe takto zisteného skutkového stavu bola žaloba proti vodičovi zamietnutá. Výška bolestného za smútok bola pri každom z rodičov voči prevádzateľovi a poisťovni určená na 80 000 ATS, približne 5 800 eur, no v dôsledku spolu zavinenia nebohej maloletej v jednej štvrtine bola znížená a priznaná kaž-

dému z rodičov v čiastke 60 000 ATS a v prevyšujúcej časti bola žaloba zamietnutá. Priznanie bolestného bolo postavené na výklade § 1325 ABGB s odôvodnením, že utrpená duševná bolesť, nie choroba, bola výrazne nad hranicou jednoduchej duševnej nepohody – *weit über das Ausmaß jener Unlust- und Unbehagensgefühle*. Odvolaniu rodičov proti zamietajúcej časti tohto rozsudku vyhovené nebolo, no čiastočne bolo vyhovené odvolaniu prevádzateľa a poisťovateľa. Proti zamietajúcej časti rozhodnutia odvolacieho rodičmi podali žalujúci rodičia dovolanie *Revision*, ktorým žiadali priznanie bolestného za smútok, a to každý už len vo výške 40 000 ATS. OGH dovolanie prijal na ďalšie konanie, pretože otázku nahraditeľnosti púhych pocitových škôd pozostalých príbuzných považoval za hodnú vysvetlenia. Hoci dovolanie rodičov odmietol, v odôvodnení svojho rozhodnutia široko zhodnotil doterajšiu judikatúru a literatúru. Pri odškodňovaní pozostalých príbuzných porovnal úpravu jednotlivých štátov a skonštatoval, že vo väčšine štátov sa odškodnenie za smútok pozostalým príbuzným priznáva. Nakoniec dospel k záveru, že doterajší rakúsky prístup, ktorý zamietal bolestné za smútok, nemožno považovať za uspokojivý a lapidárne uzavrel, že za dieťaťom smútiaci rodičia, u ktorých ich smútok neprerástol do chorobných prejavov, by ťažko pochopili, že právo im neprizná finančnú náhradu, hoci v iných situáciách sa im bolestné priznáva za banálne fyzické poranenia. Normatívne však odmietol posúdiť dôvodnosť tohto nároku podľa § 1325 ABGB, ale poukázal okrem iného na § 1331, § 1328 a § 1329 ABGB, podľa ktorých sa priznávajú náhrady za nemajetkové hodnoty proti tým, ktorí konali zavinene protiprávne, a preto odmietanie bolestného za smútok proti takýmto osobám neobstojí, keďže nemôže zodpovedať úmyslu zákonodarcu *kann nicht dem Plan des Gesetzgebers entsprechen*. Inak povedané, OGH dospel k záveru, že nárok na bolestné za smútok je daný, no podmienkou jeho priznania je zavinenie vodiča, ktoré však v konaní zistené nebolo.

Uvedený záver a použitie analógie následne v judikatúre a literatúre viedlo k rozvoju inštitútu bolestného za smútok, pričom predmetom úvah literatúry²⁰ je predovšetkým to, ktorým ustanovením zákona možno odôvodniť priznanie tohto nároku. Okrem už OGH spomenutých § 1325, § 1328, § 1329 a § 1331 ABGB sa vo výklade analogicky používajú § 1327, § 1328, § 1328a, § 1329 a § 1330 ABGB. Existencia tejto rakúskej odbornej diskusie je prirodzeným následkom toho, že ABGB na rozdiel od nášho vývojom socialistického práva deformalizovaného Občianskeho zákonníka nemá tak neurčitú a mnohých výkladov hodnú normu, aká je obsiahnutá v § 11 a § 13 Občianskeho zákonníka. Rakúska úprava nemajetkovej sféry ochrany osobnosti sa rozpadá do množstva určitých, na zavinenie škodcu prihládajúcich skutkových podstát, ktoré sú nielen súčasťou ustanovení ABGB o právach na náhradu škody a zadosťučinenie (§ 1293 až § 1341 ABGB), ale viacerých osobitných zákonov.

Malé rozdiely s veľkými následkami

Z uvedeného vyplýva, že v žiadnom prípade nemožno do jednej skupiny tzv. nemeckého právneho systému zaraďovať nemeckú, rakúsku a švajčiarsku úpravu nárokov pozostalých príbuzných. Z hľadiska pokusu o charakteristiku súčasnej právnej úpravy na Slovensku treba skôr vychádzať z toho, že v európskom priestore popri sebe vystupuje viacero rozdielnych prístupov. Historicky najstarším je prístup, ktorý pozostalým, ak nedošlo k poškodeniu ich zdravia, nepriznáva žiadne nároky, či už za stratu príbuzného alebo za smútok za príbuzným. Tento prístup, ktorého typickým predstaviteľom je právna úprava v Nemecku, je pod výraznou kritikou a na zrejmom ústupe. Druhý prístup, ktorého typickým zástupcom je právna úprava v Anglicku, nároky pozostalých výslovne stanovuje v zákone, no zároveň zákonom stanovuje okruh oprávnených pozostalých a paušálnu výšku náhrady nemajetkovej ujmy. Tretí prístup, ktorý je zrejme zo švajčiarskej úpravy základ nároku pozostalých jasne vyjadruje v zákone, no určenie okruhu oprávnených pozostalých a výšku nároku prenecháva na súdne rozhodnutie. Popritom si možno predstaviť i taký prístup legislatívy, ktorý presne vyjadrí okruh pozostalých osôb, no určenie výšky náhrady vyjadří relatívne neurčitou sankciou tak, ako je zrejme z vyššie opísaného návrhu bavorského ministerstva spravodlivosti. Posledný a nepochybne slovenskému stavu najbližší, je pre Rakúsko príznačný prístup, ktorý nárok na odškodnenie pozostalých vytvoril výlučne v prostredí judikatúry extenzívnym výkladom dlhodobo platných zákonných

15 Bundesgesetz betreffend die Ergänzung des Schweizerischen Zivilgesetzbuches (Fünfter Teil: Obligationenrecht). vom 30. März 1911 Art. 49 Wer in seiner Persönlichkeit widerrechtlich verletzt wird, hat Anspruch auf Leistung einer Geldsumme als Genugtuung, sofern die Schwere der Verletzung es rechtfertigt und diese nicht anders wiedergutmacht worden ist. Anstatt oder neben dieser Leistung kann der Richter auch auf eine andere Art der Genugtuung erkennen.

16 Beisteiner, L. B.: Angehörigerschmerzensgeld. Der Ersatz von Schock- und Trauerschäden bei Tötung oder Schwerstverletzung naher Angehöriger. Wien Manz 2009, s. 51.

17 § 1325 Wer jemanden an seinem Körper verletzt, bestreitet die Heilungskosten des Verletzten, ersetzt ihm den entgangenen, oder, wenn der Beschädigte zum Erwerb unfähig wird, auch den künftig entgehenden Verdienst; und bezahlt ihm auf Verlangen über die erhobenen Umständen angemessenes Schmerzensgeld.

18 Beisteiner, s. 29 – 37.

19 www.ris.bka.gv.at

20 Beisteiner, s. 74 a nasl.

ustanovení a ktorý zároveň v prostredí judikatúry určuje okruh oprávnených pozostalých a výšku náhrady. Preto pri charakteristike súčasného slovenského systému sa ako najvhodnejšie javí jeho porovnanie s týmto rakúskym stavom.

Spoločným prvkom slovenského a rakúskeho prístupu je právny základ nároku na náhradu nemajetkovej ujmy pozostalého príbuzného, ktorým je dlhodobo platná norma obsiahnutá v kodifikovanom právnom predpise, no ktorá za dlhú dobu svojej platnosti nebola vykladaná tak, že by bol priznávaný nárok pozostalým príbuzným. Rovnako v Rakúsku ako i na Slovensku sa výklad platných zákonných ustanovení smerom k priznávaniu nároku na náhradu nemajetkovej ujmy pozostalých posunul približne v rovnakom období až po prelome tisícročí, a to zrejme pod zmenou vnímania poškodenia rodinného života ako hodnoty, ktorú možno čiastočne reparovať i odškodnením v peniazoch. Liberálna judikatúra, a nie oportúna legislatíva takto vyriešila nepochybne zložitú právno-politickú otázku, o ktorej ako bolo naznačené v Nemecku prebieha dlhodobá diskusia, pri ktorej sa kritizuje konzervatívny, no jasný postoj nemeckého najvyššieho súdu a alibistický postoj legislatívy. Práve táto skutočnosť odlišuje slovenský a rakúsky právny vývoj od prístupov, či už v Anglicku alebo Švajčiarsku, ktorých zákonodarca jasne vyjadril základ nároku pozostalých v zákone, alebo Francúzsku, kde sa základ tohto nároku výkladom zákona konštatuje nepomerne dlhšiu dobu.

V ostatnom však už medzi rakúskym a slovenským systémom badať všetky tie malé rozdiely, ktoré zvädzajú slovenský systém nazývať náchylným na korupciu. Prítom na prvom mieste nespokojných sú poisťovne zodpovednosti za škodu spôsobenú prevádzkou motorového vozidla, ktoré nastolujú povrchnú otázku, či je základ nároku pozostalých voči nim vôbec daný. Ide však o otázku, ktorá nie je nielen v rakúskom, ale ani v ostatných systémoch nastolená, a to pre jasnú odpoveď, že nárok proti poisťovateľovi zodpovednosti daný je, a predovšetkým vôbec nemá zmysel odpoveď na túto otázku hľadať, či už v komunitárnom (Haasová) alebo ústavnom práve (napr. I. ÚS/474/2016). Slovenským poisťovňam však rozumieť treba, keďže oproti tým rakúskym, či nemeckým, sú ich náhrady majetkových škôd pomerne nižšie (lacnejšie autá, nižšie straty na zárobkoch a nepochybne nie práve štedrý prístup slovenskej právnej úpravy k náhrade majetkových škôd). Zaradenie netransparentnej položky nemajetkovej ujmy, často vyššej ako je priznávaná v iných krajinách, preto môže viesť k zníženiu spoľahlivosti výsledkov poisťnej matematiky a následným deformáciám smerujúcim či už k neprimeranému zvýšeniu poisťného zodpovednosti za škodu spôsobenú prevádzkou motorového vozidla alebo k príliš nízkemu výnosu z poisťného na strane poisťovní, od ktorých nemožno očakávať krytie strát z iných výnosov alebo zaistení.

Základný rozdiel medzi rakúskym a vlastne i ostatnými systémami náhrady nemajetkovej ujmy na strane jednej a slovenským systémom na strane druhej je systematické zariadenie právneho základu náhrady ujmy pozostalých v systéme civilného práva. Rakúska, francúzska, nemecká i švajčiarska náhrada nemajetkovej ujmy pozostalých bola vytvorená výkladom zákonných ustanovení záväzkového práva. Slovenská úprava sa opiera o ustanovenia prvého oddielu druhej hlavy prvej časti Občianskeho zákonníka s titulom všeobecné ustanovenia, účastníci občianskoprávných vzťahov, fyzické osoby. Ide o zrejme nesystémové riešenie, ktoré sa v judikatúre o náhrade nemajetkovej ujmy zovšeobecňuje teoretizovaním o prísnom oddelení dvoch samostatných právnych inštitútov: náhrady škody a náhrady nemajetkovej ujmy.

Praktickým následkom tohto prístupu je zamietanie nárokov pozostalých príbuzných za objektívne zistenú ujmu na ich psychickom zdraví v dôsledku úmrtia ich príbuzného. Táto otázka bola riešená vo vyššie citovanom rozhodnutí Okresného súdu Nové Mesto nad Váhom 7C/151/2008. Jedna z pozostalých žalobkyň si okrem náhrady nemajetkovej ujmy uplatnila i náhradu za sťaženie spoločenského uplatnenia, pretože jej bola zistená vážna duševná porucha vzniknutá pôsobením otrasných zážitkov alebo iných nepriaznivých psychologických činiteľov a tiesnivých situácií, konkrétne posttraumatická stresová porucha s depresiou obodovaná podľa zákona o bolestnom na 2000 bodov. Zákon o bolestnom umožňuje podľa sadzieb bodového ohodnotenia za sťaženie spoločenského uplatnenia spôsobeného poškodením hlavy a zmyslových orgánov odškodniť podľa položky 255 i vážne duševné poruchy vzniknuté pôsobením otrasných zážitkov alebo iných nepriaznivých psychologických činiteľov a tiesnivých situácií v rozmedzí od 260 do 1300 bodov. To s ohľadom na súčasnú výšku bodu²¹ a možnosť zvýšenia náhrady podľa § 10 ods. 4 a § 5 ods. 2 zákona o bolestnom predstavuje rozmedzie od 4 591,60 eur do 45 916 eur, resp. až 68 874 eur. Hoci žalobkyni 3) bolo právnym dôvodom

21 Podľa § 1 opatrenia Ministerstva zdravotníctva Slovenskej republiky č. 36/2016 (oznámenie č. 185/2016 Z. z.) o ustanovení výšky náhrady za bolesť a výšky náhrady za sťaženie spoločenského uplatnenia na rok 2016 výška náhrady za bolesť a výška náhrady za sťaženie spoločenského uplatnenia na rok 2016 za jeden bod je 17,66 eura.

náhrady za nemajetkovú ujmu, rovnako ako jej súrodencovi – žalobcovi 2), ktorý obdobnými psychiatrickými prejavmi netrpel, priznaných 100 000 eur, jej nárok na náhradu za sťaženie spoločenského uplatnenia bol zamietnutý s odôvodnením, že takýto nárok možno priznať len priamo poškodenej osobe. Tento záver slovenskej judikatúry je opačný oproti rakúskemu a nemeckému modelu, ktoré práve objektivizovaný psychiatrický následok na zdraví príbuzného odškodňujú. Zatiaľ čo v Nemecku by bol nárok žalobcu 2) zamietnutý a v Rakúsku by bol nárok žalobkyne 3) vyšší ako v prípade žalobcu 2), na Slovensku viedol prístup postavený na prísnom oddelení nárokov na náhradu nemajetkovej ujmy a nárokov na bolestné a sťaženie spoločenského uplatnenia k priznaniu pomerne vysokého, no zglajchšaltovaného nároku oboch žalobcov.

Jediným prínosom slovenského riešenia o oddelení náhrady nemajetkovej ujmy od náhrady škody je vytvorenie celkom samostatných, v ostatných jurisdikciách sa nevyskytujúcich právnych problémov. Jedným z nich je už spomenutá a rozporuplne riešená otázka toho, či je daný nárok pozostalých proti poisťovni zodpovednosti za škodu spôsobenú prevádzkou motorového vozidla. Druhým v podstate rovnako pre Slovensko špecifickým je vznikajúci a k nesprávnemu záveru plynúci diskurz,²² podľa ktorého je popri nároku na náhradu za bolesť a náhradu za sťaženie spoločenského uplatnenia podľa § 444 Občianskeho zákonníka na základe rovnakých skutočností daný i nárok na náhradu nemajetkovej ujmy podľa § 11 a § 13 Občianskeho zákonníka. Ide o únik slovenskej judikatúry a právnej vedy z nepochybne transparentného prostredia osobitného zákona do prostredia všeobecných a neurčitých noriem ochrany osobnosti náhradou nemajetkovej ujmy, a to pod vplyvom predstavy, že náhrady poskytované osobitným zákonom sú v niektorých prípadoch neprimerane nízke. Opomína sa však otázka, či subjektívnu predstavu o neprimeranosti určitej náhrady upravenej osobitným zákonom možno suplovať použitím iného všeobecného zákonného ustanovenia, teda či v takých prípadoch možno prelomiť výkladové pravidlo, podľa ktorého osobitné zákonné ustanovenie vylučuje použitie ustanovenia všeobecného. K tomu však treba uviesť, že sudcovský aktivizmus je sprievodným javom všetkých úvah o náhrade nemajetkovej ujmy.

Existencia nároku na náhradu nemajetkovej ujmy popri nároku na náhradu škody je zrejším následkom nedostatku, ktorý spočíva v slovenskej legislatíve, ktorá nie je schopná nahradiť nesystematické zaradenie náhrad nemajetkovej ujmy do systému náhrady škody tak, ako to urobil český zákonodarca v § 2956 nového českého Občianskeho zákonníka. Podľa tohto ustanovenia ak škodcovi vznikne povinnosť odčiniť človeku ujmu na jeho prirodzenom práve chránenom ustanoveniami prvej časti tohto zákona, nahradí škodu aj nemajetkovú ujmu, ktorú tým spôsobil; ako nemajetkovú ujmu odčiniť aj spôsobené duševné útrapy. Nový český Občiansky zákonník pritom i v § 2957 zdefinoval, akým spôsobom má byť určená výška primeraného zadosťučinenia.²³ V nasledujúcich ustanoveniach o bolestnom a náhrade za sťaženie spoločenského uplatnenia (§ 2958) a náhrade pri usmrtení alebo závažnom ublížení na zdraví príbuzného (§ 2959) je zrejme jasné oddelenie týchto náhrad od náhrad pri ujme na ostatných prirodzených právach,²⁴ čím sa zrejme eliminuje možnosť vzniku záväzkových vzťahov v inom systéme ako v systéme záväzkového práva.

I keď sa krátka charakteristika novej českej právnej úpravy môže zdať ako zbytočný exkurz, treba upozorniť na ďalší podstatný rozdiel, ktorý spočíva v tom, ako judikatúra a právna veda pristupuje k riešeniu otázok spojených s relatívne neurčitými sankciami noriem týkajúcich sa náhrad nemajetkovej škody. V Česku prijatiu nového občianskeho zákonníka nasledovala aktivita Najvyššieho súdu ČR, ktorý pomerne skoro reagoval na novoprijaté, výkladu hodné normy nového občianskeho zákonníka. Na strane jednej sa český najvyšší súd mimo svojej rozhodovacej činnosti v jednotlivých veciach vyjadril k primeranej výške bolestného. Urobil tak vydaním metodiky k náhrade nemajetkovej ujmy na zdraví (bolesť a sťaženie spoločenského uplatnenia podľa § 2958 občianskeho zákonníka). V tomto dokumente reagoval na zrušenie predchádzajúcej, nášmu zákonu bolestnom podobnej vyhlášky č. 440/2001 Zb. o odškodnení bolesti a sťaženia spoločenského uplatnenia, a to vyjadrením podrobných mimozákonných pravidiel určovania bolestného podľa § 2958 občianskeho zákonníka. Tento svoj postup najvyšší súd odôvodnil tým, že spravodlivý a rozumný výklad takej úpravy, ktorej chýbajú akékoľvek bližšie kritériá pre stanovenie výšky náhrady, vyžaduje podrobnejšiu konkretizáciu a nastavenie základných východísk, aby súdna prax mohla dospieť k vzájomne porovnateľným a zároveň predvídateľným rozhodnutiam.²⁵

22 Dulak, A.: Dvakrát a inak (alebo niekoľko poznámok k rozhodovaniu o nárokoch na náhradu nemajetkovej ujmy podľa § 11 a nasl. a § 420 a nasl. Občianskeho zákonníka). Súkromné právo 1/2016, s. 22 – 26. Dulak, A.: Nie je ujma ako škoda (alebo, keď gramatický výklad zákona nepostačuje). Bulletin slovenskej advokácie 7 – 8/2016, s. 10 – 15. Erdosová, A.: „Krátke“ pojednanie o škodách, ujmach a ich náhradách vo svetle judikatúry súdov vnútroštátnych, českých, Súdneho dvora EÚ i Európskeho súdu pre ľudské práva. Bulletin slovenskej advokácie 1 – 2/2015, s. 14 – 29. Štefanko, J. – Čentík, T.: Sťaženie spoločenského uplatnenia c/a nemajetková ujma. www.ulpianus.sk.

23 § 2956 Vznikne-li škůdci povinnost odčinit člověku újmu na jeho přirozeném právu chráněném ustanoveními první části tohoto zákona, nahradí škodu i nemajetkovou újmu, kterou tím způsobil; jako nemajetkovou újmu odčini i způsobené duševní útrapy. § 2957 Způsob a výše přiměřeného zadosťučnění musí být určeny tak, aby byly odčiněny i okolnosti zvláštního zřetele hodné. Jimi jsou úmyslné způsobení újmy, zvláště pak způsobení újmy s použitím lsti, pohrůžky, zneužitím závislosti poškozeného na škůdci, násobením účinků zásahu jeho uváděním ve veřejnou známost, nebo v důsledku diskriminace poškozeného se zřetelem na jeho pohlaví, zdravotní stav, etnický původ, víru nebo i jiné obdobně závažné důvody. Vezme se rovněž v úvahu obava poškozeného ze ztráty života nebo vážného poškození zdraví, pokud takovou obavou hrozba nebo jiná příčina vyvolala.

24 § 2958 Při ublížení na zdraví odčiní škůdce újmou poškozeného peněžitou náhradou, vyvažující plně vytrpěné bolesti a další nemajetkové újmy; vznikla-li poškozením zdraví překážka lepší budoucnosti poškozeného, nahradí mu škůdce i ztížení společenského uplatnění. Nelze-li výši náhrady takto určit, stanoví se podle zásad slušnosti. § 2959 Při usmrcení nebo zvlášť závažném ublížení na zdraví odčiní škůdce duševní útrapy manželů, rodičů, dítěti nebo jiné osobě blízké peněžitou náhradou vyvažující plně jejich utrpení. Nelze-li výši náhrady takto určit, stanoví se podle zásad slušnosti.

25 http://www.nsoud.cz/JudikaturaNS_new/ns_web.nsf/Metodika

26 www.nsoud.cz/JudikaturaNS_new/ns_web.nsf/web/Prověřenostamedia~TiskovezpravyNejvyššiosoudu~Nejvyšší_soud_systematicky_monitoruje_cinnost_ceských_soudu_na_trestním_useku_při_rozhodování_v_adhezním_řízení_o_narocích_na_náhradu_nemajetkové_ujmy_zpusobene_trestnou_cinností?openDocument&lng=CZ

27 Bobek, M. – Kühn, Z. a kol.: *Judikatura a právní argumentace*. Praha 2013, s. 131 – 134.

28 Danzl, K. – H: *Schmerzengeld-Entscheidungen*. CD-ROM. MANZ Verlag Wien 2017.

29 Greiter, I.: *Schmerzengeld für Trauer*. 162 Gerichtsurteile für Angehörige von Unfallopfern, für Rechtsanwälte, Richter, Versicherungen und für alle, die mit Unfällen zu tun haben. Verlag Österreich 2016, s. 181.

Podobným spôsobom sa český najvyšší súd vyjadril i k otázke výkladu § 2959 nového občianskeho zákonníka. V tlačovej správe,²⁶ ktorá sa primárne vzťahuje k rozhodovaniu trestných súdov v adheznom konaní vo veci nárokov pozostalých príbuzných sa konštatuje, že pre najvyšší súd je dôležité zjednocovať judikatúru nielen prostredníctvom rozhodnutí, ktoré riešia senáty, ale i sledovaním rozhodovacej činnosti nižších stupňov. Bolo zistené, že prvoinštančné a aj odvolacie súdy priznávajú príliš vysoké odškodnenia, a to aj pri porovnaní s právnymi zvyklosťami v ďalších štátoch Európy. Každý prípad je individuálny, nemožno ho zviazať presnými tabuľkami. Je však potrebné vytýčiť aspoň určité mantinely. Následne sa konštatuje, že § 2959 Občianskeho zákonníka upravuje všetky nároky príbuzných na náhradu nemajetkovej ujmy spôsobenej usmrtením, či zvlášť závažným ublížením na zdraví; duševné útrapy s tým spojené pri stanovení výšky náhrady posudzujú primárne z pohľadu priemerného človeka a prípadné zníženie alebo zvýšenie možno odvodiť od preukázaných okolností jednotlivého človeka; treba prihliadnúť k intenzite vzťahu, veku, existenčnej závislosti na zomrelom, poskytnutiu inej satisfakcie, postoj škodcu, dopad do duševnej sféry, majetkové pomery škodcu a mieru zavinenia; predovšetkým však s prihliadnutím k zahraničným skúsenostiam sa ako základné rozpätie pre výšku náhrady odporúča 240 000 Kč až 500 000 Kč v typovom, vzhľadom na vyššie kritéria neutrálnom prípade najbližších osôb (manželia, rodičia a deti).

Z normotvorného aktivizmu českého Najvyššieho súdu pri vydaní metodiky a tlačovej správy je zrejme hľadanie predchádzajúcej podrobnej normatívnej úpravy vo vyhláske a oživenie predchádzajúcej judikatúry pri výklade celkom nového právneho predpisu. Určite mu možno vytknúť nadviazanie na obdobie reálneho socializmu, v ktorom stanoviská Najvyššieho súdu boli akýmsi abstraktným výkladom zákona, ktorý bol podávaný bez ohľadu na určitú konkrétnu vec a bol výsledkom nie súdneho rozhodovania, ale skôr výsledkom sudcovských porád.²⁷ V dôsledku tohto prístupu je však i nielen nižším súdom, ale i adresátom právnych noriem povedané omnoho viac ako pasívnym prístupom k základným otázkam náhrady nemajetkovej ujmy pozostalých príbuzných. Týmito otázkami je to, komu a v akej výške takáto náhrada patrí, a nie otázky, ktoré sa riešia na Slovensku, teda kto takúto náhradu platí a čo všetko treba zobrať do úvahy pri určení jej výšky bez vyjadrenia toho, aká by náhrada mala byť v typovom a vo vzťahu k rôznym kritériám neutrálnom prípade.

Celkom iný je prístup judikatúry a právnej vedy k náhrade nemajetkovej ujmy v Rakúsku. Nemožno sa stretnúť s obdobným prístupom najvyššieho súdu, ktorý by spočíval vo vydávaní metodík a usmernení v podobe tlačových správ. Odhliadnuc od množstva monografickej literatúry právna veda zbiera a následne vydáva judikatúru týkajúcu sa náhrady bolesti a sťaženia spoločenského uplatnenia. V publikácii vydanej na CD predseda senátu rakúskeho Najvyššieho súdneho dvora Karl-Heinz Danzl zozbieral 3 727 súdnych rozhodnutí z obdobia od roku 1980 do konca roka 2016, v ktorej je možné súdne rozhodnutia vyhľadávať podľa jednotlivých zranení, priznanej výšky bolestného, charakteru bolesti, dĺžky pobytu v nemocnici.²⁸ Takýto prístup je v Rakúsku a v Nemecku osobitne nevyhnutný, pretože zákonná úprava nevytvára osobitné normy obdobné tým, ktoré sú na Slovensku obsiahnuté v zákone o bolestnom alebo v Česku v metodike najvyššieho súdu. Práve takto publikované rozhodnutia sa stávajú nástrojom transparentnosti súdneho rozhodovania a základným argumentačným nástrojom pri určení výšky bolestného, a to nielen v súdnom rozhodovaní, ale predovšetkým pri mimosúdnom vyriešení sporu.

V súvislosti s novým inštitútom náhrady nemajetkovej ujmy pozostalého príbuzného sa objavujú obdobné publikácie, ktoré sa vzťahujú k bolestnému za smútok.²⁹ V tejto publikácii advokát z Innsbrucku Ivo Greiter publikoval 162 rozhodnutí OGH a OLG. Publikácia spracúva rozhodnutia, v ktorých bola náhrada priznaná, pričom 114 rozhodnutí je usporiadaných od najvyššej priznanej čiastky. Ďalej je publikovaných 10 súdnych rozhodnutí, keď bola priznaná náhrada príbuzným ťažko zdravotne postihutej osoby. Nepochybne osobitný význam pre stanovenie hranice toho, komu možno náhradu priznať, má zverejnenie 13 súdnych rozhodnutí, v ktorých bol uplatnený nárok pozostalých príbuzných zamietnutý. Z pohľadu ďalšieho rozvoja uplatňovania rôznych nemajetkových nárokov a stanovenie ich objektívnych hraníc sú zaujímavé rozhodnutia v osobitných situáciách, v ktorých sú spracované rozhodnutia o nároku otca z dlhoročného neúspešného boja o stretávanie sa s maloletým alebo nároku manželky z poškodenia zdravia v dôsledku manželskej nevery. Rakúsky prístup jednoty právnej vedy a judikatúry je celkom odlišný od slovenského prístupu. Zatiaľ čo na Slovensku právna veda

preberá len všeobecné definície judikatúry, rakúska právna veda sa koncentruje na to, aby zbieraním a systematizáciou súdnych rozhodnutí nachádzala odpovede na konkrétne otázky a tým vytvorila priestor pre mimosúdnu objektivizáciu nárokov pozostalých. Príbehy ľudského nešťastia pozostalých príbuzných v Rakúsku sú v zásade rovnaké ako na Slovensku. Rakúske právo im však celkom inou metódou odpovedá na to, ako im v ich bolesti môže byť uľahčené priznaním peňaznej čiastky.

Aj keď nemožno očakávať, že sa judikatúra rakúskych súdov stane porovnávacím materiálom pre rozhodnutia slovenských súdov, nemožno nespomenúť zásadné a najčastejšie citované rozhodnutie OGH 2Ob/186/2003 z 30. 10. 2013,³⁰ ktorým bola v Rakúsku priznaná doteraz najvyššia čiastka bolestného za smútok. Skutkový stav, ktorý je zhodný s príbehom žalobcu Ewalda K. začal 1. 6. 1999. Zavinením vodiča nákladného vozidla došlo k zrážke s osobným motorovým vozidlom, v ktorom zahynuli jeho príbuzní: 51-ročná manželka, 30-ročný syn a dve 16-ročné dcéry. O smrti svojich príbuzných sa žalobca dozvedel na svojom pracovisku, odmietol odporúčanie lekára, aby šiel do nemocnice. Radšej odišiel k svojej matke, keďže doma situáciu nezvládal. V júli mu lekár dával v domácom prostredí infúzie, psychicky bol podporovaný rodinou a známou – psychosociálnou poradkyňou. To mu pomohlo prekonať samovražedné myšlienky. Postupne sa jeho psychický stav zlepšoval, no stále nemohol nájsť bežný denný rytmus a stále potreboval lieky. Od 1. 9. 1999 mu bol pre depresie z traumatického zážitku priznaný invalidný dôchodok, keďže pre psychický stav bol práceneschopný. Depresie ovplyvňovali jeho vitálnu sféru, trpel nespavosťou, bol prenasledovaný myšlienkami a depresívnym zúžením. Asi tri týždne mal samovražedné myšlienky, ktoré prekonal. Ďalej uňho však pretrvával stres a vypätie, plačlivosť, beznádej, neschopnosť rozhodovania, znížený apetít. Tento stav možno označiť z lekárskeho hľadiska ako stredne ťažký smútok, a to aj napriek tomu, že žalobca našiel relatívne dobrú štruktúru svojho bežného života, no bez pozitívneho zamerania do budúcnosti. Na základe týchto skutočností v roku 2000 žalobca podal žalobu proti prevádzateľovi, vodičovi a poisťovní zodpovednosti za škodu. LG Steyr rozhodol 7. 3. 2003 tak, že jeho nárok proti všetkým žalovaným sčasti o zaplatenie 65 000 eur priznal a v prevyšujúcej časti o zaplatenie 25 000 eur žalobu zamietol. Žalovaní podali odvolanie, o ktorom rozhodol 11. 6. 2003 odvolací OLG Linz tak, že odvolaniu sčasti vyhovel a žalovaných zaviazal na zaplatenie 40 000 eur a v prevyšujúcej časti o zaplatenie 50 000 eur žalobu zamietol. Proti tomuto rozsudku podal žalobca dovolanie *Revision* a žiadal, aby mu bolo priznaných 65 000 eur tak, ako rozhodol súd prvej inštancie. Argumentoval poukazom na zistený skutkový stav. Dovolanie podali i žalovaní, ktorí odkazovali na predchádzajúce rozhodnutia v iných veciach, v ktorých bolo priznané odškodnenie 80 000 a 100 000 rakúskych šilingov, teda približne 5 800 a 7 300 eur. Preto žiadali, aby súd žalobcovi priznal 20 000 eur. OGH rozhodol 30. 10. 2003.

Oproti slovenským pomerom nepochybne zaujme to, že rýchlosť rozhodnutia rakúskeho súdu prvej inštancie je približne rovnako, či skôr tak isto pomalá ako na Slovensku. Nepochybne viac povšimnutiahodná je rýchlosť rozhodovania odvolacej a dovolacej rakúskej súdnej inštancie. Zvýrazniť treba i konštruktívny prístup strán. Nikto neargumentoval rôznymi procesnými skutočnosťami a nikomu nenapadlo navrhnúť zrušenie rozhodnutí nižších súdov z procesných dôvodov. Ani odôvodnenie rozhodnutia OGH neobsahuje doslovný prepis rozhodnutí nižších súdov, len krátko opisuje priebeh konania bez toho, aby čitateľa unavoval prepis vykonaných dôkazov a priebeh pojednávania. V centre odôvodnenia OGH je vyššie opísaný skutkový stav zistený súdom prvej inštancie. Rozhodnutie OGH neobsahuje odkaz na žiadnu procesnú normu, ústavu, smernicu, či dohovor o ľudských právach. K tomu, že dovolanie oboch strán je prípustné OGH namiesto typických slovenských procesných traktátov krátko uvádza: „*dovolania sú prípustné, pretože nie je žiadna judikatúra OGH k výške bolestného pri škodách zo šoku (Schmerzensgeld bei Schockschäden).*“ No a nakoniec len v jednom odseku odôvodnenia sa OGH vyjadruje k vecnej stránke. Jasne sa vypořádava s argumentáciou žalovaných, keď ich odkaz na predchádzajúce rozhodnutia odmieta a jasne uvádza, že v týchto veciach sa výškou odškodnenia nezaoberal. Následne odôvodnenie uvádza: „*Úlohou bolestného je globálne odškodniť za všetky vzniknuté telesné a duševné obmedzenia, aby poškodený dostal odplatu za už vzniknutú ale aj budúcu stratu na životnom šťastí. Musí sa brať ohľad na druh, dĺžku a intenzitu pociťovania bolesti, pričom treba brať ohľad na to, že ide o trvalú škodu. Predložený prípad je bezpochyby celkom výnimočný a preto nie je prekvapením, že správa o smrti mala za následok pretrvávajúce psychické obmedzenia žalobcu. S ohľadom na vek žalobcu, ktorý mal v čase nehody*

³⁰ www.ris.bka.gv.at

55 rokov, trvalý následok s tým, že nemožno očakávať úplnú nápravu, sa javí, že rozhodnutie súdu prvej inštancie o priznaní 65 000 eur je primerané.“ Tejto právnej úvahe OGH zodpovedá i jeho znova v slovenských pomeroch nepredstaviteľný výrok: „Dovolenie žalovaných je nedôvodné. Naopak dovolanie žalobcu je dôvodné a rozhodnutie odvolacieho súdu sa mení tak, že rozsudok súdu prvej inštancie sa obnovuje.“ K tomu možno uviesť už len to, že toto rozhodnutie OGH má približne 2 100 slov, zatiaľ čo vyššie citované rozhodnutie NS SR v konaní, ktoré začalo na Okresnom súde Humenné a ktoré rieši, či skôr nerieši výšku náhrady nemajetkovej ujmy má približne 6 500 slov.

Rozhodovanie OGH sa celkom na začiatku rozvoja judikatúry zameralo na otázku, aká má byť výška bolestného za smútok, teda k základnej otázke tohto právneho vzťahu. Práve týmto konštruktívnym prístupom sa OGH stáva tým, čo sa v priestore nášho procesného práva nazvalo symbolom najvyššia súdna autorita. Rakúska judikatúra vôbec nesmerovala k otázkam, ktoré útrpne doteraz rieši nielen slovenské súdnictvo a právna veda, no predovšetkým pozostalí, keď sa rozhodujú, či majú alebo nemajú žalovať i poisťovňu zodpovednosti za škodu spôsobenú prevádzkou motorového vozidla, ktorá sa prirodzene môže spoliehať i na neustálenú rozhodovaciu činnosť v otázke, či je vôbec nárok pozostalého voči nej daný. OGH rovnako hmotné právo k výške nároku nezaťažilo symbolmi ako šírka, individuálnosť, intenzita, neopakovateľnosť, množstvo vrstiev a rozmanitosť osobností žalobcov. Jasným vyjadrením primeranosti výšky nároku v konkrétnom, a zrejme extrémnom prípade Ewalda K. odpovedal nielen súdom, no predovšetkým pozostalým a poisťovňam zodpovednosti, kto a v akej výške má tento nárok platiť. Čiastka 65 000 eur je v Rakúsku doteraz, takmer 15 rokov, najvyššou priznanou náhradou za psychickú bolesť pri tragickej strate príbuzných. Tým je regulovaná i rozhodovacia činnosť súdov nižších inštancií, ktorá sa zdokonaľuje právnou vedou, ktorá zbiera, systematizuje, redakčne upravuje a republikuje súdne rozhodnutia v jednotlivých prípadoch. Tým sa zvyšuje predvídateľnosť hmotného práva a zvyšuje pomer vecí, ktoré sa vyriešia mimosúdnym spôsobom. Okrem toho nedochádza k nepochybne zvädzajúcemu vybočovaniu *Ausuferung* z takto nastavených hraníc tak, ako sa tomu v súčasnosti deje v niektorých slovenských prípadoch, v ktorých sa priznáva náhrada nepomerne vyššia ako v obdobných prípadoch v Rakúsku. Pri hodnotení ľudskej bolesti zo straty najbližšieho príbuzného peniazmi, pri nepochybnom východisku, že takúto bolesť nemožno žiadnymi peniazmi nahradiť, je len krátky krok k vybočeniu a priznaniu vyšších nárokov.

Práve v úrovni našej právnej vedy a v prístupe najvyššej súdnej autority, ktorá rieši pre Slovensko typické procesné problémy a otázky, ktoré vyplývajú z nesystematického charakteru nášho Občianskeho zákonníka, je základný rozdiel medzi slovenskou a rakúskou úpravou nárokov pozostalých príbuzných. Práve tieto rozdiely spôsobujú znepokojenie poisťovní, ktoré vedú k nesprávnym záverom v tom, že rakúsky systém nemá výslovnú úpravu, ale náhradu ujmy výnimočne pripúšťa súdna prax. Toto tvrdenie nie je správne, keďže možno dospieť k záveru, že rakúske súdy by náhradu nemajetkovej ujmy pozostalým priznali takmer vo všetkých vyššie opísaných slovenských prípadoch. Okrem toho, toto znepokojenie vedie k vulgarizovaným záverom o tom, že slovenský systém je náchylný na korupciu, resp. záverom, že „výšku nemajetkovej ujmy nemožno prenechať na ľubovôľu žalobcov, či súdov, ktoré u nás nepatria medzi veľmi dôveryhodné inštitúcie.“³¹ Pritom si možno položiť otázku, či dôveryhodne môže pôsobiť vedecky prezentovaný názor o prísnom oddelení náhrady nemajetkovej ujmy a náhrady škody len za tým účelom, aby rozsudok Súdneho dvora EÚ zostal vykladaný v tom smere, že poisťovňa zodpovednosti za škodu spôsobenú prevádzkou motorového vozidla nie je povinná na náhradu nemajetkovej ujmy.

Ako ďalej

Súčasný stav slovenskej právnej úpravy náhrady nemajetkovej ujmy pozostalých príbuzných, ktorý neobsahuje bližšiu predvídateľnosť súdneho rozhodovania zrejme nemôže uspokojovať žiadny zo zúčastnených subjektov. Spokojné nemôžu byť poisťovne, ktoré do vzorcov rizík poistnej matematiky nemôžu dosadiť aspoň trochu stabilné čiastky náhrady nemajetkovej ujmy. Zvyšovania poistného sa musia obávať prevádzatelia motorových vozidiel. Nemožno závidieť ani pozostalým príbuzným a rodinám pri ich rozhodnutiach o uplatnení si práva na náhradu

31 Fekete, Náhrada nemajetkovej ujmy, s. 15.

nemajetkovej ujmy, keď sú pri absencii vôle dohodnúť sa mimosúdne len pred voľbou podania žaloby s víziou niekoľkoročného súdneho sporu spojeného, okrem iného, s ich prirodzene plačlivým výsluchom na preukázanie toho, ako im ich otec, či dieťa chýba.

Spokojné nemôžu byť ani slovenské súdy, na ktorých sa hromadí skupina reštančných hrubých spisov, v ktorých sa rieši dilema šírky, individuálnosti, intenzity a rozmanitosti osobností žalobcov. Dilema, či tak prirodzený ľudský cit, akým je smútok, má stáť 10 alebo 100 tisíc eur, Alebo či na takto peniazmi nahraditeľný smútok majú nárok i 50-roční súrodenci 40-ročného tragicky zomrelého brata. K tomu pribúdajú nekonečné variácie výkladu rozsudku Súdneho dvora vo veci Haasová povzbudené „ustálenou“ rozhodovacou praxou najvyšších súdnych autorít. Najmä, aby rozsudok nebol arbitrárny, svojvoľný a nedajbože, aby pri svojej strohej výstižnosti, neodňal v systéme našej dvojínštianosti, v ktorom je zmeňujúcich rozsudkov ako šafránu, niekomu možnosť konať pred súdom.

Asi nemožno očakávať, že v súdnom systéme relatívne malej krajiny akou je Slovensko, v systéme, ktorý je zahľadený do seba a do svojich procesných chýb, pri zdržanlivom, či skôr nie práve konštruktívnom prístupe najvyššieho súdu pri formulácii jasných hmotnoprávných názorov, ktorý je saturovaný hypertrofiou zbytočného textu, sa súdnou praxou vytvorí predvídateľná hmotnoprávna predstava o tom, v akej výške má byť a komu má patriť náhrada nemajetkovej ujmy pri tragickom, inou osobou zavinenom úmrtí príbuzného. Dovtedy možno len zbierať a systematizovať súdne rozhodnutia prvoinštančných a odvolacích súdov a dúfať, že vo svojej rozhodovacej činnosti nepodľahnú predstave, že čím vyššiu náhradu a čím širšiemu okruhu pozostalých priznajú, tým viac bude ich rozhodnutie oproti inému rozhodnutiu spravodlivejšie.

Preto len možno súhlasiť s názorom, že treba upraviť náhradu nemajetkovej ujmy pozostalých obetí dopravnej nehody v rovine zákona tak, aby bola výška odškodnenia pre jednotlivé skupiny príbuzných stanovená paušálnymi sumami s možnosťou ich valorizácie,³² teda systém nastaví zhruba tak, ako je upravená náhrada za bolesť a sťaženie spoločenského uplatnenia. Systematicky sa ako nevyhnutné javí vyňať tento nárok pozostalých príbuzných zo všeobsažných §§ 11 a 13 Občianskeho zákonníka a zaradiť ho medzi ostatné nároky na náhradu škody. K tomu možno len dodať, že paušalizácia môže v niektorých prípadoch viesť k zjavnej neprímeranosti. Bolo by preto vhodnejšie skôr ustanoviť paušálne, nie príliš široké rozmedzie náhrady nemajetkovej ujmy tak, aby bolo možné zohľadniť špecifiká konkrétneho prípadu. To, že vyjasnenie otázky náhrady nemajetkovej ujmy patrí skôr legislatíve a nie judikatúre plynie i z toho, s akou vehemenciou je politická moc pripravená kriticky pristupovať k súdnym rozhodnutiam. Jasnejšie legislatívne riešenie nezodpovedá len systému delenia mocí, ale i tomu, ako predvídateľne a zásadne pomerne úzko sú upravené ostatné nároky pozostalých príbuzných. Veď i určenie nároku fyzickej osoby, ku ktorej mal zomrelý v čase svojho úmrtia vyživovaciu povinnosť podľa § 448 Občianskeho zákonníka je v dôsledku odkazu na pozostalostnú rentu podľa všeobecných predpisov o sociálnom poistení skôr vecou jednoduchej matematickej subsumpcie, ako právneho výkladu relatívne neurčitej sankcie. Inak povedané, ak sa legislatíva cíti povolaná na to, aby paušálnou sumou upravila maximálnu výšku primeraných nákladov spojených s pohrebom, mala by rovnako pristupovať i k nárokom pozostalých na náhradu nemajetkovej ujmy. V konečnom dôsledku nejde ani tak o otázku výkladovú, ale o otázku právno-politickú. Úvaha o tom, či slovenská politika a legislatíva správne identifikuje a rieši otázky slovenského civilného, či už hmotného alebo procesného práva, by však asi bola omnoho smutnejšou, ako táto úvaha o bolestnom za smútok a jeho premenách vo vnímaní slovenskej justície. ■

32 Fekete, Náhrada nemajetkovej ujmy, s. 15.

RESUMÉ

Náhrada nemajetkovej ujmy (bolestné za smútok) pozostalého príbuzného

Stav a východiská

2. časť

Náhrada nemajetkovej ujmy je v rozhodovaní slovenských súdov predmetom rôznych a značne nejednotných prístupov. Predmetom druhej časti štúdie je komparácia normatívneho prístupu zákonodarnej a súdnej moci k tomuto inštitútu v iných krajinách. Z pohľadu normotvorby je zrejmé, že formálna stránka náhrady nemajetkovej ujmy pozostalých príbuzných na Slovensku sa procesom svojho vývoja najviac podobá vývoju v Rakúsku, pričom základné rozdiely vyplývajú z nesytemového prístupu slovenského zákonodarcu, absencie právnej vedy a nekonštruktívneho prístupu súdnej moci pri formulácii hmotnoprávných záverov. Tento stav vyžaduje jasný a zrozumiteľný legislatívny zásah.

SUMMARY

Compensation for Non-Pecuniary Loss of the Surviving Relative

(Bereavement Damages). State of Play and Background

Part 2

Compensation for non-pecuniary loss in the decision-making practice of Slovak courts is subject to various and considerably inconsistent approaches. The second part of the study compares a normative approach of the legislative and judicial power to this concept in other countries. In view of standardization of processes, it is obvious that the formal aspect of compensation for non-pecuniary loss of surviving relatives in Slovakia in terms of its development most closely resembles the development in Austria, with basic differences arising from the non-systematic approach of the Slovak legislator, the absence of jurisprudence and the unconstructive approach of judicial power to the formulation of substantive conclusions. This situation requires clear and comprehensible legislative intervention.

ZUSAMMENFASSUNG

Ersatz des Nichtvermögensschadens (Schmerzensgeld als Schadenersatz für die Trauer) des hinterbliebenen Verwandten

Zustand und Ausgangspunkte

2. Teil

Der Ersatz des Nichtvermögensschadens ist bei der Entscheidungsfindung der slowakischen Gerichte der Gegenstand von verschiedenen, ziemlich uneinheitlichen Einstellungen. Der Gegenstand des zweiten Teiles der Studie ist die Komparation der normativen Einstellung der gesetzgebenden und der gerichtlichen Gewalt zu diesem Instrument in anderen Ländern. Vom Sichtpunkt der Normbildung ist es erkennbar, dass die formelle Seite des Ersatzes des Nichtvermögensschadens der Hinterbliebenen in der Slowakei gemäß dem Entwicklungsvorgang am meisten der Entwicklung in Österreich ähnlich ist, wobei grundlegende Unterschiede aus einer systemlosen Behandlung des slowakischen Gesetzgebers, der Absenz der Rechtswissenschaft und aus der nichtkonstruktiven Behandlung durch die Gerichtsgewalt bei Formulierung von materiell-rechtlichen Schlussfolgerungen, resultieren. Dieser Zustand erfordert einen klaren und verständlichen legislativen Eingriff.

Určovanie výšky pokút v prípadoch preukázania dohôd obmedzujúcich hospodársku súťaž alebo najväčšie prekvapenie na záver

Mgr. Daniela Čičkánová, PhD.

Ochrana hospodárskej súťaže je zaujímavé právne odvetvie, ktoré sa neustále formuje a rozvíja. Existuje v ňom totiž stále veľké množstvo nezodpovedaných právnych otázok a objavujúcich sa právnych problematík, z ktorých väčšina je dôsledkom existencie konfliktu medzi verejným záujmom, ktorý chráni Protimonopolný úrad Slovenskej republiky (ďalej ako „Úrad“) a právami podnikateľov, ktoré im garantuje Ústava SR. Účelom tohto článku je analyzovať jednu z takýchto atypických častí správneho konania vedeného pred Úradom, ktorá je pre dotknutých podnikateľov v prípade preukázania protisúťažného správania sa kľúčová, a to spôsob určovania výšky pokuty za účasť na dohode obmedzujúcej hospodársku súťaž.¹ Tézou článku je predpoklad, že je možné daný proces skonkretizovať a zvýšiť tým právnu istotu v konaní pred Úradom a súčasne ho tak zracionalizovať. Je potrebné doplniť, že Úrad má právo uložiť účastníkom konania či iným osobám povinným poskytnúť súčinnosť aj ďalšie pokuty či iné sankcie,² tie však nie sú z hľadiska predmetu tohto článku relevantné (napr. poriadková pokuta za nedostavenie sa na ústne pojednávanie bez závažných dôvodov alebo za sťažovanie postupu konania).

Najdôležitejšími predpismi vo vzťahu k určovaniu výšky pokuty sú zákon č. 136/2001 Z. z. o ochrane hospodárskej súťaže a o zmene a doplnení zákona Slovenskej národnej rady č. 347/1990 Zb. o organizácii ministerstiev a ostatných ústredných orgánov štátnej správy Slovenskej republiky v znení neskorších predpisov (ďalej ako „Zákon“) a Metodický pokyn o postupe pri určovaní pokút v prípadoch zneužívania dominantného postavenia a dohôd obmedzujúcich súťaž vydaný Protimonopolným úradom SR dňa 1. 7. 2014 (ďalej ako „Metodický pokyn“), ktorého východiskovým dokumentom pre Metodický pokyn je Usmernenie k metóde stanovenia pokút uložených podľa článku 23 ods. 2 písm. a) nariadenia č. 1/2003 (2006/C 210/02) (ďalej ako „Usmernenie“).

Základné pravidlo pre určovanie výšky pokuty sa nachádza v § 38 Zákona, podľa ktorého je Úrad oprávnený uložiť podnikateľovi pokutu až do výšky 10% z jeho celkového obratu za predchádzajúce účtovné obdobie, t. j. za obdobie, v ktorom bola zostavená posledná účtovná závierka dotknutého účastníka konania. Pokiaľ je však predmetný obrat len vo výške do 330 eur alebo podnikateľ nemal žiadny obrat, prípadne tento nie je možné vyčíslieť, pokuta, ktorú uloží Úrad, nesmie presahovať 330 000 eur.

Výška pokuty má byť závislá najmä od ekonomickej sily sankcionovaného subjektu, a teda je určená percentuálne, nie fixnou sumou. Rôznym podnikateľom disponujúcim rôznou ekonomickou silou tak môže byť za rovnaké konanie udelená pokuta v odlišnej výške, čo však nepredstavuje porušenie princípu spravodlivosti, keďže zásah do ich majetkových práv by mal byť ekvivalentný.³ Zmyslom pokuty totiž nemá byť len potrestanie podnikateľa (represívny účinok), ale aj jeho pochopenie škodlivosti správneho deliktu (edukatívny účinok) a donútenie,

1 Termín „dohoda obmedzujúca hospodársku súťaž“ je v tomto článku využívaný v súlade s § 4 ods. 1 Zákona.

2 Dňa 18. 4. 2016 nadobudla účinnosť zmena Zákona, v zmysle ktorej je Úrad povinný uložiť podnikateľovi zákaz účasti vo verejnom obstarávaní na dobu troch rokov, ak mu uložil pokutu za porušenie zákazu dohody obmedzujúcej súťaž, ktorá spočívala v koordinácii podnikateľov vo verejnom obstarávaní, v obchodnej verejnej súťaži alebo inej obdobnej súťaži, v súvislosti s verejným obstarávaním, obchodnou verejnou súťažou alebo

inou obdobnou súťažou. Uvedené sa nevzťahuje na podnikateľov, ktorí sú účastníkmi programu zhovievavosti.

3 Rozsudok Najvyššieho súdu SR zo dňa 20. 7. 2005, sp. zn. 3SŽ 35/2004.

4 K poslednému uvedenému: rozsudok Najvyššieho súdu SR zo dňa 21. 5. 2013, sp. zn. 13SŽh/4/2010, s. 29, sťažnosť podaná žalobkyňou – Slovenskou sporiteľňou, a. s. na Ústavný súd SR bola odmietnutá uznesením Ústavného súdu SR zo dňa 15. 1. 2014, č. k. III. ÚS 11/2014-32.

5 K poslednému uvedenému: Protimonopolný úrad SR: COMPact – komentár. § 3 Vymedzenie niektorých pojmov. Odseky 2 až 4. [on line], cit. 20. 11. 2016. Dostupné na internete: [www.antimon.gov.sk/-3-vymedzenie-niektorých-pojmov/].

6 K poslednému uvedenému: rozsudok Najvyššieho správneho súdu ČR zo dňa 29. 1. 2015, č. k. 8 AfS 25/2012 – 51.

7 Tieto hodnoty určuje vyhláška Protimonopolného úradu Slovenskej republiky č. 169/2014 Z. z., ktorou sa ustanovujú prahové hodnoty na určenie, či dohoda medzi podnikateľmi, zosúladený postup podnikateľov alebo rozhodnutie združenia podnikateľov má zanedbateľný účinok na hospodársku súťaž.

aby takéto konanie neopakoval (donucovací účinok). Výpočet pokuty je tak komplexný proces, v ktorom Úrad posudzuje nasledujúce kritériá:

- a) **relevantný trh,**
- b) **relevantný obrat,**
- c) **závažnosť charakteru dohody,**
- d) **dĺžku trvania dohody,**
- e) **priťažujúce okolnosti,**
- f) **poľahčujúce okolnosti a**
- g) **platobná neschopnosť účastníka konania.**

Základný vzorec na výpočet pokuty uvádzaný Úradom v ods. 5 Metodického pokynu je relevantný obrat * % podľa závažnosti * počet rokov porušovania zákona +/- iné skutočnosti. V závere Úrad vyhodnotí, či nie je pokuta pre účastníka konania likvidačná. Až následne by ju mal znížiť v prípade účastníka programu zhovievavosti do výšky 50 %. Po znížení môže byť pokuta ďalej znížená, ak sa účastník konania s Úradom urovnal podľa § 38e Zákona, pokiaľ účastník konania aj Úrad súhlasia so závermi rokovania o urovaní a účastník konania prizná svoju účasť na tomto porušení a prevezme zodpovednosť za svoju účasť.

1. Určenie relevantného trhu

Relevantný trh je podľa § 3 ods. 2 Zákona priestorový a časový súbeh ponuky a dopytu takých výrobkov, výkonov, prác a služieb (spolu označované ako „tovary“), ktoré sú na uspokojenie určitých potrieb z hľadiska užívateľa zhodné alebo zastupiteľné. Jeho definovanie tak nezávisí od preferencií prešetrovaných podnikateľov, ale od zastupiteľnosti z pohľadu užívateľov.⁴ V prípade protisúťažných dohôd vo verejnom obstarávaní je tak napríklad relevantný trh v správnom konaní vymedzený spravidla priamo predmetom verejnej súťaže. Relevantný trh vytvára rámec pre aplikáciu politiky hospodárskej súťaže – t. j. jeho vymedzenie je predpokladom, aby sa mohli uplatniť pravidlá hospodárskej súťaže. Je dynamickým konceptom, pretože základnou charakteristikou moderného trhu je jeho vývoj. Relevantný trh sa preto zisťuje a vyhodnocuje znovu pri každom novom prípade aplikácie súťažného práva.⁵ Vo vzťahu k jeho určeniu nie je podstatné, kde bola protisúťažná dohoda uzatvorená, ale kde bola realizovaná.⁶ Právna úprava rozoznáva v § 3 ods. 3 a 4 Zákona dva typy relevantného trhu, a to tovarový relevantný trh a priestorový relevantný trh.

Pre účastníkov správneho konania je určenie relevantného trhu dôležité najmä v prípade, ak ich podiel na relevantnom trhu neprekračuje prahové hodnoty stanovené Úradom.

Vtedy je totiž účinok ich konania zanedbateľný,⁷ čo znamená, že nebolo spôsobilé ovplyvniť trh, v dôsledku čoho sa ich správanie nedefinuje ako protisúťažná dohoda podľa Zákona, t. j. Úrad aplikuje klauzulu *de minimis*. Podnikatelia sa tak liberujú zo svojho inak protiprávneho konania. Predmetný postup zákonodarcu je racionálny, pretože v opačnom prípade by bol Úrad zaťažovaný časovo náročným administratívnym konaním vo veciach, ktoré v skutočnosti nemajú na ochranu súťažného prostredia SR žiadny vplyv. Je totiž rozdiel, či sa na dohode ohrozujúcej ochranu hospodárskej súťaže dohodnú napríklad dvaja z dvetisíc podnikateľov predávajúcich na relevantnom trhu melóny alebo dvaja z troch predajcov na trhu stravných lístkov.

Relevantný trh však Úrad nedefinuje vždy, resp. nie v každom prípade sa s jeho vymedzením podrobne zaoberá, najčastejšie práve v prípade dohôd obmedzujúcich súťaž. Tie sa pokladajú za tzv. cieľové dohody (medzi ktoré patrí napr. dohoda o cenách), čo znamená, že predstavujú obmedzenie hospodárskej súťaže už svojou povahou. V prípade takýchto dohôd nie je nutné skúmať ich dopady, účinky alebo škodlivé následky na trh, a to dokonca ani ak neboli v praxi

Mgr. Daniela Čičkánová, PhD.

získala v roku 2015 titul PhD. na Právnickej fakulte Univerzity Komenského v Bratislave

na Katedre občianskeho práva, kde sa špecializovala na ochranu súkromia v kybernetickom priestore. V roku 2016 bola zapísaná do zoznamu advokátov. Momentálne je študentkou magisterského štúdia (LL.M.) na Fakulte práva Univerzity v Amsterdame, kde študuje Európske súkromné právo.

realizované.⁸ Užšia alebo širšia definícia relevantného trhu neznamena iný prístup k posúdeniu takýchto dohôd, a teda ani nie je vo vzťahu k veci samej potrebné posudzovať hypotetickú aplikáciu klauzuly de minimis, pretože účastníci konania sa nemôžu zbaviť zodpovednosti za svoje konanie.

2. Určenie relevantného obratu

Zákon definuje v § 3 ods. 5 len termín „obrat“, ktorý je významný iba vo vzťahu k určeniu maximálnej výšky pokuty. Relevantný obrat je definovaný v ods. 5 písm. a) Metodického pokynu, pričom sa ním rozumie obrat (bez daní) dosiahnutý podnikateľom z predaja tovarov a služieb, ktorých sa narušenie alebo obmedzenie súťaže priamo alebo nepriamo dotýka, a to na vymedzenom priestorovom relevantnom trhu. Pri výpočte relevantného obratu Úrad vychádza z údajov o dotknutých aktivitách realizovaných účastníkmi konania za posledné uzavreté účtovné obdobie, v ktorom sa zúčastnili na protisúťažnom konaní.

Pokiaľ nie je možné relevantný obrat určiť alebo vyčíslieť, postupuje Úrad v závislosti od špecifik jednotlivého prípadu, pričom môže ako alternatívu relevantného obratu použiť aj údaj o celkovom obrate príslušného účastníka konania na území SR za posledné účtovné obdobie, v ktorom sa podnikateľ zúčastnil na protisúťažnom konaní.⁹ Ak podnikateľ poskytne údaje neúplné, nedôveryhodné alebo neodrážajúce jeho postavenie na trhu, Úrad rozhodne o tom, ktoré údaje najviac zodpovedajú relevantnému obratu tak, aby boli zachované základné východiská ukladania pokút. Úrad demonštratívne uvádza, že okrem celkového obratu môže byť hlavným kritériom určenia relevantného obratu v takomto prípade aj hodnota zákazky pri verejnom obstarávaní, príp. jej časť, v praxi však takúto možnosť podľa dostupných informácií neaplikuje.

Vymedzenie relevantného obratu má umožniť určiť ekonomický dopad a zabezpečiť, aby pokuta korešpondovala so ziskom z protisúťažného správania.¹⁰ Pokiaľ však Úrad stanoví relevantný obrat príliš extenzívne, pokuta, ktorú uloží účastníkovi konania, bude s najvyššou pravdepodobnosťou neprimeraná aj v prípade určenia nižšieho stupňa závažnosti konania.

Pravdepodobne medzi najzásadnejšie aktuálne otázky patrí spor, či má byť súčasťou relevantného obratu v prípade kartelu vo verejnom obstarávaní alebo verejnej súťaži len obrat účastníka konania z verejného obstarávania alebo verejnej súťaže alebo celý jeho obrat získaný predajom relevantného produktu či poskytovaním relevantnej služby (pre zjednodušenie pochopenia problematiky je ďalej používaný len príklad verejného obstarávania). Je potrebné uvedomiť si, že fungovanie štandardných spoločností spravidla nie je závislé len od vyhlásených verejných obstarávaní a obrat z verejného obstarávania môže tvoriť len niekoľko percent z celého stanovenej relevantného obratu. Pokiaľ tak Úrad nevyčlení z relevantného obratu za účelom výpočtu pokuty len tú časť, ktorá súvisí s verejnými obstarávaniami, hrozí, že výsledná pokuta bude vo vzťahu k správne deliktu neprimeraná.

Zúženie relevantného obratu len na časť získanú z verejných obstarávaní má aj legislatívny základ. Protisúťažné dohody, ktorých predmetom sú verejné zákazky, totiž priamo ani nepriamo neovplyvňujú súkromný trh, a teda neposkytujú racionálny základ na rozšírenie relevantného obratu o ďalšie časti obratu dotknutých podnikateľov.

Odbor zneužívania dominantného postavenia a vertikálnych dohôd už v minulosti vo svojej rozhodovacej praxi naznačil smerovanie precíznejšieho určenia relevantného obratu.¹¹ Úrad v danom prípade určil relevantný obrat porušovateľa len vo vzťahu k skupine zákazníkov dotknutých zakázanou praktikou (fyzické osoby) a z relevantného obratu vylúčil zákazníkov (právnické osoby), ktorých sa protisúťažná praktika netýkala.¹²

V súlade s vyššie uvedeným by podľa nášho právneho názoru mal relevantný obrat v prípade kartelových dohôd vo verejnom obstarávaní zahŕňať len tú časť obratu získanú z verejných zákaziek. Takto vyčíslený obrat by spĺňal náležitosti v súlade so Zákonom, Metodickým pokynom a poskytoval by primeraný základ na určenie výšky pokuty. Primeranosť pokuty je dlhodobo zdôrazňovaná aj v stabilnej súdnej praxi, pričom porušenie tejto zásady môže viesť k zníženiu pokuty správnym súdom. V pomerne aktuálnom konaní bola pokuta vyhodnotená ako natoľko neprimeraná, že ju konajúci súd znížil takmer 8,5 – násobne.¹³ Určovanie relevantného obratu je navyše časovo značne náročné a ustálenie vyššie uvedeného pravidla by tak správne konanie výrazne urýchlilo.

8 Obdobný záver vyslovil aj Súdny dvor EÚ vo viacerých rozhodnutiach, napr. rozsudok zo dňa 21. 2. 1995, SPO a i. / Komisia, T-29/92, EU:T:1995:34, bod 75; rozsudok zo dňa 19. 3. 2003, CMA CGM a i. / Komisia, T-213/00, EU:T:2003:76, bod 206; rozsudok zo dňa 21. 9. 2006, Nederlandse Federatieve Vereniging voor de Groothandel op Elektrotechnisch Gebied / Komisia, C-105/04 P, EU:C:2006:592, bod 125; rozsudok zo dňa 18. 12. 2008, Coop de France bétail et viande / Komisia, C-101/07 P a C-110/07 P, EU:C:2008:741, bod 87 alebo rozsudok zo dňa 8. 7. 1999, Komisia / Anic Participazioni, C-49/92 P, EU:C:1999:356, bod 99. Rovnaké závery potvrdila aj aplikačná prax slovenských súdov, napr. rozsudok NS SR zo dňa 21. 5. 2013, sp. zn. 3Sžh/4/2010, s. 30.

9 Daný prípad napríklad v rozhodnutí Úradu zo dňa 25. 5. 2015 vo veci A.EN.INVENT AG a spol., č. 2015/KH/1/1/016.

10 Viac v BLAŽO, O., KALESNÁ, K.: Zákon o ochrane hospodárskej súťaže. Komentár. C. H. Beck Praha, s. 217 a ods. 6 Metodického pokynu.

11 Rozhodnutie Úradu zo dňa 22. 10. 2014 vo veci spoločnosti Škoda Auto Slovensko, č. 2014/KV/2/1/029.

12 Ibid, ods. 102 a 103.

13 Rozsudok KS v Bratislave zo dňa 6. 12. 2007, č. k. 1S 27/2007 – 227, potvrdený rozsudkom Najvyššieho súdu SR zo dňa 31. 3. 2015, sp. zn. 4Sžhpu/2/2014.

14 Viac v rozsudku Súdu prvého stupňa zo dňa 8. 7. 2004, JFE Engineering / Komisia, T-67/00, T-68/00, T-71/00 a T-78/00, EU:T:2004:221, bod 532.

- 15 Rozhodnutie Úradu vo veci A.EN.INVENT AG a spol. zo dňa 25. 5. 2015, č. 2015/KH/1/1/016, ods. 158, rovnako publikácia: SOBIHARD, J.: Správny poriadok. Komentár. 4. prepracované vydanie. Bratislava: IURA EDITION, 2009, s. 188.
- 16 KALESNÁ, K., BLAŽO, O.: Zákon o ochrane hospodárskej súťaže. Komentár. C. H. Beck, 2012, s. 214.
- 17 Rozhodnutie Úradu zo dňa 2. 6. 2014 vo veci spoločnosti ASBIS SK spol. s r. o. a spol., č. 2014/KH/1/1/012, ods. 221: „... skutočnosť, že predmetom dohody obmedzujúcej súťaž bolo zavedenie administratívneho poplatku a nie priame zvýšenie cien tovarov, resp. služieb, ako aj pomerne nízky prospech získaný účastníkmi účtovaním poplatku ... Dosiachnutie majetkového prospechu sa zohľadňuje v rámci kritérií na určenie výšky pokuty.“
- 18 Podľa rozhodnutia Úradu zo dňa 13. 4. 2012 vo veci spoločnosti Toshiba Corporation a spol., č. 2012/KH/R/2/014, ods. 55: „V európskom práve existuje konštantné prípadové právo, podľa ktorého podnikateľ môže byť zodpovedný za celkový kartel, hoci bolo preukázané, že sa zúčastnil priamo iba jedného alebo niekoľkých elementov tvoriacich kartel, ak je preukázané, že vedel alebo musel vedieť, že kolúzia ktorej sa zúčastnil bola súčasťou celkového plánu zahŕňajúceho všetky základné elementy kartelu. Skutočnosť, že sa podnikateľ nezúčastnil všetkých súčastí celkového kartelu ho nemôže zbaviť zodpovednosti. Takáto okolnosť sa však môže zohľadniť pri hodnotení závažnosti porušenia jeho konania.“ V da-

3. Určenie závažnosti konania

Základným východiskom na stanovenie výšky pokuty a na posúdenie jej primeranosti je skutočnosť, že trest by mal predovšetkým zodpovedať povahe a závažnosti správneho deliktu, za ktorý je uložený. Výška pokuty musí byť pomerná porušeniu hodnotenému ako celok.¹⁴ To znamená, že pri posudzovaní závažnosti protisúťažnej dohody je potrebné zohľadniť všetky okolnosti, ktorých povaha a význam sa líšia v závislosti od typu predmetného porušenia.¹⁵ Zákon spomína závažnosť len stručne v § 38 ods. 3, keď uvádza, že Úrad je pri jej posudzovaní povinný zohľadniť povahu protizákonného konania, prípadne jeho dopad na trh a veľkosť relevantného trhu. Úrad v praxi zvyčajne v prípade dohôd obmedzujúcich súťaž hodnotí horizontálne dohody (kartely) závažnejšie ako vertikálne.¹⁶

Závažnosť sa kvantifikuje v percentách a násobí sa ňou už vyčíslený relevantný obrat. Detailnejšia úprava posudzovania závažnosti protisúťažnej dohody sa nachádza v ods. 11 až 14 Metodického pokynu, ktorý určuje nasledujúce pravidlá:

- per cento závažnosti nesmie presiahnuť 30 %,
- pri posudzovaní závažnosti porušovania Zákona zohľadňuje Úrad vyššie Zákonom špecifikované kritériá a nad rozsah Zákona aj význam relevantného trhu, ak je to účelné,
- výška závažnosti sa blíži k hornej hranici v prípade kartelových dohôd s veľmi vážnym dopadom na trh ako aj v prípade zneužitia dominantného postavenia vylučovacieho charakteru s veľmi vážnym dopadom na trh.

Medzi ďalšie relevantné skutočnosti, ktoré Úrad zohľadňuje pri určovaní percenta závažnosti, sú špecifiká trhu distribúcie daných tovarov, pre ktoré je typická nízka marža vzhľadom na obraty dosiahnuté ich predajom,¹⁷ ale aj postavenie podnikateľa v karteli alebo rozsah, v akom sa na ňom podnikateľ zúčastnil.¹⁸

Úrad hodnotí výšku závažnosti len na základe svojej voľnej úvahy, pričom horná hranica závažnosti vo výške 30 %, t. j. takmer tretina z relevantného obratu, je pomerne vysoká, a to najmä v prípade jeho extenzívneho určenia. V priebehu správneho konania pritom jeho účastníci často nevedia ani len odhadnúť, pričom k presnejšiemu odhadu nemusia pomôcť ani praktické skúsenosti.¹⁹ Úrad totiž napríklad v jednom z najznámejších prípadov vo veci dohody o cenách a kolúzii vo verejnom obstarávaní, v ktorom sankcionovaní účastníci konania preukázateľne dosiahli značný zisk, určil závažnosť konania vo výške od 1 % do 2,5 % z obratu.²⁰ Je však možné nájsť aj závažnosť vo výške 0,01835 %²¹ alebo konania, kedy, naopak, Úrad určil výrazne vyššie percento závažnosti.²²

Momentálne sa však zdá, že sa Úrad snaží zjednotiť svoju prax napríklad v oblasti protisúťažných dohôd vo verejnom obstarávaní tak, že za takéto konanie určí závažnosť vo výške 5 %.²³ Určenie približného percenta závažnosti za určitú skupinu konaní môže byť z hľadiska zvyšovania právnej istoty výrazne prínosné. Napriek tomu je zrejme, že úplná kategorizácia výšky závažnosti vo vzťahu k všeobecnému typu konaní nebude možná. Nie je totiž možné vyhodnotiť ako rovnako závažnú napr. dohodu vo verejnom obstarávaní s hodnotou zákazky vo výške 15 000 eur, ktorého predmetom je kúpa motorových vozidiel a vo verejnom obstarávaní s hodnotou zákazky vo výške 1 500 000 eur, ktorého predmetom je nákup zdravotníckych prístrojov schopných zachraňovať ľudské životy. Ich spoločenská závažnosť je diametrálne odlišná.

Úrad má pri určovaní percenta závažnosti neľahkú úlohu. Práve percento závažnosti však môže významným spôsobom rozhodnúť o výške pokuty. Pokiaľ je určený vysoký relevantný obrat podnikateľa a súčasne vyššie percento závažnosti, uložená pokuta môže byť pre dotknutého účastníka konania likvidačná. Z hľadiska právnej istoty je tak kľúčové detailné odôvodnenie zvoleného percenta závažnosti. Správna úvaha Úradu navyše nie je ďalej správnym súdom preskúmateľná a pokiaľ dokáže zachovať primeranosť pokuty a odôvodniť jednotlivé kroky, ktorými dospel k danému percentu, a teda odôvodnenie len nezovšeobecniť, ale individualizuje na konkrétny prípad, správny súd jeho správnu úvahu v celom rozsahu akceptuje. Avšak v prípade, ak je odôvodnenie všeobecné, nekonkrétne, odvolávajúce sa len na citované ustanovenia Zákona, nie je postačujúce²⁴ a spôsobuje výraznú mieru právnej neistoty a nerovnosti medzi podnikateľmi.

Z hľadiska právnej istoty bolo prínosné aj keď Úrad publikoval informácie o konaniach priamo na svojej webovej stránke, pričom v minulosti bolo možné vyhľadať aj genézu nasledujúceho konania na súde. Tieto informácie v poslednej dobe ubúdajú, čo zásadným spôsobom znižuje právnu istotu účastníkov správnych konaní. Úrad z publikovaných rozhodnutí navyše začal odstra-

ňovať informácie o pokute a udelenom percente závažnosti (napr. konanie č. 2015/KH/1/1/039) z dôvodu ochrany obchodného tajomstva účastníkov konania. Neuverejnenie napr. percenta závažnosti však nie je akceptovateľné, pretože verejnosť ani účastník konania tak nemôže posúdiť, či Úrad rozhodol v obdobnej veci obdobnou formou, a teda či rovnaké konanie jedného podnikateľa neohodnotil závažnosťou vo výške 1 % a u druhého vo výške 5 %. Predmetná skutočnosť je mimoriadne závažná a je dôležitejšia ako zverejnenie konečnej výšky pokuty.

4. Určenie dĺžky trvania protisúťažnej dohody

Ďalším krokom pri výpočte pokuty je určenie dĺžky trvania dohody. Zákon v § 38 ods. 3 uvádza len, že toto kritérium má byť zohľadnené. V prípade, ak dohoda trvala niekoľko rokov, sa suma zodpovedajúca percentu závažnosti z relevantného obratu určená v predchádzajúcej fáze, týmto počtom rokov vynásobí. Podľa ods. 15 Metodického pokynu pri porušeníach Zákona s trvaním do jedného roka nedochádza z titulu dĺžky trvania porušenia Zákona k úprave sumy pokuty určenej na základe závažnosti. Obdobie kratšie ako šesť mesiacov sa berie ako jedna polovica roka, obdobie dlhšie ako šesť mesiacov sa považuje za celý rok. Rovnako podľa Usmerenia, ods. 24: „*Obdobia kratšie ako 6 mesiacov sa budú počítať ako polrok, obdobia dlhšie ako 6 mesiacov, ale kratšie ako jeden rok sa budú počítať ako celý rok.*“²⁵ Pri posudzovaní dĺžky porušenia Zákona formou kolúzie v procese verejného obstarávania alebo verejnej obchodnej súťaže sa podľa Úradu jedná o špecifický prípad, nakoľko pre tieto procesy je charakteristická krátkodobosť trvania protizákonného konania.

Úrad tak v prípade, ak je doba porušenia kratšia ako jeden rok, vynásobí sumu pokuty určenej po zohľadnení závažnosti konania koeficientom 1.²⁶ Znenie druhej časti ods. 15 Metodického pokynu však poskytuje určitý priestor na pochybnosti, či by Úrad nemal posudzovať dĺžku trvania dohody aj v prípade, ak by trvala kratšie ako jeden rok. Prvé pravidlo totiž uvádza, že „*pri porušeníach zákona s trvaním do 1 roka nedochádza z titulu dĺžky trvania porušenia zákona k úprave sumy pokuty*“, pričom následne uvádza, že „*obdobie kratšie ako 6 mesiacov sa berie ako 1/2 roka*“. Z gramatického výkladu však nevyplýva, že posudzovanie vo vzťahu k druhému pravidlu musí byť aplikované až v prípade, ak trvala protisúťažná praktika viac ako jeden rok. Metodický postup neurčuje z tohto pravidla žiadne výnimky. Prax Úradu je však v tejto otázke jednotná a koeficient 0,5 používa výlučne v prípade, ak trvala protisúťažná praktika dlhšie ako jeden rok.²⁷ Znenie Metodického pokynu však nepovažujeme za správne a navrhujeme doplniť druhú vetu ods. 15 nasledovným spôsobom: „*Pri porušeníach zákona s trvaním presahujúcim 1 rok sa ďalšie obdobie kratšie ako 6 mesiacov sa berie ako 1/2 roka, obdobie dlhšie ako 6 mesiacov sa berie ako celý rok.*“

Pokiaľ si totiž dané dve pravidlá odporujú alebo sú uvedené nejasne, je v súlade so Zákonom a Metodickým pokynom, ak sa účastník správneho konania domáha, aby bol predpis vydaný Úradom vykladaný v jeho prospech, a teda ak dohoda trvala napr. jeden mesiac, aby bola jeho sankcia násobená koeficientom 0,5.

5. Vyhodnotenie príťažujúcich okolností

Podľa § 38 ods. 3 Zákona je Úrad pri posudzovaní závažnosti povinný zohľadniť tzv. iné skutočnosti,²⁸ ktoré sú v ňom vymenované len demonštratívne, a to napríklad opakované porušovanie Zákona, odmietnutie účastníka konania spolupracovať s Úradom, postavenie podnikateľa v pozícii vodcu alebo iniciátora porušovania Zákona, ale aj pozitívne faktory ako neplnenie dohody obmedzujúcej súťaž v praxi. Uvedené „iné skutočnosti“ sú označované ako príťažujúce alebo poľahčujúce okolnosti.

Úrad má teda v tejto fáze výpočtu pokuty sankciu vyčíslenu ako percento závažnosti z relevantného obratu vynásobené počtom rokov trvania protisúťažnej dohody. Pokutu môže na základe svojej správnej úvahy ďalej zvýšiť v dôsledku existencie príťažujúcich okolností. Rovnako ako Zákon tieto len demonštratívne uvádza aj Metodický pokyn, a to v ods. 17, pričom v ods. 19 až 25 príťažujúce okolnosti bližšie vysvetľuje. Medzi najčastejšie aplikované príťažujúce okolnosti tak patria nasledujúce skutočnosti:

nom prípade Úrad aplikoval rozsudok Súdu prvého stupňa zo dňa 14. 5. 1998, Buchmann / Komisia, T-295/94, EU:T:1998:88.

19 K uvedenej téme odporúčame zaujímavú analýzu v publikácii: KALIŠ, R., LÁBAJ, M., ZEMANOVIČOVÁ, D.: *Optimálne pokuty za kartelové dohody: prípad Slovenska*. Ekonomická univerzita v Bratislave, december 2016. [on line], cit. 3. 8. 2017. Dostupné na internete: [http://nhf.eu-ba.sk/katedry/katedra-hospodarskej-politiky/eapg-working-paper-series], s. 17 až 19.

20 Rozhodnutie Úradu vo veci Skanska DS, a. s. a spol. zo dňa 16. 10. 2006, č. 2006/KH/R/2/116, s. 76.

21 Rozhodnutie Úradu zo dňa 25. 10. 2013, sp. zn. 2013/KH/1/1/025

22 Napríklad v rozhodnutí Úradu zo dňa 25. 10. 2013 vo veci spoločnosti Slovenská sporiteľňa, a. s. a spol., č. 2013/KH/1/1/026 určil závažnosť vo výške 10% v rozhodnutí Úradu zo dňa 28. 9. 2011 vo veci spoločností PAP-PEX SLOVAKIA, s. r. o. a SLOVPAP Slovakia s. r. o., č. 2011/KH/1/1/038, kde bola závažnosť určená až vo výške 20%, pričom následne pokutu znížil v dôsledku poľahčujúcich okolností, ale aj možného likvidačného charakteru pokuty o 40% a v rozhodnutí Úradu zo dňa 30. 6. 2016 vo veci spoločnosti PKB invest, s. r. o. a spol., č. 2016/KH/R/2/033 bola závažnosť vo vzťahu k jednému z troch účastníkov určená vo výške 6%.

23 Napr. rozhodnutie Úradu zo dňa 25. 5. 2015 vo veci A.EN.INVENT AG a spol., č. 2015/KH/1/1/016, rozhodnutie Úradu zo dňa

30. 6. 2016 vo veci spoločnosti MEDMES, spol. s r. o., č. 2016/KH/R/2/034, rozhodnutie Úradu zo dňa 30. 6. 2016 vo veci spoločnosti PKB invest, s. r. o. a spol., č. 2016/KH/R/2/033 alebo rozhodnutie Úradu zo dňa 25. 5. 2015 vo veci spoločnosti VU-MAT SK, s. r. o. a spol., č. 2015/KH/1/1/015.
- 24 K poslednému uvedenému: rozsudok Najvyššieho súdu SR zo dňa 30. 5. 2011, sp. zn. 2Sžp/16/2011, publikovaný v Zbierke stanovísk NS a súdov č. 7/2013 pod č. 103, s. 29 až 32.
- 25 Rovnako aj napríklad rozsudok Súdneho dvora zo dňa 18. 12. 2014, Komisia / Parker Hannifin Manufacturing a Parker-Hannifin, C-434/13 P, EU:C:2014:2456, bod 4.
- 26 Napr. rozhodnutie Úradu zo dňa 25. 5. 2015 vo veci A.EN.INVENT AG a spol., č. 2015/KH/1/1/016.
- 27 Násobenie koeficientom 1,5 napr. v prípade rozhodnutia Úradu zo dňa 13. 6. 2008 vo veci spoločnosti N – ADOVA, spol. s r. o. a spol., č. 2008/KH/1/1/047.
- 28 Rovnako napr. aj rozsudok NS SR zo dňa 28. 8. 2012, sp. zn. 8Sžpu/2/2011.
- 29 Komisia môže zvýšiť v prípade recidívy, a teda ak už podnikateľovi bola v minulosti uložená pokuta za porušenie článkov 101 a 102 ZFEÚ existencie priťažujúcich okolností „len“ o 100% za zistené porušenie: Usmernenie, ods. 28. Úrad si nestanovil žiadnu hranicu.
- 30 Napr. v rozhodnutí Úradu zo dňa 27. 7. 2007 vo veci spoločnosti ABB Management Services Ltd. a spol., č. 2007/KH/1/1/109.
- a) opakované porušenie Zákona podnikateľom,²⁹
- b) podnikateľ bol iniciátorom deliktu alebo vystupoval ako vodca,³⁰
- c) podnikateľ uskutočňoval opatrenia voči inému podnikateľovi s cieľom prinútiť ho k porušovaniu,
- d) podnikateľ vedome sťažoval prešetrovanie prípadu a
- e) podnikateľ dosiahol z protiprávneho konania majetkový prospech, ktorý je možné vyčíslieť.³¹
- V praxi Odboru kartelov je možné stretnúť sa aj s takou situáciou, kedy nezačne samostatné správne konanie v každej z protisúťažných dohôd, ale určí pokutu za jednu z dohôd a za každú z ďalších dohôd bez ohľadu na ich závažnosť či časový odstup od momentu vykonania deliktu, zvýši pôvodnú pokutu o určité percento, čím ju môže zniekoľkonásobiť. Takto sa môže stať, že podnikateľ, ktorý vykonal väčšie množstvo menej závažných deliktov, bude sankcionovaný na najvyššej Zákonom stanovenej úrovni, a to napriek skutočnosti, že hoci bolo jeho konanie nezákonné, neovplyvnilo vôbec alebo významne trh, spotrebiteľov ani cenotvorbu. Takéto konanie Úradu je kontraproduktívne vo vzťahu k jeho snahe motivovať podnikateľov k spolupráci počas konania. Žiadny ekonomicky uvažujúci podnikateľ neinformuje Úrad o ďalších možných skutočnostiach relevantných pre konanie, pokiaľ mu hrozí znásobenie pokuty v dôsledku zvýšenia závažnosti konania alebo uloženia vysokého percenta za priťažujúce okolnosti. Zároveň je potrebné podotknúť, že v takýchto situáciách nie je možné spoliehať sa ani na účasť v programe zhovievavosti, pretože sa stáva, že ak aj Úrad disponuje dôkazom, ktorý sám nemá vôbec žiadnu hodnotu, prípadne Úrad ani nemá vedomosť, že môže byť podkladom na preukázanie úplne novej protisúťažnej dohody, po tomto zistení môže účastníkovi konania hroziť, že mu pokuta bude len znížená, nie odpustená. Pokiaľ je tak následkom podnikateľom predložených dôkazov výrazne zvýšená pokuta z dôvodu priťažujúcich okolností (alebo zvýšenia závažnosti konania), môže sa pre podnikateľa stať účasť v programe zhovievavosti ekonomicky nevýhodná. Uvedený prístup Úradu je navyše v rozpore s ním deklarovanou podstatou myšlienky (nielen) programu zhovievavosti, podľa ktorej rýchle odhalenie a preukázanie dohody obmedzujúcej súťaž predstavuje väčší prínos ako potrestanie každého jej účastníka.³²
- Predpokladajme, že každý podnikateľ, ktorý má záujem predložiť dôkaz preukazujúci priťažujúce okolnosti, má záujem požiadať o účasť v programe zhovievavosti. Zvýšeniu ochoty podnikateľov spolupracovať s Úradom by tak mohlo prispieť prehodnotenie aplikácie Oznámenia Komisie o oslobodení a znížení pokút v kartelových prípadoch č. 2006/C 298/11. Podstatná časť znenia oznámenia je aplikovaná aj Úradom na území SR. V slovenskej legislatíve však nenašlo do tohto času uplatnenie ods. 26 predmetného oznámenia, podľa ktorého ak je žiadateľ o zníženie pokuty prvý, ktorý predložil presvedčivý dôkaz a Európska komisia (ďalej ako „Komisia“) tento dôkaz využila pri preukázaní dodatočných skutočností zvyšujúcich vážnosť alebo predlžujúcich trvanie porušovania práva, Komisia nebude brať tieto dodatočné skutočnosti do úvahy pri stanovovaní pokuty pre podnik, ktorý tento dôkaz poskytol. Zároveň navrhujeme do § 38d Zákona vložiť nový ods. 5 (ods. 5 až 7 by boli prečíslované na ods. 6 až 8) v nasledujúcom znení: „Ak žiadateľ predložil presvedčivý dôkaz podľa odseku 2 a úrad tento dôkaz využil pri preukázaní dodatočných skutočností zvyšujúcich vážnosť alebo predlžujúcich trvanie porušovania práva, úrad nebude brať tieto dodatočné skutočnosti do úvahy pri stanovovaní pokuty pre žiadateľa, ktorý tento dôkaz poskytol.“
- Neistota v postupe Úradu pri určovaní priťažujúcich skutočností aj závažnosti však neexistuje len vo vzťahu k žiadosti o zníženie pokuty. V praxi často nie je jasné, čo presne priťažujúce okolnosti sú, za ako dôležité ich Úrad môže považovať, či kedy majú konkrétne skutočnosti vplyv na zvýšenie percenta závažnosti konania a kedy budú klasifikované ako priťažujúca okolnosť. Riešenie danej právnej problematiky nie je jednoduché, Úrad však disponuje skúsenosťami z iných odvetví, ktoré môžu poskytnúť pravidlá na zvýšenie transparentnosti postupu ukladania pokút a zosúladiť prax aj v rámci jednotlivých zložiek Úradu.
- Ustanovenie § 38 Trestného zákona vyriešilo podobnú problematiku konkrétnymi pravidlami. Na jeho základe súd v prvom rade prihliada na to, či v konkrétnom prípade prevažujú priťažujúce alebo poľahčujúce okolnosti. Až v prípade, ak prevažujú priťažujúce okolnosti, zvýši súd dolnú hranicu trestnej sadzby ustanovenej Trestným zákonom „len“ o jednu tretinu.
- Vzhľadom na nižší stupeň spoločenskej závažnosti je legitímne, ak pokuty podnikateľom konajúcim v rozpore so Zákonom ukladá Úrad a nie súd ako je tomu v trestnom konaní. Uvedené však nelegitimizuje prísnejší či svojvoľnejší postup Úradu v porovnaní so súdmi. Z tohto

dôvodu navrhujeme, aby bolo v Zákone percentuálne upravené, do akej výšky má Úrad právo zvýšiť pokutu v prípade, pokiaľ konanie sankcionovaného podnikateľa vykazuje prevažujúce množstvo priťažujúcich okolností v pomere k okolnostiam poľahčujúcim.

6. Vyhodnotenie poľahčujúcich okolností

V súlade s predchádzajúcou kapitolou sa politika Komisie, a teda aj Úradu v oblasti pokút zakladá na princípoch, že niektoré druhy porušovania právnych predpisov spôsobujú ekonomike viac škody než iné, že porušovanie predpisov majúce vplyv na vysoké výnosy z predaja spôsobuje viac škody než porušovanie predpisov majúce vplyv na nízke výnosy z predaja, a že dlhodobé porušovanie právnych predpisov spôsobuje viac škody než krátkodobé.³³ Aj z tohto dôvodu je Úrad povinný zohľadňovať nielen priťažujúce, ale aj poľahčujúce okolnosti v konkrétnych prípadoch. Príklady poľahčujúcich okolností, na základe ktorých je možné znížiť pokutu, uviedol Úrad v ods. 18 Metodického pokynu:

- a) pasívne postavenie podnikateľa,³⁴
- b) podnikateľ ukončil porušovanie súťažných pravidiel po intervencii Úradu,
- c) podnikateľ neuplatnil dohodu obmedzujúcu súťaž v praxi,³⁵
- d) existencia dôvodnej pochybnosti na strane podnikateľa, či jeho konanie zakladá porušovanie súťažných pravidiel a
- e) podnikateľ efektívne spolupracoval s Úradom nad rámec zákonných povinností,³⁶ pričom Komisia rozširuje túto poľahčujúcu okolnosť aj v prípade, ak podnikateľ ako žiadateľ o uloženie alebo zníženie pokuty spolupracuje nad rozsah oznámenia zhovievavosti.³⁷

Medzi zaujímavé otázky patrí, či by Úrad mal posudzovať ako poľahčujúce okolnosti aj skutočnosti protikladné okolnostiam priťažujúcim. V minulosti sa už niekoľko prípadov, kedy Úrad daným spôsobom postupoval, vyskytlo, zatiaľ však nie sú pravidlom. Boli tak znížené pokuty z dôvodu absencie reálneho prospechu,³⁸ z dôvodu nekontrolovania ostatných účastníkov, či plnia dohody³⁹ alebo za predčasné ukončenie porušovania súťažných pravidiel.⁴⁰ Medzi priťažujúce okolnosti patrí napríklad aj vyvíjanie ekonomického nátlaku na ostatných účastníkov protisúťažnej dohody, pričom nevyvíjanie takéhoto nátlaku nie je poľahčujúcou okolnosťou. Z iného pohľadu na opak danej priťažujúcej okolnosti by však Úrad mal pristúpiť k individuálnemu posúdeniu, pretože, pokiaľ by mohla byť následkom odmietnutia účasti na protisúťažnej dohode ekonomická likvidácia daného podnikateľa, bolo by vhodné hodnotiť situáciu vo vzťahu k zníženiu pokuty a v extrémnych prípadoch až ako obmedzenie slobodnej vôle bez následnej sankcie.

Medzi poľahčujúce okolnosti patrí aj skutočnosť, že sa na protisúťažnom konaní nepriamo podieľal alebo ho podporoval verejný obstarávateľ.⁴¹ Táto poľahčujúca skutočnosť je uznávaná na európskej úrovni, Úrad ju však nezvykne aplikovať a ani skúmať, keďže uvedené považuje za výlučnú právomoc Úradu pre verejné obstarávanie. Koluzívny tender je ale škodlivý najmä v prípade, keď sa jeho účastníci dohodnú, ako odpovedia na pozvania obstarávateľov.⁴² Pokiaľ však verejní obstarávatelia organizujú verejné obstarávania s odbornou starostlivosťou a v súlade s platným právnym poriadkom, nie je najmä v prípade väčšieho počtu subjektov na relevantnom trhu objektívne možné, aby do konania boli predložené len ponuky predajcov zúčastnených na protisúťažnej dohode. Rovnako nie je vždy možné stotožňovať postavenie spotrebiteľa, ktorý nebol predmetnými dohodami ani čiastočne negatívne ovplyvnený ani znevýhodnený a verejného obstarávateľa, ktorý sám tvorí súťažné prostredie verejného obstarávania. Predmetná poľahčujúca okolnosť by tak mala mať v správnej úvahe Úradu dostatočný priestor.

Vo vzťahu k záveru tejto časti poukazujeme na *de lege ferenda* návrhy v predchádzajúcej časti, keďže nedostatok transparentnosti pri určovaní priťažujúcich okolností vykazuje rovnaké nedostatky aj v prípade poľahčujúcich okolností.

7. Zníženie pokuty z dôvodu likvidačného charakteru sankcie

Podľa ods. 31 Metodického pokynu môže Úrad znížiť pokutu aj v prípade, ak „sa preukáže, že uloženie plnej sumy pokuty by priamo viedlo k odchodu podnikateľa z trhu“. Uvedená zásada korešponduje s hlavnou úlohou Úradu v spoločnosti, a tou je posilňovanie konkurencieschop-

31 Napríklad v rozhodnutí Úradu zo dňa 16. 10. 2006, č. 2006/KH/R/2/116.

32 K poslednému uvedenému: Protimonopolný úrad SR: Program zhovievavosti podľa § 38d zákona o ochrane hospodárskej súťaže zo dňa 1. 8. 2014, ods. 3.

33 Európska komisia: Pokuty za porušovanie právnych predpisov hospodárskej súťaže. Štrasburg, november 2011. [on line], cit. 27. 11. 2016. Dostupné na internete: [http://ec.europa.eu/competition/cartels/overview/factsheet_fines_sk.pdf].

34 Danú skutočnosť zohľadnil Úrad napr. v rozhodnutí Úradu zo dňa 27. 7. 2007 vo veci spoločnosti ABB Management Services Ltd. a spol., č. 2007/KH/1/1/109.

35 Úrad znížil pokutu na základe tejto poľahčujúcej skutočnosti napr. v rozhodnutí Úradu zo dňa 27. 7. 2007 vo veci spoločnosti ABB Management Services Ltd. a spol., č. 2007/KH/1/1/109, alebo rozhodnutí Úradu zo dňa 31. 3. 2015 vo veci spoločnosti ASBIS SK spol. s r. o. a spol., č. 015/KH/R/2/010.

36 Daná poľahčujúca okolnosť bola aplikovaná napr. v rozhodnutí Úradu zo dňa 27. 7. 2007 vo veci spoločnosti ABB Management Services Ltd. a spol., č. 2007/KH/1/1/109.

37 Usmernenie, ods. 29.

38 V minulosti Úrad v dôsledku absencie reálneho prospechu znížil pokutu až o 40%, a to v rozhodnutí Úradu zo dňa 28. 9. 2011 vo veci PAP-PEX SLOVAKIA, s. r. o. a ďalší, č. 2011/KH/1/1/038, ods. 174.

- 39 Rozhodnutie Úradu zo dňa 7. 8. 2013, č. 2013/KH/1/1/017, v uvedenom prípade bola pokuta znížená až o 20 %, ods. 173 až 174.
- 40 Rozhodnutie Úradu zo dňa 27. 7. 2007 vo veci spoločnosti ABB Management Services Ltd. a spol., č. 2007/KH/1/1/109. K tomu poukazujeme aj na bod 18 b) Metodického pokynu, podľa ktorého je poľahčujúca okolnosť, ak podnikateľ ukončil protisúťažné správanie po intervencii Úradu. Zároveň je však potrebné zdôrazniť, že v ČR sa nepovažuje takáto skutočnosť za poľahčujúcu okolnosť, keďže je zohľadnená už v kritériu posúdenia dĺžky protisúťažného konania. K uvedenému napr. rozsudok Najvyššieho správneho súdu ČR zo dňa 29. 1. 2015, č. k. 8 Afs 25/2012 – 51.
- 41 WHIS, R, BAILEY, D.: *Competition Law*. Oxford, 7. vydanie, 2012, s. 278. Rovnako aj KORAH, V.: *Cases and Materials on EC Competition Law*. Hart Publishing; 3 edition, 2006, s. 298, Európska komisia: *Pokuty za porušovanie právnych predpisov hospodárskej súťaže*. Štrasburg, november 2011. [on line], cit. 27. 11. 2016. Dostupné na internete: [http://ec.europa.eu/competition/cartels/overview/-factsheet_fines_sk.pdf], Usmernenie, ods. 29.
- 42 WHIS, R, BAILEY, D.: *Competition Law*. Oxford, 7. vydanie, 2012, s. 536.
- 43 Rovnako rozsudok Najvyššieho súdu SR zo dňa 22. 10. 2015, sp. zn. 8 Sžo/60/2014, publikovaný v Zbierke stanovísk NS a súdov č. 5/2016 pod č. 39, s. 20 až 25.

ného prostredia odstraňovaním protisúťažných dohôd a nie oslabovanie trhu likvidovaním podnikateľov. Iné konanie by bolo v priamom rozpore so základnými cieľmi Úradu, ktorý počas konferencie zo dňa 13. 5. 2015 predseda Úradu JUDr. Měnyhart definoval nasledujúcim spôsobom „*aby spotrebiteľ dostal čo najvyššiu kvalitu za čo najnižšiu cenu*“. Uvedené by nebolo možné v prípade, ak by podnikatelia v dôsledku neprimeraných pokút boli nútení odchádzať z trhu. Navyše je potrebné zdôrazniť, že Úrad odmieta umožniť uhrádzanie pokút v splátkach.

Pokuta je likvidačná, pokiaľ ju podnikateľ nie je spôsobilý uhradiť vôbec alebo pokiaľ by sa jej majetkom stal platobne neschopným a bol nútený vyhlásiť na svoj majetok konkurz. Preukazovanie likvidačného charakteru pokuty je administratívne i časovo mimoriadne náročné, pričom pokiaľ Úrad pri tejto činnosti pochybí, následkom môže byť priamy zánik dotknutého podnikateľa. Nie je pritom dôležité len vyhodnotiť, či je účastník konania materiálne spôsobilý v konkrétnom momente uhradiť pokutu, a teda či pokuta nepresahuje majetok účastníka správneho konania, ale aj to, či je po jej úhrade existenčne spôsobilý ďalej fungovať na trhu, a teda napr. či jeho existencia nevyžaduje technické inovácie, bez ktorých nevie poskytovať potrebné služby.

Vo vzťahu k aplikácii programu zhovievavosti dopĺňame, že je potrebné zhodnotiť, či pokuta nie je likvidačná ešte pred jej znížením z titulu daného programu. Pokiaľ by sa totiž zníženie pokuty z titulu zhovievavosti prekrývalo so znížením pokuty pre jej likvidačný charakter, došlo by k výraznému zníženiu významu a účelu programu zhovievavosti.

Záver

Rozhodnutia Úradu sú preskúmateľné správnym súdom podľa § 194 a nasl. Správneho súdneho poriadku. Súdne konanie však nepredstavuje pokračovanie správneho konania,⁴³ pretože správny súd preskúmava primárne zákonnosť predmetného rozhodnutia. Úrad v danom konaní stráca svoje vrchnostenské postavenie a stáva sa pasívne legitimovaným účastníkom konania.

Skutočnosť, že je rozhodnutia možné preskúmať v súdnom konaní nezbavuje Úrad povinnosti vychádzať pri svojej činnosti zo spoľahlivo zisteného skutkového stavu a vydať len také rozhodnutie, ktoré je v súlade so zákonom a ktoré nezakladá pochybnosti o zodpovednosti účastníkov konania za správny delikt.⁴⁴ Ako už v minulosti deklaroval Najvyšší súd SR: „*Určenie výšky pokuty v rámci určeného rozpätia je síce vecou voľného uváženia, to však neznamená, že môže byť uložená v ľubovoľnej výške*.“⁴⁵ Záujem spoločnosti pri ochrane hospodárskej súťaže zakladajúci oprávnenosť zásahov do základných práv musí byť v rovnováhe so závažnosťou zásahu do týchto práv, čo znamená povinnosť zvoliť pri stanovení oprávnení osôb vykonávajúcich inšpekciu čo najprimeranejší prostriedok, ktorý je súčasne spôsobilý zabezpečiť dosiahnutie sledovaného cieľa.⁴⁶

Rovnako článok 55 ods. 2 Ústavy SR garantuje ústavné právo ochrany hospodárskej súťaže ako hospodárskej politiky štátu a vyplýva z neho pozitívny záväzok štátu chrániť hospodársku súťaž. Taktiež je však z tohto článku možné vyvodiť aj zásadu, že pri výklade právnych noriem z oblasti ochrany hospodárskej súťaže je nutné pri rozhodovacej činnosti orgánov ochrany hospodárskej súťaže a súdov preferovať tie výkladové techniky, ktorými bude daný cieľ naplnený, v dôsledku čoho je potrebné aplikovať nie striktné gramatický, ale teleologický výklad právnych noriem.⁴⁷

Zdôrazňujeme, že ukládanie pokút za porušenie Zákona považujeme za dôležité. Pokuty, s ktorými sa však je možné v praxi stretnúť, často presahujú celý majetok sankcionovanej spoločnosti, dôsledkom čoho nie je ochrana, ale narušenie a likvidácia voľnej hospodárskej súťaže. Treba vyzdvihnúť skutočnosť, že takéto priam extrémne pokuty vo väčšine prípadov ukladá Odbor kartelov v konaní na prvom stupni, pričom Rada Úradu pokuty často zníži a následne ich (niekedy až niekoľkonásobne) zníži aj správny súd.

Uvedený postup však neprispieva k právnej istote a konanie pred Úradom a následne pred správnym súdom trvá roky. Pre podnikateľov je finančne mimoriadne náročné a rovnako nie je zanedbateľná cena právnych služieb v oblasti súťažného práva, keďže sa ním profesionálne zaoberá len pomerne malá skupina advokátov. Navyše je potrebné zohľadniť aj behaviorálny aspekt, a teda, ak je podnikateľ niekoľko rokov v konaní pred Úradom z dôvodu nejasných pravidiel, kým príde k zníženiu pôvodne uloženej pokuty, a teda vynaloží značné časové, personálne

aj finančné náklady, jeho ochota uhradiť pokutu, ktorá by sa mu na začiatku konania javila ako primeraná, sa znižuje. Z tohto dôvodu je možné povedať, že precíznejšie stanovené pravidlá určovania výšky pokuty by mohli konanie výrazne urýchliť. Takáto situácia by bola výhodná pre podnikateľov, Úrad aj správne súdy. Z tohto dôvodu navrhujeme úpravy postupu ukladania pokút v súlade s predchádzajúcim textom. ■

Zoznam použitej literatúry

BLAŽO, O., KALESNÁ, K.: Zákon o ochrane hospodárskej súťaže. Komentár. C. H. Beck Praha.

Európska komisia: Pokuty za porušovanie právnych predpisov hospodárskej súťaže.

Štrasburg, november 2011. [on line], cit. 27. 11. 2016. Dostupné na internete: [http://ec.europa.eu/competition/cartels/overview/factsheet_fines_sk.pdf].

KALIŠ, R., LÁBAJ, M., ZEMANOVIČOVÁ, D.: Optimálne pokuty za kartelové dohody: prípad Slovenska.

Ekonomická univerzita v Bratislave, december 2016. [on line], cit. 3. 8. 2017. Dostupné na internete: [http://nhf.euba.sk/katedry/katedra-hospodarskej-politiky/eapg-working-paper-series].

KORAH, V.: Cases and Materials on EC Competition Law. Hart Publishing; 3 edition, 2006.

Protimonopolný úrad SR: COMPact – komentár. § 3 Vymedzenie niektorých pojmov. Odseky 2 až 4.

[on line], cit. 20. 11. 2016. Dostupné na internete: [www.antimon.gov.sk/-3-vymedzenie-niektorých-pojmov/].

Protimonopolný úrad SR: Program zhovievavosti podľa § 38d zákona o ochrane hospodárskej súťaže zo dňa 1. 8. 2014.

SOBIHARD, J.: Správny poriadok. Komentár. 4. prepracované vydanie. Bratislava: IURA EDITION, 2009.

WHIS, R., BAILEY, D.: Competition Law. Oxford, 7. vydanie, 2012.

Rozhodnutia súdov a Úradu

Rozsudok Súdneho dvora zo dňa 18. 12. 2014, Komisia / Parker Hannifin Manufacturing a Parker-Hannifin, C-434/13 P, EU:C:2014:2456

Rozsudok Všeobecného súdu zo dňa 14. 11. 2012, Nexans France a Nexans / Komisia, T-135/09, EU:T:2012:596

Rozsudok Súdneho dvora zo dňa 18. 12. 2008, Coop de France bétail et viande / Komisia, C-101/07 P a C-110/07 P, EU:C:2008:741

Rozsudok Súdneho dvora zo dňa 21. 9. 2006, Nederlandse Federatieve Vereniging voor de Groothandel op Elektrotechnisch Gebied / Komisia, C-105/04 P, EU:C:2006:592

Rozsudok Súdu prvého stupňa zo dňa 19. 3. 2003, CMA CGM a i. / Komisia, T-213/00, EU:T:2003:76

Rozsudok Súdu prvého stupňa zo dňa 8. 7. 2004, JFE Engineering / Komisia, T-67/00, T-68/00, T-71/00 a T-78/00, EU:T:2004:221

Rozsudok Súdu prvého stupňa zo dňa 14. 5. 1998, Buchmann / Komisia, T-295/94, EU:T:1998:88

Rozsudok Súdu prvého stupňa zo dňa 21. 2. 1995, SPO a i. / Komisia, T-29/92, EU:T:1995:34

Rozsudok Súdneho dvora zo dňa 8. 7. 1999, Komisia / Anic Participazioni, C-49/92 P, EU:C:1999:356

Uznesenie Ústavného súdu SR zo dňa 15. 1. 2014, č. k. III. ÚS 11/2014-32

Nález Ústavného súdu SR zo dňa 14. 6. 2011, sp. zn. III. ÚS 170/2011

Rozsudok Najvyššieho súdu SR zo dňa 28. 4. 2016, sp. zn. 8Sžnz/2/2015

Rozsudok Najvyššieho súdu SR zo dňa 22. 10. 2015, sp. zn. 8 Sžo/60/2014, publikovaný v Zbierke stanovísk NS a súdov č. 5/2016 pod č. 39

Rozsudok Najvyššieho súdu SR zo dňa 31. 3. 2015, sp. zn. 4Sžhpu/2/2014

Rozsudok Najvyššieho súdu SR zo dňa 21. 5. 2013, sp. zn. 3Sžh/4/2010

Rozsudok Najvyššieho súdu SR zo dňa 21. 5. 2013, sp. zn. 8Sžhpu/1/2012

Rozsudok Najvyššieho súdu SR zo dňa 28. 8. 2012, sp. zn. 8Sžhpu/2/2011

Rozsudok Najvyššieho súdu SR zo dňa 30. 5. 2011, sp. zn. 2Sžp/16/2011, publikovaný v Zbierke stanovísk NS a súdov č. 7/2013 pod č. 103

Rozsudok Najvyššieho súdu SR zo dňa 7. 12. 2010, sp. zn. 5Sžo/71/2010

Rozsudok Najvyššieho súdu SR zo dňa 20. 7. 2005, sp. zn. 3Sž 35/2004

44 Viac v rozsudku Najvyššieho súdu SR zo dňa 7. 12. 2010, sp. zn. 5Sžo/71/2010.

45 Rozsudok Najvyššieho súdu SR zo dňa 30. 5. 2011, sp. zn. 2Sžp/16/2011, publikovaný v Zbierke stanovísk NS a súdov č. 7/2013 pod č. 103, s. 29 až 32, obdobne aj nález Ústavného súdu SR zo dňa 14. 6. 2011, sp. zn. III. ÚS 170/2011, s. 9: „Len objektívnym postupom sa v rozhodovacom procese vylučuje svojvôľa, ako aj ničím nepodložená možnosť úvahy orgánu verejnej moci bez akýchkoľvek objektívnych limitov, ktoré sú vymedzené zákonnými spôsobmi zisťovania skutkového základu, prijať rozhodnutie (II. ÚS 143/02, III. ÚS 60/04, obdobne aj II. ÚS 9/00).“

46 K poslednému uvedenému: rozsudok Najvyššieho súdu SR zo dňa 28. 4. 2016, sp. zn. 8Sžnz/2/2015, s. 35. Úrad po právoplatnosti rozsudku konanie zastavil rozhodnutím Úradu zo dňa 11. 8. 2016 vo veci spoločnosti EDMART, s. r. o. a spol., sp. zn. 2016/ZK/1/1/041, obdobne aj rozsudok Súdneho dvora EÚ zo dňa 14. 11. 2012 vo veci spoločnosti Nexans France SAS a Nexans SA proti Komisii, sp. zn. T – 135/09, ods. 40.

47 Rovnako rozsudok Najvyššieho súdu SR zo dňa 21. 5. 2013, sp. zn. 8Sžhpu/1/2012, s. 17.

- Rozsudok Najvyššieho správneho súdu ČR zo dňa 29. 1. 2015, č. k. 8 Afs 25/2012 – 51
- Rozsudok Krajského súdu v Bratislave zo dňa 6. 12. 2007, č. k. 1S 27/2007 – 227
- Rozhodnutie Úradu zo dňa 11. 8. 2016 vo veci spoločnosti EDMART, s. r. o. a spol.,
sp. zn. 2016/ZK/1/1/041
- Rozhodnutie Úradu zo dňa 30. 6. 2016 vo veci spoločnosti PKB invest, s. r. o. a spol., č. 2016/KH/R/2/033
- Rozhodnutie Úradu zo dňa 30. 6. 2016 vo veci spoločnosti MEDMES, spol. s r. o., č. 2016/KH/R/2/034
- Rozhodnutie Úradu zo dňa 25. 5. 2015 vo veci A.EN.INVENT AG a spol., č. 2015/KH/1/1/016
- Rozhodnutie Úradu zo dňa 25. 5. 2015 vo veci spoločnosti VUMAT SK, s. r. o. a spol.,
č. 2015/KH/1/1/015
- Rozhodnutie Úradu zo dňa 31. 3. 2015 vo veci spoločnosti ASBIS SK spol. s r. o. a spol.,
č. 015/KH/R/2/010
- Rozhodnutie Úradu zo dňa 22. 10. 2014 vo veci spoločnosti Škoda Auto Slovensko, č. 2014/KV/2/1/029
- Rozhodnutie Úradu zo dňa 2. 6. 2014 vo veci spoločnosti ASBIS SK spol. s r. o. a spol.,
č. 2014/KH/1/1/012
- Rozhodnutie Úradu zo dňa 25. 10. 2013, sp. zn. 2013/KH/1/1/025
- Rozhodnutie Úradu zo dňa 25. 10. 2013 vo veci spoločnosti Slovenská sporiteľňa, a. s. a spol.,
č. 2013/KH/1/1/026
- Rozhodnutie Úradu zo dňa 7. 8. 2013, č. 2013/KH/1/1/017
- Rozhodnutie Úradu zo dňa 13. 4. 2012 vo veci spoločnosti Toshiba Corporation a spol.,
č. 2012/KH/R/2/014
- Rozhodnutie Úradu zo dňa 28. 9. 2011 vo veci spoločností PAP-PEX SLOVAKIA, s. r. o. a SLOVPAP
Slovakia s. r. o., č. 2011/KH/1/1/038
- Rozhodnutie Úradu zo dňa 13. 6. 2008 vo veci spoločnosti N – ADOVA, spol. s r. o. a spol.,
č. 2008/KH/1/1/047
- Rozhodnutie Úradu zo dňa 27. 7. 2007 vo veci spoločnosti ABB Management Services Ltd. a spol.,
č. 2007/KH/1/1/109
- Rozhodnutie Úradu vo veci Skanska DS, a. s. a spol. zo dňa 16. 10. 2006, č. 2006/KH/R/2/116

RESUMÉ

Určovanie výšky pokút v prípadoch preukázania dohôd obmedzujúcich hospodársku súťaž alebo najväčšie prekvapenie na záver

Autorka sa v príspevku zameriava na špecifickú oblasť určovania pokút za uzatvorenie dohôd obmedzujúcich hospodársku súťaž a analyzuje problematiku v jednotlivých krokoch a zároveň ponúka východiská a návrhy de lege ferenda.

SUMMARY

Calculation of Fines in Cases of the Existence of Anti-Competitive Agreements, or the Greatest Surprise at the End

The author focuses on the specific area of calculating fines in the case of anti-competitive agreements, and she analyses this issue in the context of individual steps, and she at the same time offers solutions and proposals de lege ferenda.

ZUSAMENFASSUNG

Bestimmung der Höhe von Sanktionen bei nachgewiesenen wettbewerbseinschränkenden Vereinbarungen oder die größte Überraschung zum Schluss

Die Autorin des Beitrags widmet sich dem spezifischen Bereich der Bestimmung von Sanktionen wegen Abschluss von wettbewerbsbeschränkenden Absprachen, sie analysiert die Problematik in einzelnen Schritten und bietet zugleich Ausgangspunkte und Entwürfe de lege ferenda.

Z JUDIKATÚRY SÚDNEHO DVORA EURÓPSKEJ ÚNIE

Zoznam bielych koní a ochrana základných práv

1. Článok 47 Charty základných práv Európskej únie sa má vykladať v tom zmysle, že nebráni vnútroštátnej právnej úprave, ktorá podmieňuje podanie súdneho opravného prostriedku osobou, ktorá tvrdí, že sa zasiahlo do jej práva na ochranu osobných údajov zaručeného smernicou 95/46/ES o ochrane fyzických osôb pri spracovaní osobných údajov a voľnom pohybe týchto údajov, predchádzajúcim vyčerpaním opravných prostriedkov dostupných pred vnútroštátnymi správnyimi orgánmi pod podmienkou, že konkrétne postupy uplatnenia týchto opravných prostriedkov neprimerane nezasahujú do práva na účinný prostriedok nápravy pred súdom podľa tohto ustanovenia. Predovšetkým treba, aby predchádzajúce vyčerpanie opravných prostriedkov dostupných pred vnútroštátnymi správnyimi orgánmi nespôsobil podstatné oneskorenie podania súdneho opravného prostriedku, aby pozastavilo premlčanie dotknutých práv a aby nevedlo ku vzniku nadmerných nákladov.

2. Článok 47 Charty základných práv Európskej únie sa má vykladať v tom zmysle, že bráni tomu, aby vnútroštátny súd zamietol ako dôkazný prostriedok porušenia ochrany osobných údajov priznanej smernicou 95/46 zoznam, akým je sporný zoznam, predložený dotknutou osobou a obsahujúci jej osobné údaje, za predpokladu, že táto osoba získala tento zoznam bez legálneho súhlasu prevádzkovateľa spracovania týchto údajov, ibaže takéto odmietnutie je stanovené vnútroštátnou právnou úpravou a rešpektuje súčasne podstatu práva na účinný prostriedok nápravy a zásadu proporcionality.

3. Článok 7 písm. e) smernice 95/46 sa má vykladať v tom zmysle, že nebráni spracovaniu osobných údajov orgánmi členského štátu na účely správy daní a potlačania daňových podvodov, akým je spracovanie, ku ktorému dochádza vytvorením zoznamu dotknutého vo veci samej, bez súhlasu dotknutých osôb, pod podmienkou, na jednej strane, že tieto orgány boli vnútroštátnou právnou úpravou poverené úlohami vo verejnom záujme v zmysle tohto ustanovenia, vytvorenie tohto zoznamu a zápis mien dotknutých osôb do uvedeného zoznamu sú skutočne spôsobilé a nevyhnutné na účely uskutočnenia sledovaných cieľov a existujú dostatočné dôvody domnievať sa, že dotknuté osoby sa nachádzajú v uvedenom zozname oprávnene, a na druhej strane, že všetky podmienky zákonnosti tohto spracovania osobných údajov uložené smernicou 95/46 sú splnené.¹

*Rozsudok Súdneho dvora z 27. septembra 2017
vo veci C-73/16, Puškár – EU:C:2017:725*

¹ Rozsudky Súdneho dvora sú záväzné v celom rozsahu. Právne vety, ktoré budú v rubrike uvádzať jednotlivé judikáty, preto nemajú iný účel, než zvýrazniť základné právne závery, ku ktorým Súdny dvor v konkrétnej veci dospel.

Využívanie Súdneho dvora ako arbitra pre riešenie názorových nezhôd medzi Ústavným súdom SR a Najvyšším súdom SR prostredníctvom prejudiciálnych otázok si už všimli aj na samotnom Súdnom dvore. Návrhy generálnej advokátky Juliane Kokott prednesené v tejto veci

- 2 Návrhy generálnej advokátky Juliane Kokott z 30. marca 2017 vo veci 73/16, Puškár, EU:C:2017:253, bod 1.
- 3 V súvislosti s týmto zoznamom stojí za povšimnutie, že z nálezu Ústavného súdu SR vo veci I. ÚS 290/2015 vyplýva, že jeho existenciu potvrdil Kriminálny úrad finančnej správy, podľa ktorého zoznam vytvorilo Finančné riaditeľstvo SR. Finančné riaditeľstvo SR však tvrdí, že takýmto zoznamom nedisponuje.
- 4 Nálezy Ústavného súdu SR vo veciach I. ÚS 290/2015 zo 7. októbra 2015, III. ÚS 375/2015 z 20. októbra 2015, III. ÚS 376/2015 z 27. októbra 2015 a III. ÚS 283/2016 z 29. novembra 2016.
- 5 V dôsledku predloženia prejudiciálnych otázok došlo samozrejme k prerušeniu konania pred Najvyšším súdom SR. Prerušil konanie sa rozhodli aj ostatné senáty rozhodujúce o obdobných žalobách, aj keď oni sami prejudiciálne otázky nepoložili. V tejto súvislosti podal jeden zo žalobcov sťažnosť na Ústavný súd SR. Ústavný súd SR ju uznese-ním vo veci I. ÚS 283/2016 zo 4. mája 2016 odmietol.
- 6 Smernica 95/46 bude od 25. mája 2018 zrušená a nahradená nariadením Európskeho parlamentu a Rady (EÚ) 2016/679 z 27. apríla 2016 o ochrane fyzických osôb pri spracúvaní osobných údajov a o voľnom pohybe takýchto údajov, ktorým sa zrušuje smernica 95/46/ES.

30. marca 2017 začínajú vetou: „Nie prvýkrát vedie nejednotnosť medzi Najvyšším súdom Slovenskej republiky a Ústavným súdom tohto členského štátu k návrhu na začatie prejudiciálneho konania.“²

Tentoraz sa Najvyšší súd SR dostal do rozporu s Ústavným súdom SR v súvislosti s tzv. zoznamom bielych koní, ktorý má viesť Finančné riaditeľstvo SR. Má ísť o zoznam fyzických osôb, ktoré majú fiktívne vykonávať riadiace funkcie v právnických osobách (hovorovo sa pre takéto osoby zaužívalo označenie „biele kone“).³ Tento pôvodne utajený zoznam sa stal známym vďaka zverejneniu na webe GINN.sk. Niektoré z osôb, ktoré sú v tomto zozname uvedené podali na Najvyšší súd SR žaloby, ktorými sa domáhali, aby bolo Finančnému riaditeľstvu SR, všetkým podriadeným daňovým úradom a Kriminálnemu úradu finančnej správy nariadené nezapísať meno žalobcu do sporného zoznamu alebo iného obdobného zoznamu, ako aj odstrániť záznam žalobcu z týchto zoznamov a z informačného systému finančnej správy. Jednotlivé senáty Najvyššieho súdu SR tieto žaloby zamietli ako nedôvodné. Ústavný súd SR však v rámci konania o sťažnostiach pre porušenie základných práv rozhodnutia Najvyššieho súdu SR zrušil a veci mu vrátil na ďalšie konanie.⁴ Nálezy ústavného súdu sú založené najmä na Dohovore o ochrane ľudských práv a základných slobôd a s ním súvisiacej štrasburskej judikatúre.

Jeden zo senátov Najvyššieho súdu SR sa rozhodol pred opätovným rozhodovaním vo veci poukázať na úniový aspekt prípadu, ktorý bol podľa neho opomenutý v rozhodnutiach Ústavného súdu SR, a predložiť Súdnemu dvoru prejudiciálne otázky⁵ týkajúce sa smernice 95/46/ES o ochrane fyzických osôb pri spracovaní osobných údajov a voľnom pohybe týchto údajov⁶ (ďalej len „smernica 95/46“) a Charty základných práv Európskej únie (ďalej len „Charta“).

Pred tým, ako Súdny dvor pristúpil k odpovedi na prejudiciálne otázky, musel najprv skúmať, či sa smernica 95/46 vzťahuje na taký zoznam, o aký ide v tomto prípade. Podľa jej článku 3 ods. 2 sa totiž neuplatňuje na spracovanie osobných údajov týkajúcich sa verejnej bezpečnosti, obrany, bezpečnosti štátu vrátane hospodárskej prosperity štátu, keď sa operácia spracovania týka záležitostí bezpečnosti štátu, a činností štátu v oblastiach trestného práva. Súdny dvor v tejto súvislosti vychádzal z tvrdenia Najvyššieho súdu SR, že predmetný zoznam a údaje v ňom obsiahnuté sú zbierané za účelom správy daní a potlačania daňových podvodov, čo podľa názoru Súdneho dvora nesúvisí s verejnou bezpečnosťou, obranou alebo bezpečnosťou štátu. Okrem toho, ak by sme aj predpokladali, že vytváranie takého zoznamu, o aký ide v tomto prípade, je opatrením nevyhnutným na ochranu dôležitého hospodárskeho alebo finančného záujmu členského štátu v daňovej oblasti, tak z článku 13 ods. 1 smernice 94/46 vyplýva, že vnútroštátne opatrenia takéhoto charakteru patria do pôsobnosti tejto smernice.

Po tomto vysvetlení pristúpil Súdny dvor k odpovedi na prvú otázku, ktorou chcel Najvyšší súd SR zistiť, či článok 47 Charty upravujúci právo na účinný prostriedok nápravy pred súdom a na spravodlivý proces bráni vnútroštátnej úprave, ktorá podmieňuje možnosť osoby, ktorá tvrdí, že bolo zasiahnuté do jej práva na ochranu osobných údajov garantovaného smernicou 95/46, podať súdny opravný prostriedok predchádzajúcim vyčerpaním opravných prostriedkov dostupných pred vnútroštátnymi správami orgánmi. Pod vnútroštátnou úpravou, ktorá má byť takéhoto charakteru, mal najvyšší súd na mysli § 250v ods. 3 Občianskeho súdneho poriadku, v zmysle ktorého návrh nie je prípustný, ak navrhovateľ nevyčerpal prostriedky, ktorých použitie umožňuje osobitný predpis, pričom osobitným predpisom v tomto prípade by mal byť zákon č. 9/2010 Z. z. o sťažnostiach.

Súdny dvor pripomenul, že smernica 95/46 síce požaduje v článku 22 od členských štátov, aby zabezpečili každej osobe právo na súdny opravný prostriedok pri akomkoľvek porušení práv, ktoré im zaručuje vnútroštátne právo vzťahujúce sa na spracovanie osobných údajov, ale súčasne neupravuje podmienky, za ktorých možno tento opravný prostriedok uplatniť. Do úvahy je však potrebné zobrať článok 47 Charty a teda opravný prostriedok, ktorý predpokladá článok 22 smernice 95/46, musí zaistiť právo na účinný prostriedok nápravy pred súdom a na spravodlivý proces. Podmienenie podania súdneho opravného prostriedku povinnosťou vyčerpať dostupné správne opravné prostriedky jednoznačne predstavuje obmedzenie práva na účinný prostriedok nápravy. Môže však ísť o obmedzenie, ktoré je odôvodnené, ak sú splnené nasledujúce podmienky:

- obmedzenie je stanovené zákonom – táto podmienka je v tomto konkrétnom prípade splnená, pretože obmedzenie bolo predpokladané § 250v ods. 3 Občianskeho súdneho poriadku;

- obmedzenie rešpektuje podstatu práva na účinný prostriedok nápravy – aj táto podmienka je podľa Súdneho dvora splnená, pretože povinnosť vyčerpať dostupné správne opravné prostriedky nespochybňuje právo na účinný prostriedok nápravy ako také, ale len ukladá dodatočný procesný krok na jeho vykonanie;
- v súlade so zásadou proporcionality je obmedzenie nevyhnutné a zodpovedá cieľu všeobecného záujmu uznanému Úniou alebo je potrebné na ochranu práv a slobôd iných – rovnako sa zdá, že obmedzenie vyplývajúce z § 250v ods. 3 Občianskeho súdneho poriadku by mohlo spĺňať aj túto podmienku, keďže jeho cieľom je odľahčiť súdy od sporov, ktoré možno vyriešiť pred dotknutými správnymi orgánmi, čo je legitímny cieľ všeobecného záujmu, a opatrenie je vhodné na dosiahnutie tohto cieľa.

Posúdenie splnenia týchto podmienok, a teda posúdenie prípustnosti obmedzenia práva na účinný prostriedok nápravy pred súdom je však v rukách samotného Najvyššieho súdu SR, pričom mu Súdny dvor odporučil, aby sa zamerlal na skúmanie, či podmienenie možnosti podať súdny opravný prostriedok predchádzajúcim vyčerpaním opravných prostriedkov dostupných pred vnútroštátnymi správnymi orgánmi nespôsobuje podstatné oneskorenie podania súdnej žaloby, či je počas správneho konania pozastavené premlčanie dotknutých práv a či nevznikajú nadmerné výdavky pre dotknutú osobu.

Následne Súdny dvor prehodil poradie otázok predložených Najvyšším súdom SR a odpovedal najprv na tretiu otázku, ktorá smerovala k zisteniu, či článok 47 Charty bráni tomu, aby bol taký zoznam, ako je predmetný zoznam bielych koní, odmietnutý ako dôkazný prostriedok porušenia práva na ochranu osobných údajov garantovaného smernicou 95/46, ak bol tento zoznam získaný bez legálneho súhlasu jeho tvorca.

Súdny dvor jednoznačne uviedol, že odmietnutie takého zoznamu, ako je predmetný zoznam, ako dôkazného prostriedku v súvislosti s tvrdeným porušením práva na ochranu osobných údajov je obmedzením práva na účinný prostriedok nápravy pred súdom. Avšak tak, ako tomu bolo v súvislosti s podmienením možnosti podať súdny opravný prostriedok predchádzajúcim vyčerpaním opravných prostriedkov dostupných pred vnútroštátnymi správnymi orgánmi, je potrebné skúmať, či nejde o odôvodnené obmedzenie. Teda, či je toto obmedzenie stanovené zákonom, či rešpektuje podstatu práva na účinný prostriedok nápravy pred súdom a či je pri dodržaní zásady proporcionality nevyhnutné a skutočne zodpovedá cieľom všeobecného záujmu uznaným Úniou alebo je potrebné na ochranu práv a slobôd iných. Aj tomto prípade má konečné hodnotenie uskutočniť vnútroštátny súd podľa návodu podaného Súdnym dvorom.

Druhá otázka Najvyššieho súdu SR, na ktorú ako na poslednú odpovedal Súdny dvor, smerovala k zisteniu, či smernica 95/46 a články 7 (rešpektovanie súkromného a rodinného života) a 8 (ochrana osobných údajov) Charty bránia spracovaniu osobných údajov orgánmi členského štátu na účely správy daní a potláčania daňových podvodov bez súhlasu dotknutej osoby.

Súdny dvor sa rozhodol odpovedať na otázku len vo svetle smernice 95/46. Vychádzal totiž z predpokladu, že spracovanie osobných údajov, ktoré je v súlade so smernicou 95/46, je aj v súlade s Chartou.

Podľa Súdneho dvora sa na vytvorenie zoznamu, o ktorý ide v tomto prípade, môže uplatniť článok 7 písm. e) smernice 95/46, v zmysle ktorého je spracovanie údajov bez súhlasu dotknutej osoby možné uskutočniť, ak je nevyhnutné na splnenie úlohy vykonávanej vo verejnom záujme alebo pri výkone verejnej moci zverenej prevádzkovateľovi, alebo tretej strane, ktorej sa údaje poskytnú. Správu daní a potláčanie daňových podvodov, na účely ktorých je vytvorený predmetný zoznam, je totiž treba považovať za úlohy vykonávané vo verejnom záujme v zmysle tohto ustanovenia. Vnútroštátny súd však musí overiť, či slovenské orgány, ktoré vytvorili tento zoznam, alebo orgány, ktorým bol uvedený zoznam sprístupnený, boli poverené výkonom týchto úloh slovenskou právnou úpravou. Ďalej musí vnútroštátny súd overiť, či v súlade so zásadou proporcionality bolo vytvorenie predmetného zoznamu nevyhnutné na výkon úloh vo verejnom záujme, teda najmä či vytvorenie zoznamu je opatrením spôsobilým uskutočniť sledované ciele a či neexistujú iné menej obmedzujúce prostriedky na dosiahnutie týchto cieľov. Zaradením konkrétnej osoby na takýto zoznam totiž dochádza k zásahu do prezumpcie neviny dotknutej osoby, môže dôjsť k poškodeniu jej povesti a pod. Takýto zásah môže byť primeraný len vtedy, ak existujú dostatočné dôvody na podozrenie, že dotknutá osoba fiktívne vykonáva riadiace funkcie v právnických osobách, s ktorými bola spojená, a tým narúša správu daní a potláčanie daňových podvodov.

Kto by čakal jednoznačné odpovede Súdneho dvora na to, či je možné vo svetle práva Únie vytvárať také zoznamy, ako je zoznam bielych koní, či je možné podmieniť možnosť podať súdny opravný prostriedok predchádzajúcim vyčerpaním opravných prostriedkov dostupných pred vnútroštátnymi správnyimi orgánmi a či je možné odmietnuť ako dôkaz dôverný zoznam osôb vytváraný orgánmi členského štátu za účelom správy daní a boja proti daňovým podvodom, ktorý bol získaný bez súhlasu týchto orgánov, ten bude z tohto rozsudku sklamaný. Všetko má v rukách Najvyšší súd SR, ktorý na základe pokynov Súdneho dvora obsiahnutých v rozsudku musí priniesť odpovede na otázky, ktoré si sám položil.

Je škoda, že Najvyšší súd SR nevenoval potrebnú pozornosť štvrtej otázke, ktorou chcel zistiť, či má v prípade rozporov medzi judikatúrou Európskeho súdu pre ľudské práva a Súdneho dvora uprednostniť judikatúru Súdneho dvora. Súdny dvor vyhodnotil túto otázku ako neprípustnú, pretože vnútroštátny súd neuviedol presné dôvody tejto otázky. V každom prípade ide o zaujímavú otázku, ktorá zatiaľ nebola v judikatúre Súdneho dvora výslovne rozpracovaná. Možné riešenie naznačuje v svojich návrhoch generálna advokátka Juliane Kokott. Podľa nej by sa v prípade rozporu medzi judikatúrou Európskeho súdu pre ľudské práva a Súdneho dvora, ktorý by signalizoval, že práva podľa Charty zodpovedajúce právam garantovaným Dohovorom o ochrane ľudských práv a základných slobôd sú chránené slabšie ako podľa judikatúry Európskeho súdu pre ľudské práva, mal vnútroštátny súd obrátiť na Súdny dvor, aby zistil, ako sa má vykladať právo Únie vzhľadom na tento rozpor.

Rozhodnutie spracovala: **doc. JUDr. Martina Jánošíková, Ph.D.**

*Ústav medzinárodného práva
a európskeho práva
Právnickej fakulty UPJŠ v Košiciach*

Z ROZHODNUTIA NAJvyššieho súdu ČR

K náhrade nemajetkovej ujmy za viacero prebiehajúcich trestných konaní

Ak bol obvinený stíhaný vo viacerých trestných konaniach pre skutok obdobnej povahy, avšak odlišný v časových súvislostiach, nie je tým vylúčený vznik nemajetkovej ujmy za každé z takýchto konaní, ktoré nebolo ukončené odsúdením. Možno prisvedčiť názoru, že s narastajúcim počtom trestných konaní, ktoré sa následne končia zastavením, resp. oslobodením spod obžaloby, subjektívne prežívané útrapy narastajú a je úlohou súdu tieto zhodnotiť a určiť mieru navýšenia s ohľadom na individuálne okolnosti prípadu, poškodeným tvrdenú a preukázanú špecifickú ujmu, ktorá vznikla v príčinnej súvislosti s týmto konaním.

*Rozsudok Najvyššieho súdu Českej republiky
sp. zn. 30 Cdo/2586/2016 zo dňa 8. novembra 2016*

Dotknuté ustanovenia:

- zákon č. 514/2003 Z. z. o zodpovednosti za škodu spôsobenú pri výkone verejnej moci a o zmene niektorých zákonov

Žalobca sa podanou žalobou domáhal náhrady nemajetkovej ujmy v celkovej výške 324 660 Kč s príslušenstvom za nezákonné vedenie trestného stíhania voči jeho osobe, ktoré bolo ukončené právoplatným zastavením trestného stíhania. Proti žalobcovi bolo dňa 20. 11. 2011 začaté trestné stíhanie a vznesené obvinenie pre prečin neoprávneného zásahu do práva k domu, bytu alebo nebytovému priestoru. Uznesením súdu zo dňa 28. 06. 2012 bolo trestné stíhanie zastavené z dôvodu, že skutok nie je trestným činom a nie je dôvod na postúpenie veci. Uvedené rozhodnutie nadobudlo právoplatnosť dňa 21. 07. 2012. Žalobca svoju nemajetkovú ujmu vyčíslil ako súčin počtu dní trvania trestného stíhania a čiastky 1 500 Kč za každý deň.

Súd prvého stupňa žalobe čiastočne vyhovel a žalobcovi priznal nárok na náhradu nemajetkovej ujmy vo výške 10 000 Kč, v zostávajúcej časti uplatneného nároku rozhodol o zamietnutí žaloby.

Mestský súd v Prahe ako súd odvolací rozsudok súdu prvého stupňa zmenil tak, že žalobu v celom rozsahu zamietol. V odôvodnení svojho rozhodnutia Mestský súd v Prahe prisvedčil žalobcovi v tom, že je daný zodpovednostný titul žalovaného (štátu) z dôvodu nezákonného vedenia trestného stíhania. Poukázal však na skutočnosť, že voči žalobcovi už bolo pre obdobné konanie, len v skoršom období, vedené iné trestné stíhanie, a to práve v čase, kedy mal žalobca opätovne spáchať ďalší trestný čin. Odvolací súd svoje rozhodnutie založil na úvahe, že za daného skutkového stavu nemožno prisvedčiť žalobcovi v tom, že by mu druhým trestným stíhaním

vznikla nová (ďalšia) nemajetková ujma, pretože súbežne prebiehajúce trestné stíhanie za to-
tožný trestný čin mohol žalobca v jednom období pociťovať iba ako jednu nemajetkovú ujmu,
nie ako ujmu x násobne vyššiu podľa počtu trestných stíhaní, pokiaľ by sa časovo prekrývali.
K odškodneniu nemajetkovej ujmy za prvé trestné stíhanie už došlo v inom občianskoprávnom
konaní. Pokiaľ žalobca tvrdí, že mu vznikla ďalšia imateriálna ujma, môže ísť iba o ujmu za ob-
dobie od právoplatného skončenia prvého trestného stíhania do právoplatného skončenia
druhého trestného stíhania, pričom súd považoval za dostatočnú satisfakciu za toto obdobie
konštatovanie porušenia práva v spojení so zastavením trestného konania.

Proti rozsudku odvolacieho súdu podal žalobca dovolanie, ktorým žiadal napadnutý rozsudok
odvolacieho súdu zrušiť a vec mu vrátiť na ďalšie konanie. Žalobca nesúhlasil s vysloveným
právnym názorom odvolacieho súdu a uviedol, že každé z trestných stíhaní je odlišné a iným
spôsobom zafažujúce, preto by mu za každé neoprávnene vedené trestné stíhanie malo patriť
samostatné odškodnenie. Žalobca ďalej poznamenal, že v civilnom konaní, ktoré sa zaoberalo
odškodnením za prvé trestné stíhanie, nebolo žiadnym spôsobom zohľadnené trestné stíhanie,
ktoré je predmetom tohto sporu.

Najvyšší súd Českej republiky považoval dovolanie žalobcu za prípustné a dôvodné, pretože
záviselo od vyriešenia otázky hmotného práva, ktorú dosiaľ Najvyšší súd Českej republiky v roz-
hodovacej praxi neriešil, a to či za súbežne prebiehajúce trestné stíhanie, ktoré nebolo ukončené
odsúdením, patrí iba jedno odškodnenie alebo či sa odškodňuje každé trestné stíhanie zvlášť.

V odôvodnení najvyšší súd konštatoval, že odvolací súd vo svojom hodnotení veci správne
postupoval podľa rozhodnutia Rc 122/2012, ktoré obsahuje spravidla aplikovateľné všeobecné
kritéria pre posúdenie rozsahu nemajetkovej ujmy spôsobenej trestným stíhaním, ktoré nebolo
ukončené odsudzujúcim rozsudkom. Ich aplikáciu na dané skutkové okolnosti však nepovažoval
za príliehavú a právne posúdenie za úplné, a to najmä pokiaľ ide o vplyv niekoľkých súbežne
prebiehajúcich trestných konaní na formu a výšku satisfakcie, resp. na samotnú podstatu nároku,
ktorá spočíva v existencii zreteľne identifikovateľnej nemajetkovej ujmy.

Najvyšší súd Českej republiky už v rozsudku Rc 92/2006 uviedol, že obvinený, ktorý bol trest-
ne stíhaný pre viac samostatných skutkov (trestných činov vo viacčinnom súbehu) a právoplatne
uznaný vinným iba za spáchanie niektorých z nich, má zásadne voči štátu právo na náhradu
škody spočívajúcej v nákladoch obhajoby v rozsahu zodpovedajúcom časti odmeny advokáta,
ktorá sa vzťahuje ku skutkom (trestným činom), pre ktoré nebol obvinený právoplatne uznaný
vinným. Tento záver, vychádzajúci zo zásady teórie skutku ako základu identity trestného ko-
nania, ponúka podľa najvyššieho súdu východisko aj pre posudzovanú vec.

Každé trestné stíhanie je (do doby jeho prípadného zľúčenia s ďalším stíhaním do jedného
konania) individualizovaným procesom, ktorý v sebe zahŕňa množstvo procesných úkonov. V danom
prípade bolo proti žalobcovi začaté druhé trestné konanie aj napriek tomu, že najvyšší súd
zrušil rozhodnutia trestných súdov oboch inštancií v prvom trestnom konaní (vedené pre zhodné
konanie ako v druhom trestnom konaní, len pre skoršie obdobie, teda pre odlišný skutok).

Najvyšší súd Českej republiky preto vzhľadom na pomery tejto veci vyjadril záver, podľa
ktorého ak bol obvinený stíhaný vo viacerých trestných konaniach pre skutok obdobnej povahy,
avšak odlišný v časových súvislostiach, nie je tým vylúčený vznik nemajetkovej ujmy za každé
z takýchto konaní.

V okolnostiach posudzovanej veci sa najvyšší súd nestotožnil so závermi odvolacieho súdu,
podľa ktorých žalobcovi v dobe približne jedného mesiaca po ukončení prvého trestného stí-
hania do ukončenia trestného stíhania druhého, nemohla vzniknúť nemajetková ujma, pretože
mohol dôvodne predpokladať, že aj druhé trestné stíhanie bude zastavené. Tato úvaha sa podľa
najvyššieho súdu neopiera o zákonný podklad. Naopak, samotná existencia zákona o zodpo-
vednosti za škodu spôsobenú pri výkone verejnej moci je odrazom predpokladu, že justícia je
omylná a v činnosti štátnych orgánov môže dochádzať k nesprávnym a chybným postupom.

Najvyšší súd Českej republiky ďalej konštatoval, že nepovažuje za príliehavú myšlienku, aby
každé súbežne prebiehajúce trestné stíhanie malo vytvoriť podklad pre násobenie nemajetkovej
ujmy. Žalobcovi však možno podľa názoru najvyššieho súdu prisvedčiť v tom, že s narastajúcim
počtom trestných konaní, ktoré sa následne končia ich zastavením, resp. oslobodením spod
obžaloby, subjektívne prežívané útrapy narastajú a je úlohou súdu tieto zhodnotiť a určiť mieru
navýšenia s ohľadom na individuálne okolnosti prípadu, žalobcom tvrdenú a preukázanú špe-
cifickú ujmu, ktorá vznikla v príčinnej súvislosti s týmito konaniami.

So zreteľom na uvedené Najvyšší súd Českej republiky napadnuté rozhodnutie odvolacieho súdu zrušil a vec mu vrátil na ďalšie konanie. Odvolaciemu súdu bolo uložené v rámci ďalšieho konania riadiť sa rozsudkom Rc 122/2012 a na základe kritérií špecifikovaných v uvedenom rozhodnutí dôsledne posúdiť nemajetkovú ujmu žalobcu, ktorá vznikla v súvislosti so skúmaným trestným stíhaním, zväžiť pôsobenie jednotlivých ujem vedľa seba aj ich vzájomné pôsobenie a zhodnotiť výsledok v kontexte rozhodnutia o odškodnení prvého trestného stíhania.

Odôvodnenie je redakčne krátené a upravované a doplnené o odkazy na citované ustanovenia pod textom.

Právnu vetu a rozhodnutie spracovala: **JUDr. Zuzana Fabianová, Ph.D.**
advokátka

Z októbrového zasadnutia predsedníctva SAK

Predsedníctvo Slovenskej advokátskej komory zasadalo dňa **6. októbra 2017 v Bratislave**. Na úvod členovia predsedníctva **vzali na vedomie** informácie o návrhoch zástupcov SAK na zaradenie do databázy kandidátov na členov výberových komisií pre výber sudcov a na člena Súdnej rady SR, o stave legislatívneho procesu k zákonu o ochrane obetí trestných činov a **poverili** pracovnú skupinu pre veci advokátske komplexne posúdiť problematiku odmeňovania advokátov pri zastupovaní štátu. **Vzali na vedomie** uznesenie prijaté *per rollam*, ktorým bola schválená zmena uznesenia, ktorým sa stanovuje rozsah a podmienky vzdelávania advokátskych koncipientov počas výkonu praxe (Vestník č. 50).

Predsedníctvo SAK **vzalo na vedomie** informácie o referenčnom registri advokátov a o príprave formulárov na komunikáciu so súdmi od 1. januára 2018 s tým, že na ministerstve spravodlivosti bola vytvorená pracovná skupina, v ktorej

Pýta(j)te sa predsedníctva

Je možné vykladať ustanovenia o advokátskej etike tak, že by bolo konanie advokáta, ktorým spochybňuje zastúpenie advokáta protistrany a žiada o preukázanie plnej moci udelenej tomuto advokátovi klientom, za konanie v rozpore so zásadami výkonu advokácie?

Advokát by nemal v zmysle základných zásad profesijnej etiky požadovať od iného advokáta preukázanie písomného splnomocnenia na zastupovanie svojho klienta v konkrétnej veci, ak tento advokát vyhlási, že prevzal zastupovanie klienta. To neplatí v prípadoch, ak druhý advokát zastupuje klienta pri vykonaní písomného právneho úkonu, alebo ak v tej istej veci urobí následne takéto vyhlásenie aj ďalší advokát, alebo ak má inú odôvodnenú pochybnosť o postavení advokáta.

V otázke možnosti prípadného disciplinárneho postihu bude potrebné vychádzať z konkrétnych okolností prípadu a bude len na zvážení revíziej komisie Slovenskej advokátskej komory, ako posúdi konkrétnu sťažnosť.

má komora svojich zástupcov a táto vec je diskutovaná priebežne. V štádiu prípravy je formulár žaloba/návrh na začatie konania, návrh na nariadenie neodkladného zabezpečovacieho opatrenia a tzv. iný formulár na ostatné elektronické podania.

V kontexte legislatívnych aktivít členovia predsedníctva **vzali na vedomie** informácie o medzirezortnom pripomienkovom konaní k návrhu novely zákona o slobodnom prístupe k informáciám, o analýze subjektov pre externé zápisy do obchodného registra a o medzirezortnom pripomienkovom konaní k návrhu zákona o výkone rozhodnutia o zaistení majetku, s ktorým je spojená novela Trestného poriadku. Ide o nové právne inštitúty, ktoré zasahujú do platného právneho stavu.

Predsedníctvo SAK sa **zaoberalo** problematikou ochrany osobných údajov v svetle Nariadenia EÚ č. 2016/679 o ochrane fyzických osôb pri spracúvaní osobných údajov a o voľnom pohybe takýchto údajov, ktoré sa začne uplatňovať 25. mája 2018. (Analýzu Jakuba Berthotyho k tejto veci uverejňujeme na s. 4.) **Vzalo na vedomie** žiadosť Iniciatívy za lepšiu advokáciu o zmenu interného predpisu komory v súvislosti s pracovnými zmluvami uzatváranými s advokátskymi koncipientmi a **poverilo** pracovnú skupinu pre veci advokátske nájsť optimálne a najefektívnejšie riešenie pretrvávajúceho stavu. **Schválilo** zámer vydať *Zbierku disciplinárnych rozhodnutí – ročník 2016/2017* a **súhlasilo** s poskytnutím záštity Slovenskej advokátskej komory nad 45. medzinárodným lyžiarskym kongresom SKILEX 2018.

Predsedníctvo komory **schválilo** stanoviská s úpravami na základe diskusie vo veci dopytov súvisiacich s výkonom advokácie a koncipientskej praxe, ktorými sa vopred zaoberala pracovná skupina pre veci advokátske a komisia pre zlučiteľnosť výkonu advokácie, resp. koncipientskej praxe s inými povolaniami.

V nadväznosti na informácie odboru vzdelávania členovia predsedníctva **určili** termíny a miesta konania jesenných seminárov advokátskych koncipientov v roku 2018.

Členovia predsedníctva v rámci rokovania o ekonomických otázkach **rozhodli** o predložených žiadostiach, **vzali na vedomie** prvý návrh rozpočtu komory na rok 2018 a **zaoberali sa** hromadnou poisťovňou zmluvou na poistenie zodpovednosti za škodu vzniknutú pri výkone advokátskej činnosti. **Vzali na vedomie** vyhlásenie XV. ročníka publikačnej súťaže *Bulletinu slovenskej advokácie* a správu o mediálnych aktivitách komory v mesiaci september 2017.

Predsedníctvo SAK **vzalo na vedomie** prehľad aktívnych súdnych konaní, v ktorých je účastníkom Slovenská advokátska komora s osobitným zameraním na konania v statusových veciach.

V rámci informácií odboru medzinárodných vzťahov členovia predsedníctva **vzali na vedomie** správu zo zasadnutí orgánov CCBE, informáciu o spoločnom stanovisku CCBE k BREXIT-u z pohľadu výkonu advokátskeho povolania, informáciu o sprievodnom podujatí k Európskemu dňu advokátov vo forme súťaže o najlepšiu esej a súťaže o najzaujímavejšiu inováciu pre študentov práva, o príprave stretnutia sused-

ských a spriateľených komôr, seminára AIJA, Nemecko-česko-slovenského advokátskeho fóra a konferencie o histórii advokácie.

Predsedníctvo SAK **rozhodovalo** o žiadostiach súvisiacich s matrikou advokátskych koncipientov, matrikou advokátov a matrikou usadených euroadvokátov, zahraničných

advokátov, spoločností s ručením obmedzeným, verejných obchodných spoločností a komanditných spoločností. Osobitne **rozhodovalo** o návrhu na vyčiarknutie zo zoznamu advokátov podľa 7 ods. 1 písm. d) a o žiadosti o zrušenie právoplatného rozhodnutia disciplinárneho senátu.

-km-

Medzinárodný kongres SKILEX Pozvánka

Slovenská advokátska komora spolu s partnerskou Českou advokátskou komorou
prevzali záštitu nad

45. ročníkom medzinárodného kongresu pre právnikov SKILEX

4. – 11. marca 2018
v Peci pod Sněžkou v Krkonošiach

Na kongrese sa každý rok stretávajú účastníci z celej Európy.

Dosiaľ sa konal v známych európskych lyžiarskych strediskách (napr. Chamonix, Are, Maribor), organizátori pevne veria, že tento rok vzhľadom na zvolenú destináciu na akcii privítajú v zvýšenom počte účastníkov zo Slovenska a Čiech.

Ide o podujatie s medzinárodnou tradíciou, v budúcom roku sa po prvý raz presunie do Českej republiky.

Súčasnou kongresu bude odborná časť (program v plnom znení v anglickom jazyku sa nachádza na webovej stránke www.skilex2018.cz), ako aj športová a spoločenská časť. **Odborná časť sa zameria na problematiku mediácie v športe, na rozhodcovské konanie v oblasti športu a náhradu škody v súvislosti s lyžiarskymi úrazmi.**

Účasť prisľúbili domáci a zahraniční odborníci, ktorí sa tejto problematike dlhodobo venujú.

Organizátor pripravuje **v rámci športovej časti zjazdové a bežecké preteky.**

Preteky sa uskutočnia paralelne s kongresom, na ktorom je možné zúčastniť sa celý týždeň, resp. iba na kratší časový úsek.

Okrem lyžiarskych športových podujatí sa plánuje celodenný výlet na skialpoch na Louční boudy (s možnosťou požičať si vybavenie na mieste), celovečerné sánkovanie na osvetlenej trati v Jánských Lázních či privátny tréning s Filipom Trejbalom, bývalým juniorským majstrom sveta v slalome.

Na podujatie sa môžete registrovať prostredníctvom webovej stránky www.skilex2018.cz, kde nájdete aj ostatné informácie, vzhľadom na medzinárodný rozmer podujatia v anglickom jazyku.

Termín na doručenie záväznej prihlášky je 29. december 2017,

dokedy je garantovaná možnosť rezervácie v Hoteli Horizont priamo v Peci pod Sněžkou.

Záujemcovia sa môžu zúčastniť aj bez ubytovania iba na pretekoch. Ubytovanie v zmluvnom hoteli nie je podmienkou.

V prípade doplňujúcich otázok prosím kontaktuje:

JUDr. Kateřina Stránská, tel.: +420 222 314 727, katystr@trapl.cz

Mgr. Jakub Uher, AMCA, spol. s r. o., uher@amca.cz

45th SKILEX

INTERNATIONAL SKIING CONGRESS
FOR LAWYERS

March 4-11, 2018
Pec pod Sněžkou, Czech Republic

Slovenské dni práva

Konferencia priniesla živú debatu o aktuálnej legislatíve aj filozofii práva

Začiatkom októbra sa na tradičnom mieste v bratislavskom hoteli Devín uskutočnila dvojdňová konferencia Slovenské dni práva. V poradí **23. ročník tohto podujatia** Slovenskej advokátskej komory obohatil tento rok beztak mimoriadne bohatú prednáškovú a vzdelávaciu činnosť komory. Zatiaľ čo na väčšine iných podujatí sa tento rok kládol dôraz na čisto praktické aktuálne otázky spojené najmä s aplikačnými otázkami informatizácie a elektronického doručovania, októbrová vedecká konferencia priniesla príležitosť venovať sa aj nadčasovým otázkam.

Z oblasti **obchodného práva** priniesla konferencia sériu prednášok dotýkajúcich sa tradičných tém ochrany veriteľov, pričom osobitná prednáška bola venovaná stále relatívne novému druhu obchodnej spoločnosti – jednoduchej spoločnosti na akcie.

Pokiaľ ide o **trestné právo**, Slovenská advokátska komora mala záujem oživiť diskusiu o mimoriadne významnom a rovnako spornom inštitúte trestného práva, tzv. zásade trikrát a dosť. Táto zásada zhmotňuje mimoriadne prísne nastavenie Trestného zákona a prináša so sebou viaceré aplikačné problémy, no najmä otázky o primeranosti trestno-právnej represie. Tohtoročné slovenské dni práva vytvorili priestor diskutovať o tejto téme aj za aktívnej účasti predsedu trestnoprávneho kolégia Najvyššieho súdu Slovenskej republiky, **JUDr. Libora Duľu**.

Druhý deň konferencie bol venovaný otázkam, ktoré **prekročujú úzke ponímanie právnej vedy** a posúvajú diskusiu

o princípoch interpretácie právnych textov do oblasti filozofie a jej „večných otázok“ (*philosophia perennis*) s osobitným dôrazom na hermeneutické metódy interpretácie právneho textu v podaní **prof. JUDr. Mareka Števéčka, PhD.**

Jednoduchá akciová spoločnosť – najmodernejší prvok slovenského obchodného práva

Blok venovaný obchodnému právu otvorila **prof. JUDr. Mária Patakyová, PhD.** praktickou a aktuálnou témou o transformáciách obchodných spoločností a v podobnom duchu pokračoval **JUDr. Jaroslav Macek**, predseda Okresného súdu v Žiline s prednáškou venovanej účasti v práve veriteľov pri zrušení obchodnej spoločnosti. Aktuálnosť tejto témy potvrdzuje skutočnosť, že právna prax signalizuje masívne zneužívanie inštitútu zrušenia obchodnej spoločnosti na základe rozhodnutia spoločníkov, kedy je prostredníctvom fúzií obchodných spoločností obchádzaná povinnosť. Ako pripomenul prednášajúci, eliminovať tieto konania má

Zľava: JUDr. Ondrej Mularčík (moderátor 1. dňa),
JUDr. Juraj Veverka, prof. JUDr. Mária Patakyová, PhD.,
JUDr. Jaroslav Macek a JUDr. Radovan Pala, Ph.D., LL.M.

Zľava: JUDr. Ondrej Mularčík, JUDr. Juraj Veverka, JUDr. Peter Šamko ml., JUDr. Libor Duľa a JUDr. Štefan Detvai

za cieľ novela Obchodného zákonníka s plánovanou účinnosťou do 1. januára 2018.

Koncepčnými otázkami obchodného práva sa zaoberal **JUDr. Radovan Pala, PhD., LL.M.**, v jeho príspevku venovanému jednoduchej spoločnosti na akcie. Analýzu legislatívneho nastavenie tohto stále pomerne nového typu obchodnej spoločnosti prednášajúci zasadil do kontextu slovenského obchodného práva, ktoré neoblo zásadne modernizované *de facto* od prijatia Obchodného zákonníka v roku 1991, čo má aj vplyv na pomerne kompromisné nastavenie právnej úpravy jednoduchej spoločnosti na akcie. Napriek uvedenému slovenská právna úprava sa inšpiruje aj za hranicami Slovenskej republiky, o čom svedčí aj účasť JUDr. Palu na stretnutí pracovnej skupiny právnych expertov pri poľskom Ministerstve rozvoja, ktoré pripravuje znenie vládneho návrhu obdobnej právnej úpravy, pričom práve slovenské skúsenosti boli označované ako jeden z „hnačích motorov“ tamojšej legislatívnej iniciatívy. Nová právna úprava na Slovensku bola zamýšľaná ako hnací motor pre podporu rizikových investícií a start-upov. Pre tých, ktorí zvažujú plusy a mínusy tejto právnej formy a neboli na Slovenských dňoch práva, odporúčame príspevok uverejnený v zborníku.

Trikrát a dosť. A dosť.

Rovnaké odporúčenie patrí aj tým, ktorí sa venujú trestnému právu a vo svojej praxi mali alebo majú klientov, ktorým hrozí postih podľa zásady *trikrát a dosť* upravenej v Trestnom zákone. Práve tejto zásade bol venovaný popoludňajší blok prvého dňa konferencie. Významný príspevok v tejto oblasti predniesol predseda trestnoprávneho kolégia Najvyššieho súdu SR **JUDr. Libor Duľa**. Jeho polemika o spravodlivosti a efektívnosti uvedenej zásady priniesla aj mnohé kritické postrehy, no z časti išlo aj o určitú apologetiku tohto inak sporného inštitútu trestného práva. Ako uviedol, pri tejto zásade nie je dôvod ani na extrémnu chválu, no ani na extrémnu kritiku.

Naopak, jednoznačne kriticky sa k tomuto inštitútu postavil bývalý predseda Slovenskej advokátskej komory a skúse-

ný trestný obhajca **JUDr. Štefan Detvai**. Popri jednoznačnej kritike súčasnej právnej úpravy, analýze jej vybraných ustanovení ako aj príkladov z praxe bol významne užitočné jeho poňatie témy z pohľadu advokáta. Pre právnu prax bola užitočná najmä časť jeho prezentácie venovanej možnostiam obhajoby v súvislosti s aplikovaním zásady *trikrát a dosť*, v rámci ktorej akcentoval povinnosť advokáta aj napriek nevhodnej právnej úprave uplatňovať práva obhajoby smerujúce k eliminovaniu formálneho ukladania trestov.

Podobne výrazne prakticky bola orientovaná prednáška **JUDr. Petra Šamka ml.** z Krajského súdu v Bratislave venovaná uplatneniu zásady *trikrát a dosť* v rámci právnej úpravy trestu zákazu činnosti, ktorú obohatil mnohými príkladmi zo svojej sudcovskej praxe.

Hermeneutika a filozofické otázky o interpretácii práva

Zatiaľ čo prvý deň konferencie bol venovaný témam s priamym praktickým dosahom, druhý deň poskytol čas a priestor pre diskusie, ktorých dosahy nevidno na prvý pohľad. No v skutočnosti práve ony určujú smer v právnom uvažovaní.

Úvodnú prednášku **doc. Mgr. Ladislava Tkáčika, PhD.** z Filozofickej fakulty Trnavskej univerzity v Trnave bolo možné poňať aj ako teoretický úvod do filozofickej diskusie o úlohe hermeneutiky v práve. Zameral sa na filozofický odkaz jedného z najväčších filozofov 20. storočia Emanuela Levinasa a „nepravdepodobnému“ spojeniu jeho filozofického odkazu s právnou vedou.

Späť do oblasti právnej praxe priviedol diskusiu riaditeľ Parlamentného inštitútu Kancelárie Národnej rady Slovenskej republiky **JUDr. Milan Hodás, PhD.** prednáškou o interpretácii práva a práve Európskej únie.

Praktické prepojenie filozofie, osobitne filozofickej hermeneutiky a jej úlohy pri interpretácii právnych textov priniesol **prof. JUDr. Marek Števec, PhD.** Zaujímavé boli jeho postrehy najmä o odkaze gadamerskej (Hans Georg Gadamer) línie hermeneutickej metódy, ktorá je podľa M. Števčeka aplikovateľná ako tzv. „recentný objektívny výkladový

Zľava: JUDr. Ľudovít Mičinský, JUDr. Peter Štrpka, PhD. (moderátor 2. dňa), doc. Mgr. Ladislav Tkáčik, PhD., JUDr. Milan Hodás, PhD. a prof. JUDr. Marek Števček, PhD.

cieľ, teda to, čo norma znamená, aký má účel v súčasnosti, v čase interpretácie“. Tento apel prednášajúci doplnil názorom, že takzvaný subjektívny historický výkladový cieľ (teda „ako to myslel zákonodarca“) právnych noriem patrí histórii. Tento pohľad je cenný aj v súvislosti s tým, že prof. Števček viedol tím odborníkov, ktorí pripravili nové kódexy civilného práva procesného, ktoré patria k najvýznamnejším právnym textom vyžadujúcim správnu interpretáciu a použitie. V tomto kontexte možno formulovať otázku, prípadne poznámku

o zaujímavom prelínaní, keď sám (spolu)autor právnej úpravy interpretuje „vlastný“ právny text nie zo subjektívneho pohľadu, ale v rozsahu, akom je to možné, hermeneutickou metódou zohľadňujúcou objektívny výkladový cieľ. Držíme palce nielen autorovi, ale aj všetkým ostatným, ktorí prispievajú do tejto dôležitej diskusii o metódach interpretácie právnych textov.

-pk-

Stretnutie susedných a spriatelených advokátskych komôr v Bratislave

Slovenská advokátska komora bola v dňoch 13. a 14. októbra 2017 po prvý raz organizátorom a hosťiteľom významného podujatia s názvom Stretnutie susedných a spriatelených komôr.

Podujatie s dlhoročnou tradíciou

Stretnutie predstavuje jedinečnú regionálnu platformu, ktorá spája advokátske komory raz ročne na odbornom a spoločenskom podujatí na pozvanie jednej z účastníckych komôr. Portfólio účastníkov pozostáva z nemecky hovoriacich najvyšších zástupcov národných a regionálnych advokátskych komôr z Nemecka, Rakúska, severného Talianska a Slovenska. Pozvanie prijali prvýkrát i predstavitelia českej a maďarskej advokátskej komory. Okruh pozývaných zahŕňa aj Chorvátsko, Slovinsko, Švajčiarsko a Lichtenštajnsko.

Podujatie má dlhodobú tradíciu, prebieha vždy v nemeckom jazyku bez tlmočenia a venuje sa odborným a praktickým témam, ktoré sú spojené s výkonom advokácie, vedením advokátskych komôr a ochrane záujmov svojich členov. Pozvanie na stretnutie do Bratislavy prijalo 30 predstaviteľov zahraničných komôr.

V mene Slovenskej advokátskej komory boli poverení zúčastniť sa a predniesť príspevky členovia pracovnej skupiny SAK pre zahraničné vzťahy zodpovední za oblasť komunikácie s nemecky hovoriacimi advokátskymi komorami – člen

Zástupcovia advokátskych komôr Mníchov, Stuttgart, Norimberg, Sasko, Bamberg, Tübingen, Dolné Rakúsko, Salzburg, Štajersko, Burgenland, Tirolsko, Viedeň, Rakúsko, Verona, Bolzano, Trident, Česko a Maďarsko.

predsedníctva komory JUDr. Karol Šiška a bývalý podpredseda komory JUDr. Juraj Veverka, ktorí sa pravidelne zúčastňovali na minulých ročníkoch podujatia.

Význam regionálnej spolupráce

Posilňovanie susedskej a regionálnej spolupráce má pridanú hodnotu oproti globálnej či celoeurópskej spolupráci v tom, že ponúka riešenie výsostne praktických a aktuálnych tém, ktoré sa priamo dotýkajú advokátov všetkých zainteresovaných krajín v regióne. Ide o vzťahy posilnené vzájomnou históriou, kultúrou, spoločnými základmi právneho systému. Zároveň ide o platformu na nachádzanie spoločných riešení na spoločné problémy. Zahraničné vzťahy v oblasti advokácie predstavujú arénu, kde sa záujmy advokátov stretávajú. Znalosť pozitívnych či negatívnych skúseností zahraničných komôr tak pomáha zdokonaľovať naše vlastné postupy a inšpirovať sa do budúcnosti.

Nemecké a rakúske právne prostredie vždy ťažiskovo ovplyvňovalo vývoj práva a advokácie na území Slovenska, čoho svedkami sme v súčasnosti a isto budeme aj v budúcnosti. Spoluprácu s nemecky hovoriacimi komorami a to nie len na bilaterálnej, ale aj na celoeurópskej úrovni považuje

Zľava: prof. Dr. Michael Enzinger, predseda Viedenskej advokátskej komory, JUDr. Karol Šiška, člen predsedníctva SAK a JUDr. Juraj Veverka, bývalý podpredseda SAK

Slovenská advokátska komora za veľmi dôležitú, čoho dôkazom je aj dlhoročné a veľmi aktívne členstvo Slovenskej advokátskej komory a jej zástupcov na tomto podujatí.

Komunikácia, legislatíva a dopad informačných technológií

Nosnými témami stretnutia v Bratislave boli komunikačné stratégie advokátskych komôr voči verejnosti i svojim členom, zapojenie advokátskych komôr do legislatívneho procesu, dopad nových informačných technológií na výkon advokácie a prepojenie teórie a praxe prostredníctvom spolupráce komôr so školami. Hoci štruktúra stavovských organizácií sa v jednotlivých krajinách líši, výzvy a problémy, ktorým jej predstavitelia musia čeliť sú veľmi podobné.

Odborná služba advokáta sa devaluje a klienti hľadajú odpovede najskôr na internete, advokáti musia čeliť novým povinnostiam spojeným s elektronizáciou a vysoké školy

produkujú slabo pripravených uchádzačov o advokátske povolanie. Advokátske komory a advokáti dnes možno viac ako dosiaľ čelia negatívnemu či nesprávnemu vnímaniu advokácie ako regulovaného povolania. Občania nie celkom dostatočne chápu prínos advokácie ako odbornej služby spojenej so zodpovednosťou advokáta. Štátne orgány a inštitúcie EÚ ukladajú advokátom čoraz viac povinností v rozpore zo základnými piliermi advokácie.

Tieto aspekty advokácie boli predmetom národných správ z jednotlivých zúčastnených komôr a na odbornej časti stretnutia na témy prebehla živá a prínosná diskusia. Advokátske komory zvažujú a implementujú rôzne edukačné a komunikačné opatrenia, ktorými by oslabili či vyvrátili vyššie spomenuté trendy. Zároveň sa advokátske komory angažujú v pripomienkovaní legislatívnych návrhov, čím plnia úlohu ochrany základných práv klientov a ochrany advokácie, ktorá má v dnešnej podobe nezastupiteľné miesto v koncepcii právneho štátu. Komory sa venujú edukácii budúcich generácií prostredníctvom rôznych projektov na základných, stredných i vysokých školách.

Záver dobrý, všetko dobré

Účastníci podujatia vyjadrili veľkú spokojnosť s priebehom stretnutia, organizačným zabezpečením a s výmenou informácií. Zúčastnené komory sú zástancami kontinentálneho spôsobu výkonu advokácie, pričom sa jednomyseľne zhodli na tom, že ich úzka spolupráca na medzinárodnom poli je zárukou continuity takéhoto spôsobu výkonu advokácie a pomáha chrániť základné piliere advokácie, ktorými sú sloboda a nezávislosť všetkých stavovských advokátskych organizácií a ich jednotlivých členov. Stretnutie dalo základ ešte hlbšej a užšej spolupráci do budúcnosti a utvrdilo existujúcu sieť kontaktov v rámci tohto zoskupenia advokátskych komôr.

Mgr. Michaela Chládeková, PhD.
Odbor medzinárodných vzťahov SAK

Budúcnosť je v cloude

Úvod k prijatým štandardom, odporúčaniam a kritériám softvérových riešení pre výkon advokácie

Predsedníctvo SAK spolu s materiálmi, o ktorých bude reč nižšie, schválilo aj zastrešujúci dokument – rámcovú Stratégiu SAK pre softvérové riešenia v advokácii.

Táto Stratégia SAK je reakciou SAK na potrebu elektronizácie výkonu advokácie. SAK preto zadefinovala nasledovné princípy pre zabezpečenie softvérových (ďalej len „SW“) riešení pre advokátov, berúc do úvahy, že na trhu existujú v zásade dva typy SW – krabicový (balíkový) SW¹ a unikátne (na mieru šité) SW riešenia.² Z tohto pohľadu preto existujú tri možné riešenia dostupnosti softvéru:

1. Advokát si má v zásade sám zabezpečovať krabicové SW riešenia. SAK nenakupuje SW pre advokátov (napríklad vo forme hromadnej licencie).
2. SAK môže odporučiť konkrétny krabicový SW, ktorý je dostupný na trhu a garantovať súlad tohto produktu so štandardami a odporúčaniami pre advokátov pri nákupe SW a/alebo cloudového riešenia. Prípadne SAK sa môže spolupodieľať na vývoji SW alebo SW riešenia, ktoré bude dostupné advokátom ako produkt, a tento produkt odporučiť.
3. SAK proaktívne zadáva ponuku na vývoj špecializovaných, na mieru šitých SW riešení pre advokátov, resp. pre samotné potreby SAK (teda takého riešenia, ktoré nie je dostupné na trhu). Takto vyvinuté SW riešenie by malo byť dostupné len advokátom zo strany SAK, resp. dodávateľa za vopred daných rovnakých podmienok.

Bude úlohou SAK si vždy vopred zadefinovať, ktorý prístup si pre riešenie konkrétneho problému zvolí. Voľba by však mala byť vždy kazuistická, t. j. mala by sa odvíjať od kritérií ako sú náklady, dostupnosť softvéru, bezpečnosť, proporcionálnosť (je lepšie, ak SW zabezpečí SAK, alebo postačí certifikovať dostupné nástroje), a podobne.

Bez ohľadu na to, ktorý prístup si komora zvolí, v prípade, ak SAK bude akýmkoľvek spôsobom spojená s nákupom, vývojom alebo odporúčaním konkrétneho SW, dotknutý SW bude musieť spĺňať štandardy a kritériá, ktoré boli rovnako schválené predsedníctvom SAK. Advokát bude mať stále možnosť zvoliť si vlastné riešenie mimo SW odporúčaného SAK, avšak za takéto iné riešenie komora nemôže a nebude niesť akúkoľvek zodpovednosť.

Štandardy a odporúčania pre advokátov

Našu pozornosť upriameme najskôr na dokumenty venované advokátom a ich softvérovým riešeniam v advokátskej kancelárii. Štruktúru týchto dokumentov možno rozdeliť na dve veľké skupiny – cloudové softvérové riešenie a necloudové softvérové riešenie. Základom pre toto rozlíšenie je rozdiel technologický a právny, predovšetkým z hľadiska právnej zodpovednosti (od základnej funkčnosti riešenia cez bezpečnosť komunikácie a zachovanie advokátskeho tajomstva po zodpovednosť za škodu v súvislosti s poskytovaním právnych služieb).

Necloudovým riešením je riešenie pod vašou kontrolou „na mieste“ („on premise“ riešenie). Ide o riešenia, ktoré sú nasadené tradičným spôsobom. Získavajú sa servery, nainštalujú sa operačné systémy, ale všetko to funguje medzi vašimi „štyrmi stenami“ alebo stenami vášho dátového centra. Môžete sa k nemu dostať a máte ho na dosah. Ste zodpovedný za zariadenie, aspoň do istej miery.

Môžete outsourcovať správu, ale stále zabezpečujete fyzickú bezpečnosť, elektrickú energiu a rozpočet nákladov na prevádzku. Môžete mať hardvér v kletke v zdieľanom dátovom centre alebo hostingovom zariadení, ale sú to stále hmotné, fyzické aktíva, za ktoré ste zodpovedný.

Cloudovým riešením (*cloud computing*) je dodávanie výpočtových služieb, ako sú servery, úložiská, databázy, siete, softvér, analytické nástroje atď. cez internet (*cloud*). Spoločnosti, ktoré ponúkajú tieto výpočtové služby sa nazývajú poskytovatelia cloudu a obvykle sa za služby cloud computingu platí na základe ich využívania obdobne, ako platíte účty za vodu alebo elektrinu.

Cloud computing predstavuje veľký posun od tradičného (necloudového) poňatia IT prostriedkov. Spája sa s ním niekoľko výhod: **zníženie nákladov** – keďže cloud computing eliminuje investičné náklady na nákup hardwaru a softwaru, účty za energiu a náklady na IT pracovníkov spravujúcich infraštruktúru; **rýchla dostupnosť** služieb; **vyšší výkon** vďaka zapojeniu viacerých veľkých dátových centier; **spoľahlivosť** v dôsledku zálohovania dát, s čím súvisí zabezpečenie kontinuity v prípade incidentov. Cloud sa bežne využíva v súkromí i v práci. Budúcnosť (nielen pre advokátov) je v cloude.

Schválené materiály pre advokátov nájdete zverejnené ďalej. Ide o:

1. Základný dokument pre advokátov – Štandardy a odporúčania pre advokátov pri nákupe softvéru a/alebo cloudových služieb

Tento dokument je základným úvodom do terminológie, zaoberá sa voľbou medzi cloudovým a necloudovým riešením. Obsahuje základné štandardy a odporúčania, ktoré musí spĺňať každé riešenie, bez ohľadu či funguje na cloude alebo nie. Následne je osobitne venovaná pozornosť rizikám a odporúčaniam pre cloud.

2. Odporúčania pre advokátov pri používaní cloudových služieb (checklist)

Dokument osobitne len na cloudové riešenie, vychádza zo Základného dokumentu. Ako pomôcku obsahuje aj checklist (zoznam kontrolných otázok), ktoré majú pomôcť advokátovi pri výbere najlepšieho dostupného cloudového riešenia. Dokument zohľadňuje odporúčania CCBE ohľadom používania cloudu.³

Kritériá SAK

Slovenská advokácia je v súčasnosti konfrontovaná s dvomi zásadnými skutočnosťami, ktoré musí v dohľadnej dobe riešiť. Prvou je elektronizácia výkonu povolania advokáta, ktorá upúšťa od zaužívaných postupov, a mala by procesy zjednodušiť a sprehľadniť, pri súčasnom znížení nákladov. Tomu však zodpovedá požiadavka dostupnosti takých softvérových nástrojov, ktoré by umožňovali vyššie uvedené ciele elektronizácie splniť. Realita je však taká, že zatiaľ čo advokáti už dnes musia so súdmi komunikovať povinne elektronicky, softvérové nástroje, ktoré advokáti potrebujú, buď nie sú k dispozícii (napr. konverzia z elektronickej do listinnej podoby, bezpečné úložisko elektronických dokumentov,

repopisovanie dokumentov a pod.), alebo sú vo veľmi nevyhovujúcom stave (napr. advokáti používajúci iný operačný systém ako Windows nemajú nástroj na to, aby mandátny certifikát mohli používať, t. j. sú úplne vylúčení z vyhotovovania konverzie dokumentov, podávania návrhov v upomínanom konaní, návrhov na začatie exekúcie). Zároveň dostupný SW úplne ignoruje mobilné platformy.

Prijaté kritériá SAK nemajú ambíciu odstrániť všetky negatíva spojené s elektronizáciou výkonu advokátskeho povolania – za mnohé nedostatky nesie zodpovednosť štát ako zadávateľ a kontrolór vyvinutého softvéru. SAK bude kritériá uplatňovať a vyhodnocovať pri ponukách na každé objednané SW riešenie. Účelom týchto kritérií je:

1. vyhnúť sa chybám, ktoré robí štát pri vývoji softvéru,
2. stanoviť základné pravidlá pre vývojárov softvéru založené na multiplatformovosti (Windows, macOS, linux) a mobilite (android, iOS) tak, aby advokát nebol obmedzovaný len preto, že nepoužíva Windows a zároveň mohol používať aj smartfóny a tablety,
3. reflektovať prísne podmienky na uchovávanie klient-ských dát v cloude, t. j. na vzdialenom úložisku mimo dispozície advokáta,
4. stanoviť základné kritériá pre vyhodnocovanie splnenia týchto štandardov,
5. zdefinovať štandardy pre advokátov, ktorí sa rozhodnú využívať iný softvér ako ten, ktorý odporučí SAK.

Poznámky

- 1 Tento sa dodáva vo finálnej funkčnosti bez možnosti jej rozširovania pri dodávke. Typicky si objednávateľ kupuje licenciu na jeho používanie, ale neobjednáva si jeho špecifickú konfiguráciu.
- 2 V tomto prípade si zákazník kupuje od dodávateľa vývoj unikátneho diela, resp. jeho časti, podľa vlastného zadania.
- 3 Odporúčania CCBE boli publikované v mimoriadnom čísle Bulletinu slovenskej advokácie 2017, s. 50 až 55.

Štandardy a odporúčania pre advokátov pri nákupe softvéru a/alebo cloudových služieb

V záujme dodržiavania základných povinností advokáta uložených zákonom o advokácii, predovšetkým

■ povinnosti zachovávať mlčanlivosť o všetkých skutočnostiach, o ktorých sa dozvedel v súvislosti s výkonom advokácie (§ 23 zákona o advokácii),

■ povinnosti chrániť a presadzovať práva a záujmy klienta, postupovať s odbornou starostlivosťou, dodržiavať pravidlá profesijnej etiky a spracúvať osobné údaje klientov a iných

fyzických osôb v rozsahu nevyhnutnom na účely výkonu povolania (§ 18 zákona o advokácii),

Slovenská advokátska komora prijala nasledovné štandardy a odporúčania pre advokátov pri nákupe softvéru (SW) a/alebo cloudových služieb.

Tieto štandardy a odporúčania vychádzajú zo zákona č. 586/2003 Z. z. o advokácii v znení neskorších predpisov, Advokátskeho poriadku, Usmernenia CCBE pre advokátov

týkajúce sa využívania cloudových služieb, dokumentov *Practice Note on Cloud computing* z roku 2014 vydaného Advokátskou komorou Anglicka a Walesu,¹ *Cloud computing, law firms and risk* z roku 2013 vydaného Regulačným úradom solicitorov,² *Cloud computing checklist v. 2.0* z mája 2017 vydaného Advokátskou komorou Britskej Kolumbie, Kanada,³ *Cloud Computing Guidelines for Lawyers* z júna 2017 vydaného Advokátskou komorou Nového Zélandu,⁴ *Guidelines for the Use of Cloud Computing in Law Practice* z roku 2011 vydané Americkou advokátskou komorou,⁵ pravidiel používania cloudu advokátmi v jednotlivých štátoch USA,⁶ a *Legal Ethics in a Digital World 2014 – 15* vydaného Kanadskou Advokátskou komorou.⁷

Vlastný softvér (necloudové riešenie) alebo cloud?

Advokát sa predovšetkým musí rozhodnúť, či využije cloudové služby alebo nakúpi vlastný softvér, ktorý bude spustený a údaje ukladané na jeho vlastných serveroch (počítači) pod jeho kontrolou (teda necloudové riešenie).

Bližšie informácie o tom, čo je to cloud, druhy a kategórie cloudových služieb spracoval americký Národný inštitút pre štandardy a technológie (*National Institute of Standards and Technology – NIST*).⁸

Základný rozdiel medzi vlastným SW (IT riešením) a cloudom z hľadiska sledovaného cieľa je v miere rizika pre bezpečnosť uložených údajov a pre plnenie povinností advokáta vo vzťahu predovšetkým ku klientovi.

Cloudové riešenia prinášajú viaceré výhody, medzi inými najmä flexibilitu a zníženie nákladov, ale na druhej strane tu existuje riziko bezpečnosti a kontroly. Pri vlastnom SW (IT riešení) má advokát plnú správu a kontrolu nad svojimi údajmi. Pri cloudových riešeniach zvyšuje riziko vstup tretej osoby – poskytovateľa služby a strata priamej kontroly advokáta nad uloženými údajmi. Uvedené však v žiadnom prípade neznamená, že cloudové riešenia nie sú vhodné pre advokátsku prax. Pre obe riešenia platí, že musí byť zabezpečená dostatočná úroveň ochrany bezpečnosti údajov pred zraniteľnosťou a útokmi.

Nech už sa advokát rozhodne pre ktorékoľvek softvérové riešenie, možno zhrnúť nasledovné základné štandardy a odporúčania, ktoré je vhodné zväziť pre nákupom SW a/alebo služby.

Štandardy

1. Dodržiavanie bezpečnostných opatrení

Pred nákupom softvérového vybavenia kancelárie je potrebné venovať pozornosť tomu, aby zvolené riešenie umožňovalo prijať a udržiavať základné bezpečnostné opatrenia.

Bez ohľadu na to, či ide o cloudové alebo necloudové riešenie, advokát by mal prijať minimálne nasledovné opatrenia:

- A. Primerané fyzické (zámky, sledovací software, alarmy, apod.), organizačné (bezpečnostné politiky, školenia, a pod.) a technické (firewall, softvér pre detekciu útokov (IDS), anti-virus/anti-malware softvér) opatrenia na ochranu údajov
- B. Vnútorne predpisy na používanie technológií (PC, notebooky, smart zariadenia, vlastné zariadenia a pod.)
- C. Školenie pre advokátov, advokátskych koncipientov a iných zamestnancov na používanie primeraných technológií.
- D. Opatrenia na zachovanie integrity údajov (monitorovanie integrity údajov, ktoré získa a s ktorými pracuje, napríklad prostredníctvom používania elektronického podpisu, porovnania metadát,⁹ zálohovaním údajov pre obnovu poškodených údajov)
- E. Používanie dostatočných hesiel, iných obmedzení prístupu a autentifikačných protokolov, vrátane použitia šifrovania údajov (ochrana pred únikom, zachytením, alebo odpočúvaním komunikácie)
- F. Zabezpečenie ochrany údajov počas cestovania (použitie šifrovania údajov a komunikácie, komunikácia cez bezpečnú VPN sieť, uloženie údajov na pevný disk alebo USB kľúč nemusí byť vhodné vzhľadom na hraničné kontroly a možnosť prehliadania/zabavenia)
- G. Spoľahlivé zlikvidovanie údajov (len použitie funkcie *zmať/delete* nie je dostatočné, pretože súbor či údaj možno získať. Aj keď najbezpečnejším spôsobom je fyzické zničenie média, na ktorom sa údaje nachádzajú, na trhu existuje softvér pre bezpečné zmazanie súborov.)
- H. Prijatie a implementácia plánu reakcie na bezpečnostný incident

V prípade využívania cloudových služieb musí vyššie uvedené opatrenia spĺňať poskytovateľ týchto služieb, resp. umožniť advokátovi ich vykonávanie. Pri cloudovom riešení by advokát mal zväziť aj tieto ďalšie bezpečnostné opatrenia:

- I. Šifrovanie údajov v rámci prenosu údajov na úložisko a na úložisku. K ukladaným údajom, osobitne údajom o klientoch nemôže mať prístup tretia osoba. Poskytovateľ služby len v nevyhnutnom rozsahu odôvodnenom plnením zmluvných povinností.
- II. Povinnosť poskytovateľ služby informovať advokáta o narušení integrity údajov a akomkoľvek bezpečnostnom incidente u poskytovateľa, a aké protokoly/postupy poskytovateľ používa.
- III. Poskytovateľ služieb musí aplikovať a zabezpečiť porovnateľný režim ochrany údajov, ako je platný v Slovenskej republike, resp. EÚ, v prípade ak sú údaje uložené či spracovávané v inom ako členskom štáte (výnimky môžu platiť pri štátoch, ktorých úroveň ochrany bola výslovne uznaná/vyhlásená za porovnateľnú)
- IV. Exitové možnosti. Advokát musí byť reálne schopný

v krátkom čase bezpečne zlikvidovať uložené údaje a ľahko ich preniesť k inému (novému) poskytovateľovi

- V. Poskytovateľ služieb by mal byť pravidelne auditovaný tretím subjektom, či spĺňa aktuálne podmienky poskytovania služieb (aspoň v súlade s ISO normou ISO/IEC 27001:2013).

2. Zhodnotenie rizika

a prijatie primeraných opatrení

Advokát si musí vyhodnotiť riziko z hľadiska druhu informácií (údaje o zamestnancoch, o trestných činoch, všeobecné advokátske archívy a pod.) a posúdením úrovne ochranného opatrenia, ktoré by malo byť prijaté. Certifikáty vydané uznávanými audítormi informačných technológií môžu slúžiť ako vhodné kritérium hodnotenia (napr. ISO/IEC 27001:2013). Tam, kde sa dá, by mal advokát tiež zhodnotiť spoľahlivosť vlastných bezpečnostných štandardov. Uvedené sa môže týkať priamo rozhodnutia či a ak tak ktoré druhy údajov by mohli byť uložené prostredníctvom cloudovej služby. V prípade ak advokát zvažuje cloudové služby mal by zhodnotiť možnosti a podmienky obnovy údajov v prípade zlyhania poskytovateľa cloudovej služby. Obnova údajov, dostupnosť služby, sú kritické v záujme kontinuity poskytovania právnych služieb. Treba tiež uviesť, že rôzne druhy cloudových služieb, môžu so sebou niesť aj rôznu úroveň rizika a zodpovednosti. Advokát by si mal v konečnom zmysle po zhodnotení rizík porovnať svoj súčasný IT systém, a zhodnotiť či údaje budú uložené bezpečnejšie u dôveryhodného poskytovateľa služby, alebo nie.

3. Preverenie poskytovateľa/dodávateľa vopred (due diligence)

Či už pôjde o cloudové alebo necloudové riešenie, musí ho poskytovať dôveryhodný poskytovateľ/dodávateľ, s ktorým sa spája čo možno najmenej rizík. Pokiaľ ide o poskytovateľov cloudových služieb, sú to v zásade dve skupiny, a to verejný alebo súkromný cloud. Verejný ponúka služby, ktoré môže využiť ktokoľvek, zatiaľ čo súkromný cloud je prostredie vo vlastníctve a/alebo pod kontrolou jedného subjektu alebo malej skupiny subjektov. Použitie verejného cloudu nie je automaticky nevhodné pod podmienkou, že advokát predbežne vyhodnotil riziko v súvislosti s poskytovateľom, bezpečnosťou úložiska údajov a ustanoveniami dohody o rozsahu/úrovni poskytovaných služieb, a advokát ho prijme. V prípade verejných poskytovateľov cloudových služieb však je riziko spravidla vyššie v porovnaní so súkromným poskytovateľom.

Pred uzavretím zmluvy by si mal advokát ako konečný užívateľ overiť: [a] skúsenosti, [b] povest', [c] špecializáciu, [d] sídlo a prevádzku poskytovateľa/dodávateľa.

Nezávisle od toho by mal advokát overiť nasledovné: [a] solventnosť, spoľahlivosť, vlastníctvo a kapitálovú primeranosť poskytovateľa/dodávateľa, [b] potenciálny konflikt záujmov, [c] riziko zneužitia uchovávaných informácií, [d] presné miesto, kde sa nachádzajú sever, v prípade clou-

dových služieb, [e] v rámci svojich možností fyzickú a elektronickú bezpečnosť serverov a dátového centra, v ktorom sú umiestnené, v prípade cloudových služieb [f] platnú občianskoprávnú, trestnoprávnú a verejnoprávnú úpravu, ak ide o poskytovateľa/dodávateľa so sídlom mimo územia Slovenska.

4. Štandardné zmluvné podmienky

V zmluve o dodaní SW riešenia alebo cloudových služieb by mal advokát dohodnúť nasledovné štandardné zmluvné podmienky:

Všeobecné

1. špecifikácia tovaru/služby,
2. osobitné ustanovenie – vyhlásenia a záruky poskytovateľa pre podporu dodržiavania advokátskeho tajomstva a ochrany osobných údajov
3. termíny/lehoty na opravu väd a odstránenie porúch,
4. zmluvné pokuty za neplnenie alebo omeškanie,
5. zmeny požiadaviek na tovar/službu,
6. povinnosť poskytovateľa služby adaptovať systém v súlade s legislatívnymi zmenami,
7. vylúčenie subdodávateľov (resp. len s predchádzajúcim súhlasom advokáta),
8. licencie, najmä ubezpečenie, že softvér, ktorý poskytovateľ používa, má náležité osvedčenie,
9. vlastníctvo uložených údajov a výlučné právo na prístup k nim,
10. dohody na ochranu osobných údajov, najmä s ohľadom na požiadavky stanovené zákonom o ochrane osobných údajov (najmä zmluva so sprostredkovateľom o spracúvaní osobných údajov podľa § 8 zákona č. 122/2013 Z. z. o ochrane osobných údajov v platnom znení) a Nariadením EP a Rady (EÚ) 2016/679 o ochrane fyzických osôb pri spracúvaní osobných údajov (najmä články 27 a 28),
11. bezpečnostné opatrenia a zodpovednosť,
12. povinnosť neposkytnúť informácie,
13. technická dokumentácia, dokumentácia postupov a dokumentácia užívateľa/správcu systému,
14. poistenie, pravidelný audit, záruky, záväzky, náhrada škody,
15. ukončenie zmluvy,
16. mediácia/zmierovanie,
17. rozhodné právo Slovenskej republiky a súdna právomoc súdov Slovenskej republiky (nevylučuje sa rozhodcovská doložka).

Osobitne pri cloudových službách

18. rozsah služby,
19. dostupnosť systému (help desk 24/7, určenie zodpovedných osôb),
20. monitoring a vykazovanie (reporting),
21. právo na kontrolu a audit, vrátane hodnotenia štandardov,
22. záložný systém, pohotovostný plán na obnovu,
23. ustanovenie o výhradných (autorských) právach advo-

káta k jeho/jej údajom (dielam), resp. údajom (dielam) tretích osôb (najmä klientov) a výhradnom prístupe advokáta k ukladaným údajom,

24. ustanovenie o priamom a bezpodmienčnom prístupe k zdrojovému kódu softvéru,
25. ustanovenie o úschove softvéru (escrow) pre prípad platobnej alebo inej neschopnosti, vrátane prípadu porušenia zmluvy, poskytovateľa cloudovej služby, ktorá ohrozuje riadne a včasné poskytovanie právnych služieb, resp. výkon advokácie,
26. umiestnenie serverov (datacenter) – v rámci SR, EHP alebo mimo EHP, ak rešpektujú európske štandardy práva na súkromie a dôvernosť informácií/zásady mlčanlivosti,
27. ustanovenia o ukončení poskytovania služby a o riadnej výstup, vrátane prenosu a bezpečného vymazu údajov.

5. Informovanie a súhlas klienta

Transparentnosť právnych služieb vyžaduje, aby advokát zväzil informovanie budúcich klientov o skutočnosti, že jeho advokátska kancelária využíva cloudové služby (resp. aj existujúcich klientov pri prechode na cloudovú službu). Zahrnutie informácie do všeobecných podmienok zmluvy o poskytovaní právnych služieb odporúčame najmä v prípade, ak advokátska kancelária využíva cloudové služby poskytovateľa na serveroch umiestnených v inej jurisdikcii. V týchto prípadoch by bolo vhodné, aby advokát získal informovaný súhlas klienta pred tým, ako uloží jeho dáta na takéto servery.

Odporúčania

- Advokát by mal zväziť uzatvorenie poistenia na pokrytie rizík, akými sú napr. narušenia údajov, strata údajov, nemožnosť poskytovania právnych služieb.
- Advokát by mal porovnať cloudové služby s existujúcimi a alternatívnymi službami, aby najlepšie určil, či sú služby vhodné.
- Ak poskytovateľ služieb/dodávateľ vylučuje zmluvne svoju zodpovednosť alebo plniť povinnosť ktorú mu ukladá zákon, advokát by túto službu/tovar mal odmietnuť.
- Advokáti by mali vytvoriť systém správy (manažment) záznamov a zdokumentovať svoje rozhodnutia v súvislosti s výberom poskytovateľa/dodávateľa. Dokumentovanie rozhodnutí o náležitej starostlivosti môže poskytnúť dôležité dôkazy, v prípade ak dôjde k narušeniu integrity údajov.
- Zvážte potenciálne prínosy súkromného cloudu pre kritické a citlivé údaje.
- Údaje, ktoré advokát ukladá a spracováva môžu mať na základe vyhodnotenie rizika, rôzne úrovne rizika bezpečnosti. Advokát sa preto môže rozhodnúť, že citlivé (kritické) údaje, či údaje s vysokým rizikom budú uložené iným spôsobom ako údaje s nízkym rizikom.

■ V každom prípade je dôležité, aby bol proces ukladania údajov jasne nastavený.

■ Vypracujte plán obnovy po havárii v prípade vypnutia či odpojenia poskytovateľa cloudu. Pravidelne zálohujte všetky súbory a záznamy. Uložte záložné súbory do bezpečnostného trezoru.

■ Ak sú súbory klienta uložené elektronicky, všetky kľúčové dokumenty a kľúčové udalosti v súbore musia byť schopné sa vytlačiť na požiadanie v zrozumiteľnom formáte (alebo vyexportovať do prijateľného formátu, napr. PDF) a k dispozícii aspoň 10 rokov od dátumu ukončenia poskytovania právnych služieb.

■ Pred výberom cloudového riešenia by mal advokát prejsť kontrolný zoznam – checklist (príloha). Tento zoznam môže zároveň slúžiť na preukázanie splnenia vyššie uvedených štandardov.

! Slovenská advokátska komora striktné neodporúča advokátom používať pri výkone advokácie e-mailu alebo ukladacie služby poskytujúce bezplatné cloudové služby, ktoré nie sú bezpečné, ukladajú údaje na miestach, ktoré nezaručujú požadovanú ochranu osobných údajov (mimo EHP), a sú terčom hackerov a malwaru (ide napríklad o službu *Gmail*, *Google Drive*, *Hotmail* alebo *OneDrive*, *iCloud* či *Dropbox*). Zamestnanci musia byť riadne poučení o tom, že majú zakázané pri výkone pracovných úloh používať vlastné e-mailu alebo ukladacie služby podľa predchádzajúcej vety.

Poznámky

- 1 Dostupné na: www.lawsociety.org.uk/support-services/advice/practice-notes/cloud-computing/
- 2 Dostupné na: www.sra.org.uk/documents/solicitors/freedom-in-practice/cloud-computing-law-firms-risk.pdf
- 3 Dostupné na: www.lawsociety.bc.ca/Website/media/Shared/docs/practice/resources/checklist-cloud.pdf
- 4 Dostupné na: <http://myold.lawsociety.org.nz/in-practice/practice-briefings/Cloud-Computing.pdf>
- 5 Dostupné na: <http://apps.americanbar.org/dch/thedl.cfm?filename=/EP024500/relatedresources/cloudcomputingguidelines05.30.2011.pdf>
- 6 Webová stránka Americkej advokátskej komory (The American Bar Association) www.americanbar.org/groups/departments_offices/legal_technology_resources/resources/charts_fyis/cloud-ethics-chart.html#AZ
- 7 Dostupné na: www.cba.org/getattachment/Sections/Ethics-and-Professional-Responsibility-Committee/Resources/Resources/2015/Legal-Ethics-in-a-Digital-World/guidelines-eng.pdf
- 8 W. Jansen, T. Grance: Guidelines on Security and Privacy in Public Cloud Computing, NIST, Special Publication 800-144, December 2011, Dostupné na: <http://nvlpubs.nist.gov/nistpubs/Legacy/SP/nistspecialpublication800-144.pdf>
- 9 Metadáta sú jednoducho povedané „údaje o údajoch“. Napríklad v prípade dokumentov, ide o údaje o prostriedku ktorým boli údaje vytvorené, účel údajov, čas a dátum vytvorenia, autor údajov, umiestnenie v počítačovej sieti, kde boli údaje vytvorené, použité štandardy, veľkosť súboru, atď.

Odporúčania pre advokátov pri používaní cloudových služieb

V záujme dodržiavania základných povinností advokáta uložených zákonom o advokácii, predovšetkým

■ povinnosti zachovávať mlčanlivosť o všetkých skutočnostiach, o ktorých sa dozvedel v súvislosti s výkonom advokácie (§ 23 zákona o advokácii),

■ povinnosti chrániť a presadzovať práva a záujmy klienta, postupovať s odbornou starostlivosťou, dodržiavať pravidlá profesijnej etiky a spracúvať osobné údaje klientov a iných fyzických osôb v rozsahu nevyhnutnom na účely výkonu povolania (§ 18 zákona o advokácii).

Slovenská advokátska komora prijala nasledovné odporúčania pre advokátov pri nákupe a používaní cloudových služieb, ktoré vychádzajú zo základného dokumentu SAK o štandardoch a odporúčaníach pre SW a cloud.

Pri výbere cloudového riešenia by advokát mal zvážiť nasledovné požiadavky, ktoré by mal zahrnúť do zmluvných podmienok s poskytovateľom služby:

1. Zvážte potenciálne prínosy súkromného cloudu pre kritické a citlivé údaje.
2. Advokát by mal porovnať cloudové služby s existujúcimi a alternatívnymi službami, aby najlepšie určil, či sú služby vhodné.
3. Preverenie poskytovateľa/dodávateľa vopred (*due diligence*)
Pred uzavretím zmluvy by si mal advokát ako konečný užívateľ overiť: [a] skúsenosti, [b] povest', [c] špecializáciu, [d] sídlo, prevádzku poskytovateľa/dodávateľa. Nezávisle od toho by mal advokát overiť nasledovné: [a] solventnosť, spoľahlivosť, vlastníctvo a kapitálovú primeranosť poskytovateľa/dodávateľa, [b] potenciálny konflikt záujmov, [c] riziko zneužitia uchovávaných informácií, [d] presné miesto, kde sa nachádzajú severy (datacentrá), [e] v rámci svojich možností fyzickú a elektronickú bezpečnosť serverov a dátového centra, v ktorom sú umiestnené, v prípade cloudových služieb [f] platnú občianskoprávnu, trestnoprávnu a verejnoprávnu úpravu ak ide o poskytovateľa/dodávateľa so sídlom mimo územia SR.
4. Zmluva s poskytovateľom by mala okrem všeobecných podmienok obsahovať osobitne dohodnuté 1) rozsah služby, 2) dostupnosť systému (help desk 24/7, určenie zodpovedných osôb), 3) vyhlásenia a záruky poskytovateľa pre podporu dodržiavania advokátskeho tajomstva, nerušeného výkonu advokácie a ochrany osobných údajov, 4) monitoring a vykazovanie (repor-

ting), 5) právo na kontrolu a audit, vrátane hodnotenia štandardov, 6) záložný systém, pohotovostný plán na obnovu, 7) ustanovenie o výhradných (autorských) právach advokáta, resp. tretích osôb (najmä klientov) a výhradnom prístupe advokáta k ukladaným údajom, 8) ustanovenie o priamom prístupe advokáta k zdrojovému kódu softvéru, 9) ustanovenie o úschove softvéru (zdrojového kódu a zdrojového materiálu) (escrow) pre prípad platobnej alebo inej neschopnosti, vrátane prípadu porušenia zmluvy, poskytovateľa cloudovej služby, ktorá ohrozuje riadne a včasné poskytovanie právnych služieb, resp. výkon advokácie, 10) umiestnenie serverov (datacenter), 11) ustanovenia o ukončení poskytovania služby a o riadení výstupu, vrátane prenosu a bezpečného vymazu údajov.

5. Ak poskytovateľ služby/dodávateľ vylučuje zmluvne svoju zodpovednosť alebo plní povinnosť ktorú mu ukladá zákon, advokát by túto službu/tovar mal odmietnuť.
6. Šifrovanie údajov v rámci prenosu údajov na úložisko a na úložisku. K ukladaným údajom, osobitne údajom o klientoch nemôže mať prístup tretia osoba. Poskytovateľ služby len v nevyhnutnom rozsahu odôvodnenom plnením zmluvných povinností.
7. Povinnosť poskytovateľ služby informovať advokáta o narušení integrity údajov a akomkoľvek bezpečnostnom incidente u poskytovateľa, a aké protokoly/postupy poskytovateľ používa.
8. Poskytovateľ služby musí aplikovať a zabezpečiť porovnateľný režim ochrany údajov, ako je platný v Slovenskej republike, resp. EÚ, v prípade ak sú údaje uložené či spracovávané v inom ako členskom štáte/štátoch (výnimky môžu platiť pri štátoch, ktorých úroveň ochrany bola výslovne uznaná/vyhlásená za porovnateľnú). Toto sa týka umiestnenia úložísk (datacenter). Za týmto účelom je potrebné venovať osobitnú pozornosť dodržaniu zákona o ochrane osobných údajov (najmä zmluva so sprostredkovateľom o spracúvaní osobných údajov podľa § 8 zákona č. 122/2013 Z. z. o ochrane osobných údajov v platnom znení) a Nariadenia EP a Rady (EÚ) 2016/679 o ochrane fyzických osôb pri spracúvaní osobných údajov (najmä články 27 a 28).
9. Poskytovateľ služby by mal byť pravidelne auditovaný tretím subjektom, či spĺňa aktuálne podmienky poskytovania služieb (aspoň v súlade s ISO normou ISO/IEC 27001:2013).

10. Advokát by mal zväžiť uzatvorenie poistenia na pokrytie rizík, akými sú napríklad narušenia údajov, strata údajov, nemožnosť poskytovania právnych služieb.
11. Advokáti by mali vytvoriť systém správy (manažment) záznamov a zdokumentovať svoje rozhodnutia v súvislosti s výberom poskytovateľa/dodávateľa. Dokumentovanie rozhodnutí o náležitej starostlivosti môže poskytnúť dôležité dôkazy, v prípade ak dôjde k narušeniu integrity údajov.
12. Advokátovi musí patriť výkon výhradných (autorských) práv k jeho údajom (dielam), resp. údajom (dielam) tretích osôb (najmä klientov) a advokát musí mať výhradný prístup k ukladaným údajom,
13. Advokát by mal mať priamy bezpodmienečný prístup k zdrojovému kódu softvéru,
14. Advokát si môže dohodnúť úschovu softvéru (zdrojového kódu a zdrojového materiálu) (escrow) pre prípad platobnej alebo inej neschopnosti, vrátane prípadu porušenia zmluvy, poskytovateľa cloudovej služby, ktorá ohrozuje riadne a včasné poskytovanie právnych služieb, resp. výkon advokácie,
15. Vypracujte plán obnovy po havárii v prípade vypnutia či odpojenia poskytovateľa cloudu. Pravidelne zálohujte všetky súbory a záznamy. Uložte záložné súbory do bezpečnostného trezoru.
16. Exitové možnosti. Advokát musí byť reálne schopný v krátkom čase bezpečne zlikvidovať uložené údaje a ľahko ich preniesť k inému (novému) poskytovateľovi.
17. Ak sú súbory klienta uložené elektronicky, všetky kľúčové dokumenty a kľúčové udalosti v súbore musia byť schopné sa vytlačiť na požiadanie v zrozumiteľnom formáte (alebo vyexportovať do prijateľného formátu, napr. PDF) a k dispozícii aspoň 10 rokov od dátumu ukončenia poskytovania právnych služieb.
18. Pred výberom poskytovateľa cloudového riešenia by mal advokát prejsť kontrolný zoznam – checklist (príloha).

! Slovenská advokátska komora striktné neodporúča advokátom používať pri výkone advokácie e-mailu alebo ukladacie služby poskytujúce bezplatné cloudové služby, ktoré nie sú bezpečné, ukládajú údaje na miestach, ktoré nezaručujú požadovanú ochranu osobných údajov (mimo EHP), a sú terčom hackerov a malwaru (ide napríklad o službu *Gmail*, *Google Drive*, *Hotmail* alebo *OneDrive*, *iCloud* či *Dropbox*). Zamestnanci musia byť riadne poučení o tom, že majú zakázané pri výkone pracovných úloh používať vlastné e-mailu alebo ukladacie služby podľa predchádzajúcej vety.

PRÍLOHA – CLOUD CHECKLIST

I. Bezpečnosť a manažment rizík

1. Prečítajte si zmluvu s poskytovateľom cloudu.
2. Prečítajte si SLA (dohoda o úrovni služieb) poskytovateľa cloudu.
3. Postupujú sa v SLA práva duševného vlastníctva a / alebo vlastnícke práva k údajom?
4. Poskytuje poskytovateľ služieb služby aj pre iných advokátov, prípadne iné právnické profesie?
5. Ide o službu vyvinutú/ponúkanú špecificky pre advokátov?
6. Boli identifikované špecifické riziká pri používaní konkrétneho cloud poskytovateľa / aplikácie ?
7. Mal poskytovateľ cloudu bezpečnostné incidenty v minulosti? Ak áno, ste spokojný s reakciou poskytovateľa cloudu na porušenia bezpečnosti?
8. Ako citlivé sú údaje, ktoré navrhujete umiestniť do cloudu?
9. Sú vaše údaje agregované a anonymizované/pseudonymizované?
10. Uchováate kópie údajov u tretej dôveryhodnej osoby/úložiska (inej ako poskytovateľ cloud služby)?
11. Porovnávali ste súkromný v. verejný cloud?
12. Uvažujete o presune kritického systému do cloudu?
13. Ak vaše údaje nie sú uložené v šifrovanej forme, môžete použiť svoj šifrovací nástroj na ochranu údajov v cloudovej službe?
14. Môžete si udržiavať lokálnu zálohu údajov?
15. Ak áno, môže údaje exportovať do iného produktu a obnoviť všetky vzťahy medzi údajmi?
16. Kto je vo vašej firme zodpovedný za bezpečnosť údajov? Má poskytovateľ cloudu kontakt na túto osobu pre prípad odstraňovania problémov?
17. Sú sankcie adekvátne v prípade: porušenia údajov, povinností odškodnenia a zlyhania dostupnosti služieb?
18. Aké certifikáty/normy získala/splňa služba poskytovateľa (napr. ISO/IEC 27001:2013)?
19. Aké možnosti máte na vykonanie auditu alebo nazretie do auditov výkonnosti poskytovateľa cloudu?
20. Používa poskytovateľ cloud sám cloudové služby („clouds of clouds“)?
21. Je poskytovateľ cloudu zodpovedný za subdodávateľov?
22. Máte plán obnovy po havárii / plán kontinuity prevádzky?
23. Sú zálohy uložené v bezpečnom a protipožiarom mieste?

II. Ochrana osobných údajov

---

1. Máte prijaté opatrenia ochrany osobných údajov a je zamýšľaná cloudová služba v súlade s vašimi pravidlami ochrany osobných údajov?
2. Kde sú umiestnené servery poskytovateľa cloudu?
3. Sú servery/datacentrá umiestnené na viacerých miestach/štátoch?
4. Kto má prístup k vašim údajom?
5. Aký je jazyk, záruky alebo vyjadrenia od poskytovateľa cloudu, pokiaľ ide o bezpečnosť vašich údajov?
6. Právne predpisy akého štátu sa vzťahujú na vaše údaje?
7. Ktorá metóda šifrovania sa vzťahuje na údaje?
8. Má poskytovateľ cloudu prístup k vašim údajom a/alebo metadátam? Ak áno, za akým účelom?
9. Je dôvernosc informácií vášho klienta primerane chránená?
10. Zvážili ste vytvorenie súkromného cloudu pre citlivé údaje alebo údaje, ktoré nemôžu opustiť Slovenskú republiku, resp. EHP?
11. Aké sú požiadavky na oznámenie o narušení zo strany poskytovateľa cloudu?

III. Due diligence

---

1. Aké sú vaše úlohy a zodpovednosti (v závislosti od zodpovednosti poskytovateľa cloudu) po presunutí do cloudu?
2. Môžete ukončiť službu?
  - Za aké náklady alebo pokuty alebo za akých podmienok?
  - Čo ak dôjde k narušeniu bezpečnosti alebo ochrany osobných údajov?
  - Čo ak nie sú splnené záväzky výkonu alebo spoľahlivosti?
  - Čo ak dôjde k významným zmenám v podmienkach cloudovej služby?
3. Sú vaše údaje k dispozícii po ukončení? Ako dlho? V akom formáte?
4. Je poskytovateľ cloudu povinný poskytnúť súčinnosť pri prechode údajov, ak je služba ukončená?
5. Môžu byť vaše údaje odstránené od poskytovateľa cloudu v prípade ukončenia, tak aby došlo k odstráneniu všetkých stôp po údajoch advokáta?
6. Porovnal ste produkt v cloude s alternatívnymi aplikáciami (bez cloudu)?
7. Aké sú výhody alebo nevýhody každého z nich?
8. Máte prístup k zdrojovému kódu poskytovateľa cloudu (prostredníctvom dohody o escrow alebo inak)?
9. Vylučuje poskytovateľ služieb zmluvne svoju zodpovednosť alebo plniť povinnosť ktorú mu ukladá zákon?
10. Zvážili ste, či je možné vytvoriť systém na správu záznamov, ktorý by zhromažďoval všetky záznamy založené na cloude a bez cloudu podľa klienta na bezpečnom mieste?

11. Sú elektronické záznamy uchované najmenej 10 rokov?
12. Aké je rozhodné právo pre SLA?
13. Porovnávali ste cenu cloudovej služby s alternatívami bez cloudu?
14. Môže poskytovateľ cloudu prerušiť prístup k vašim údajom v prípade nezaplatenia poplatkov alebo z iných dôvodov?

IV. IT súvislosti

---

1. Integruje sa cloudová aplikácia s ostatnými kancelárskymi systémami?
2. Existujú výhody práce pri prechode do cloudu?
3. Je systém k dispozícii 24 hodín denne 7 dní v týždni?
4. Máte dostatočnú rýchlosť pripojenia na spustenie aplikácie cloud s prijateľným výkonom?
5. Vyskúšali ste systém počas prevádzky všetkých ostatných systémov?
6. Aká je maximálna rýchlosť pripojenia, ku ktorej máte prístup?
7. Môže systém zvládnuť požiadavky na zvýšenie kapacity?
8. Môžete znížiť kapacitu (za akú cenu), ak sa vaše potreby znížia?
9. Má poskytovateľ aspoň tri typy zabezpečenia:
  - Zabezpečenie založené na spoločnosti (detekcia a prevencia narušenia, spamové a vírusové filtre atď.)
  - Zabezpečenie prístupu (založené na totožnosti alebo oprávnení osoby v kancelárii)
  - Zabezpečenie založené na prenose (napr. virtuálna privátna sieť alebo VPN, Secure Socket Layer alebo SSL tunelovanie alebo šifrovanie)
10. Ako a kedy funguje Help Desk?
11. Aké sú záložné systémy poskytovateľa cloudu? Kde sa nachádzajú? Znamená to problémy vzhľadom na podmienky uloženia údajov?
12. Je poskytovateľ cloudového zariadenia povinný vás upozorniť, ak zmení poskytovateľov zálohovania?
13. Ako často zálohujú svoje údaje?
14. Aké opatrenia robí poskytovateľ pre prípad zlyhania systému?
15. V akom formáte sú vaše údaje uložené?
16. Zvládnete existenciu hybridného prostredia (časť cloud, časť nie)?
17. Je možné vytlačiť elektronické záznamy na požiadanie? (Alebo exportovať do formátu PDF?) Môžu sa sprístupniť metadáta týkajúce sa elektronických záznamov?
18. Pre všetky záznamy zaznamenáva systém dátum vytvorenia, úpravy a dátumy vykonania týchto úprav?
19. Zachováva systém všetky metadáta týkajúce sa elektronických dokumentov?
20. Zabezpečili ste, že poskytovateľ cloudu podporuje vaše povinnosti advokáta, v súlade so zákonom o advokácii?

Z DISCIPLINÁRNYCH ROZHODNUTÍ SAK

Povinnosť advokáta vyjadriť sa k obsahu sťažnosti na výzvu komory

Advokát, ktorý sa na základe výzvy SAK, aby sa vyjadril k sťažnosti klienta, sa k tejto sťažnosti bezodkladne nevyjadrí, dopúšťa sa disciplinárneho previnenia podľa § 56 ods. 1 zákona o advokácii, pretože takýmto konaním porušuje povinnosti mu uložené v § 28 ods. 4 zákona o advokácii.

*Rozhodnutie II. odvolacieho disc. senátu SAK z 10. novembra 2016,
sp. zn. II. ODS-11/16:1681/2015*

*Rozhodnutie VI. disciplinárneho senátu SAK z 19. apríla 2016,
sp. zn. DS VI.-6/16:1681/2015*

Dotknuté ustanovenia:

- § 28 ods. 4 zákona č. 586/2003 Z. z. o advokácii a o zmene a doplnení zákona č. 455/1991 Zb. o živnostenskom podnikaní (živnostenský zákon) v platnom znení

Rozhodnutím VI. disciplinárneho senátu SAK z 19. apríla 2016, sp. zn. DS VI.-6/16:1681/2015 v spojení s rozhodnutím II. odvolacieho disciplinárneho senátu SAK z 10. novembra 2016, sp. zn. II. ODS-11/16:1681/2015 bol disciplinárne obvinený advokát

uznaný za vinného

z disciplinárneho previnenia podľa § 56 ods. 1 zákona o advokácii, pretože zavinene závažným spôsobom porušil povinnosti advokáta podľa § 28 ods. 4 zákona o advokácii,

tým, že

na výzvu SAK zo dňa 29. 6. 2015, ktorá mu bola doručená 30. 6. 2015, aby sa vyjadril k sťažnostiam klienta A. B. zo dňa 9. 6. 2015, sa bezodkladne nevyjadril,

za čo mu bolo uložené

podľa § 56 ods. 2 písm. d) zákona o advokácii disciplinárne opatrenie – **pozastavenie výkonu advokácie na šesť mesiacov.**

Podľa § 57 ods. 5 zákona o advokácii bola disciplinárne obvinenému advokátovi uložená povinnosť zaplatiť na účet SAK paušálne náklady disciplinárneho konania vo výške **405 eur** v lehote do 15 dní odo dňa právoplatnosti tohto rozhodnutia.

Z odôvodnenia:

Dňa 20. 1. 2016 podal predseda Revíznej komisie SAK na podklade sťažnosti sťažovateľa A. B. návrh na začatie disciplinárneho konania proti disciplinárne obvinenému pre skutok uvedený vo výrokovej časti tohto rozhodnutia z dôvodu porušenia § 28 ods. 4 zákona o advokácii.

V rámci návrhu na začatie disciplinárneho konania proti disciplinárne obvinenému Revízna komisia SAK (ďalej RK SAK) uviedla, že SAK bola dňa 9. 6. 2015 doručená sťažnosť sťažovateľa A. B., ktorý vo svojej sťažnosti uviedol, medzi iným aj to, že dňa 27. 5. 2002 uzavrel s disciplinárne obvineným zmluvu o poskytovaní právnych služieb vo veci majetkového vysporiadania pozemkov, pričom disciplinárne obvinený prevzal od klienta zálohu vo výške 10 000 Sk, pričom disciplinárne obvinený neustále po niekoľko rokov ubezpečoval sťažovateľa, že vo veci koná a vec vybavuje, pričom keď sa sťažovateľ dožadoval vyúčtovania, disciplinárne obvinený prestal so sťažovateľom komunikovať, začal sa mu vyhýbať a odmietal aj telefonické spojenie s klientom. Disciplinárne obvinený prevzaté peniaze ako zálohu klientovi nevrátil, vo veci zjavne nekonal a informácie o spôsobe vybavovania právnej veci

klientovi nepodával, na základe čoho sa sťažovateľ rozhodol podať sťažnosť na disciplinárne obvineného.

Disciplinárne obvinený následne dňa 30. 6. 2015 prevzal výzvu SAK, aby sa vyjadril k obsahu sťažnosti a predložil príslušnú spisovú dokumentáciu, na ktorú však disciplinárne obvinený nereagoval, čím podľa názoru RK SAK porušil závažným spôsobom § 28 ods. 4 zákona o advokácii, pričom zároveň porušil aj § 18 zákona o advokácii a § 6 a § 13 Advokátskeho poriadku SAK, vo vzťahu ku ktorým je však skutok premlčaný, hoci porušovanie právnych predpisov naďalej trvá.

Okrem uvedeného RK SAK poukázala na skutočnosť, že je voči disciplinárne obvinenému vedených viacero disciplinárnych konaní a to: č. 18/2011:3165/2010, kde mu podľa § 56 ods. 2 písm. c) zákona o advokácii bolo uložené disciplinárne opatrenie, a to peňažná pokuta vo výške 654,40 eur; č. 54/2014:3121/2013 za obdobný skutok prevzatia zálohy na zastupovanie a nereagovanie na sťažnosť a nevykonanie príslušných právnych služieb, kde mu bolo uložené disciplinárne opatrenie peňažná pokuta vo výške 1 500 eur; č. 104/2014:1371/2014 za obdobný skutok, kde mu bolo uložené disciplinárne opatrenie peňažná pokuta vo výške 1 500 eur, ktoré disciplinárne rozhodnutie nie je do dňa podania návrhu na začatie disciplinárneho konania právoplatné. Okrem uvedených konaní je voči disciplinárne obvinenému vedené disciplinárne konanie č. 103/923/2015, ktoré však ešte nie je ukončené, pričom vo všetkých evidovaných prípadoch disciplinárne obvineného ide o špeciálnu recidívu prevzatia finančných prostriedkov od klientov a následné nevyúčtovanie týchto prostriedkov a neposkytnutie právnych služieb, na financovanie ktorých klienti zložili zálohy. Z týchto dôvodov RK SAK navrhla, aby bolo disciplinárne obvinenému uložené disciplinárne opatrenie podľa § 56 ods. 2 písm. d) zákona o advokácii.

Rozhodnutím VI. disciplinárneho senátu SAK z 19. apríla 2016, sp. zn. DS VI.-6/16:1681/2015 bol disciplinárne obvinený na základe vyššie uvedeného návrhu uznaný za vinného z disciplinárneho previnenia, za čo mu bolo uložené disciplinárne opatrenie – pozastavenie výkonu advokácie na jeden rok podľa § 56 ods. 2 písm. d) zákona o advokácii.

Tomuto rozhodnutiu predchádzalo pojednávanie disciplinárneho senátu dňa 19. 4. 2016, na ktorom sa disciplinárne obvinený nezúčastnil aj napriek riadnemu doručeniu predvolania, nakoľko svoju účasť ospravedlnil z dôvodu ochorenia e-mailom zo dňa 19. 4. 2016, ktorý bol doručený SAK o 8:29 hod., avšak v rámci e-mailu nedoložil žiadne lekárske potvrdenie o jeho pracovnej neschopnosti, preto disciplinárny senát v súlade s § 18 ods. 7 Disciplinárneho poriadku SAK pojednával v neprítomnosti disciplinárne obvineného.

Po preskúmaní predložených dôkazov, ktorými bol predovšetkým obsah sťažnostného spisu a zoznam disciplinárnych konaní, ktoré boli vedené a ktoré aktuálne prebiehajú vo veci disciplinárne obvineného, disciplinárny senát SAK dospel k záveru, že bolo dokázané, že sa skutok stal tak a v takom rozsahu, ako bol formulovaný predsedom RK SAK, nakoľko bolo preukázané, že disciplinárne obvinený na výzvu SAK zo dňa 29. 6. 2015, ktorá mu bola doručená 30. 6. 2015, aby

sa vyjadril k sťažnostiam klienta A. B. zo dňa 9. 6. 2015, sa bezodkladne nevyjadril, čím došlo k porušeniu § 28 ods. 4 zákona o advokácii.

V súvislosti s porušením vyššie uvedenej povinnosti vyplývajúcej z § 28 ods. 4 zákona o advokácii disciplinárny senát považoval za potrebné zdôrazniť, že disciplinárne obvinený nereagoval ani na výzvu RK SAK na vyjadrenie k obsahu návrhu na začatie disciplinárneho konania zo dňa 20. 1. 2016, a to aj napriek tomu, že výzvu prevzal dňa 1. 2. 2016, čo preukazuje doručenka z disciplinárneho spisu. Aj vzhľadom na dosiaľ prebiehajúce disciplinárne konania označené RK SAK v rámci návrhu na začatie disciplinárneho konania zo dňa 20. 1. 2016, mal disciplinárny senát za to, že disciplinárne obvinený opakovane závažným spôsobom porušuje advokátske predpisy, zásady advokátskej etiky a nerešpektuje základné princípy, na ktorých je založený výkon advokátskeho povolania.

S prihliadnutím na dosiaľ vedené disciplinárne konania voči disciplinárne obvinenému, ktorých predmetom bol skutok porušenia povinnosti vyplývajúcej z § 28 ods. 4 zákona o advokácii, ako aj porušenie povinností advokáta upravených v § 6 a § 13 Advokátskeho poriadku, za čo boli disciplinárne obvinenému uložené disciplinárne opatrenia – peňažné pokuty, mal disciplinárny senát za to, že dosiaľ uložené tresty neplnili vo vzťahu k disciplinárne obvinenému preventívnu a výchovnú funkciu, akú by mali disciplinárne opatrenia primárne plniť, a teda disciplinárne obvineného neodradili od páchania ďalších disciplinárnych previnení, či už vo vzťahu k samotným klientom alebo priamo vo vzťahu k SAK.

Z postoja disciplinárne obvineného, resp. z jeho dlhodobého a opakovaného ignorovania výziev SAK, ako aj RK SAK je nesporné, že disciplinárne obvinený aj napriek predošlým uloženým disciplinárnym opatreniam – peňažným pokutám naďalej nerešpektuje advokátske predpisy a princípy advokátskej etiky, z čoho je nesporné, že dosiaľ uložené peňažné pokuty neplnili voči disciplinárne obvinenému ani preventívnu a ani výchovnú funkciu. Z uvedeného dôvodu mal disciplinárny senát za to, že pre zachovanie preventívnej a výchovnej funkcie disciplinárneho konania je nevyhnutné uložiť disciplinárne obvinenému také disciplinárne opatrenie, ktoré bude spôsobilé zabezpečiť zachovanie týchto jeho funkcií, teda pozastavenie výkonu advokácie na jeden rok.

Proti tomuto rozhodnutiu podal disciplinárne obvinený odvolanie, v ktorom ako odvolací dôvod uviedol § 36 písm. b) a c) Disciplinárneho poriadku SAK, teda, že sa v disciplinárnom konaní nedodrжал postup určený zákonom o advokácii a disciplinárnym poriadkom, a že disciplinárny senát nezistil skutkový stav dostatočným spôsobom. V tomto odvolaní žiadal, aby bolo prvostupňové rozhodnutie zrušené a aby odvolací disciplinárny senát vrátil vec na nové konanie a rozhodnutie.

Na pojednávaní odvolacieho disciplinárneho senátu dňa 10. 11. 2016 disciplinárne obvinený tvrdil, že k veci sa vyjadril mailom dňa 19. 4. 2016, ku ktorému priložil lekárske potvrdenie o tom, že sa na pojednávaní nemôže zúčastniť. Ďalej uviedol, že sa s klientom dohodol, že vezme sťažnosť späť,

vec ukončil ešte v roku 2002 a že vrátil aj zálohu. Ľutoval, že sa dopustil tohto previnenia, advokátom je dlhú dobu, k sťažnosti sa nevyjadril preto, lebo si myslel, že sťažovateľ zoberie sťažnosť späť.

Odvolačný senát posúdil odvolacie dôvody uvedené v odvolaní disciplinárne obvineného a rozhodol tak, že čo sa týka samotného skutku, odvolanie nie je dôvodné. Čo sa týka jeho ospravedlnenia z neúčasti na pojednávaní dňa 19. 4. 2016 disciplinárny senát správne postupoval v zmysle § 18 ods. 7 Disciplinárneho poriadku SAK, lebo disciplinárne obvinený nepripojil k ospravedlneniu lekárske potvrdenie a ani sa včas neospravedlnil, preto túto jeho námietku odmietol ako nedôvodnú.

Čo sa týka ďalšej námietky uvedenej v odvolaní, že disciplinárny senát nezistil skutkový stav dostatočným spôsobom, túto námietku vyhodnotil disciplinárny senát tak isto ako nedôvodnú, nakoľko skutočne bolo dôkazmi preukázané, ktoré sú súčasťou spisu, najmä to, že sa disciplinárne obvinený sa dopustil spáchania skutku tak, ako je uvedený vo výrokovej časti rozhodnutia. Disciplinárne obvinený ani spáchanie samotného skutku nepoprel. Porušenie jeho povinnosti uvedenej v § 28 ods. 4 zákona o advokácii mu bolo známe. Zarážajúce je, že disciplinárne obvinený nereagoval ani na výzvu RK SAK ohľadom vyjadrenia sa k obsahu návrhu na začatie disciplinárneho konania zo dňa 20. 1. 2016, a to aj napriek tomu, že výzvu prevzal dňa 1. 2. 2016, čo preukazuje doručenkou z disciplinárneho spisu.

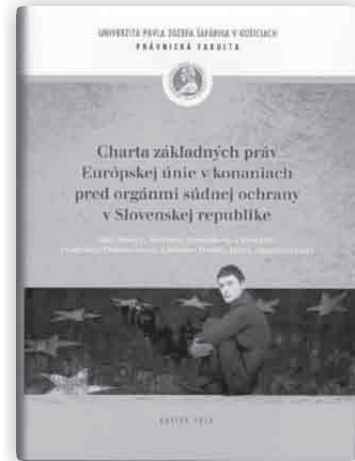
Pri posudzovaní primeranosti disciplinárneho opatrenia, ktoré bolo uložené disciplinárne obvinenému, z hľadiska kritérií uvedených v § 56 ods. 4 zákona o advokácii, a to na rozsah a povahu porušenej povinnosti, na spôsob konania, následok a mieru zavinenia dospel odvolací senát k názoru, že uložené disciplinárne opatrenie, najmä vzhľadom na jeho dĺžku je neprimerané dlhé. Je pravdou, že disciplinárne obvinený sa v pomerne krátkom čase dopustil viacerých totožných disciplinárnych previnení, na čo správne poukázal I. stupňový senát, avšak vzhľadom na skutočnosť, že disciplinárne obvinený od počiatku výkonu advokátskej praxe dlhú dobu (20 rokov) až do r. 2010 nebol disciplinárne potrestaný, odvolací senát mal za to, že aj kratšie disciplinárne opatrenie, a to pozastavenie výkonu advokácie na dobu šesť mesiacov splní svoj účel a z hľadiska individuálnej aj generálnej prevencie a je dostatočným postihom pre disciplinárne obvineného.

Z týchto dôvodov odvolací disciplinárny senát odvolaním napadnuté rozhodnutie zmenil vo výroku o uložení disciplinárneho opatrenia tak, že disciplinárne obvinenému ukladá podľa § 56 ods. 2 písm. d) zákona o advokácii disciplinárne opatrenie pozastavenie výkonu advokácie na dobu šesť mesiacov a v ostatných výrokoch toto rozhodnutie ako vecne správne potvrdil.

Rozhodnutie je redakčne krátené, upravované a doplnené o odkazy na citované ustanovenia pod textom.

Právnu vetu a rozhodnutie spracovala
Mgr. Tatiana Frištková, advokátka

Charta základných práv Európskej únie v konaniach pred orgánmi súdnej ochrany v Slovenskej republike

Kniha autorského kolektívu pod vedením J. Mazáka a M. Jánošíkovej je k dispozícii **ZADARMO**.
V prípade záujmu kontaktujte e-mailom na adrese:
darina.stracinova@sak.sk alebo ondrisova@sak.sk.

ADVOKÁTI DAVISTI – Vladimír Clementis, Ján Poničan, Daniel Okáli

Slovenská advokátska komora vydala v rámci svojej edičnej činnosti zameranej na významné osobnosti slovenského kultúrneho života z radov advokátov knihu **JUDr. Petra Kerecmana**, autora, ktorý už niekoľko rokov mapuje históriu slovenskej advokácie. Rozsiahla publikácia (460 strán) s bohatým obrazovým materiálom je k dispozícii **ZADARMO**.

V prípade záujmu kontaktujte e-mailom na adrese:
darina.stracinova@sak.sk alebo ondrisova@sak.sk.

Z aktuálneho diania na európskej a medzinárodnej úrovni

CCBE

CCBE – Rada advokátskych komôr Európy (*Conseil des Barreaux Européens*) je organizácia združujúca advokátske komory z 32 krajín a ďalších 13 pridružených a pozorovateľských krajín. Zastupuje tak záujmy vyše jedného milióna európskych advokátov. Pravidelne vystupuje v mene svojich členov na úrovni Európskej únie, vypracováva stanoviská, štúdie, zapája sa do projektov a chráni základné piliere advokácie. Slovenská advokátska komora je jej plnohodnotným členom.

15. septembra 2017 sa konalo zasadnutie Stáleho výboru CCBE v Bruseli. V mene Slovenskej advokátskej komory sa zúčastnili vedúci delegácie CCBE Mgr. Michal Bužek, člen delegácie a Výboru CCBE pre trestné právo JUDr. Ondrej Laciak, PhD. a informačná pracovníčka delegácie Mgr. Michaela Chládeková, PhD. Obsahom zasadnutia boli okrem iného nasledovné témy:

Európsky dohovor o povolani advokáta

Delegácie prijali Stanovisko CCBE k príprave Dohovoru Rady Európy o povolani advokáta. CCBE v stanovisku podporu-

je prípravu Dohovoru o povolani advokáta z nasledovných dôvodov: 1) advokáti zastávajú špecifickú úlohu pri realizácii princípov právneho štátu a ochrane práv osôb, no zároveň 2) sú predmetom tlaku zo strany výkonnej aj legislatívnej moci, 3) existujúce Odporúčanie Rady Európy Rec(2000)21 nie je dostatočne efektívnym nástrojom a určité práva advokátov by si zaslúžili ochranu na úrovni záväzného dohovoru. CCBE odporúča pri tvorbe obsahu dohovoru vychádzať z Odporúčania (2000)21 a zamerať sa najmä na zásadu mlčanlivosti, na vymedzenie pojmu advokát (okruh osôb, na ktoré sa dohovor bude vzťahovať). S cieľom zabrániť duplicitie niektoré princípy zakotvené v odporúčaní CCBE navrhuje zahrnúť do preambuly, iné rozviesť do hĺbky. Dohovor na to, aby bol efektívny, nevyhnutne potrebuje zodpovedajúci mechanizmus na vymáhanie povinností štátov. Ten by mal byť jednoduchý, rýchly a verejný – odporúča sa forma sťažností adresovaných Parlamentnému zhromaždeniu Rady Európy a systém výročne pripravovaných národných správ. Poľskí delegáti poukázali na to, že politická situácia v ich krajine je dôkazom, že nezávislosť advokácie nie je samozrejmosťou a nie je nedotknuteľná zo strany výkonnej moci.

Automatická výmena informácií v oblasti daní

CCBE vypracovala pripomienky k návrhu smernice Rady, ktorou sa mení smernica 2011/16/EÚ, pokiaľ ide o povinnú automatickú výmenu informácií v oblasti daní v súvislosti s cezhraničnými opatreniami podliehajúcimi oznamovaniu. Európska komisia zverejnila v júni 2017 návrh týkajúci sa oznamovacích povinností daňových poradcov (vrátane advokátov) – ide o tvrdé pravidlá smerujúce k transparentnosti činnosti, odôvodnené Panamským škandálom. Smernica sa týka len cezhraničných prípadov. Okrem objasnenia zmyslu zásady mlčanlivosti, CCBE vo svojich pripomienkach k návrhu zdôrazňuje, že nie je možné rovnako nazerať na legálne daňové úniky a nelegálne daňové úniky, ktoré Európska komisia kladie na rovnakú úroveň a bojuje svojimi návrhmi proti obom. Preto požaduje legálne daňové úniky z celého textu vypustiť. Ďalej požadujú zmeniť ustanovenia tak, aby zamestnanci neboli považovaní za sprostredkovateľov, resp. aby sa predišlo duálnemu vyvodzovaniu zodpovednosti aj voči právnickej osobe, aj voči zamestnancom. Okrem toho, navrhovaný právny predpis obsahuje zoznam aspektov a prvkov transakcií, ktoré sú „výrazným náznakom“ vyhýbania sa daňovým povinnostiam alebo zneužívania. Tieto aspekty a prvky sa označujú ako charakteristické znaky a po-

**E-VOLÚCIA
ADVOKÁTOV**

Ako digitálna transformácia môže
obohatiť vzťah advokáta a občana

EURÓPSKY DEŇ ADVOKÁTOV
Naprieč Európou v spojení s Európskym dňom spravodlivosti

- 25. október 2017 -

CCBE
Council of Bars and Law Societies of Europe
Conseil des Barreaux Européens

www.ccbelaw.org
www.ccbelaw.org

stačuje, že opatrenie spadá do rozsahu pôsobnosti čo i len jedného z nich, aby sa považovalo za opatrenie, ktoré sa má oznámiť daňovým orgánom. CCBE navrhuje viaceré úpravy tohto nového systému.

Prehlásenie CCBE o zásade mlčanlivosti

Dňa 15. septembra 2017 CCBE zverejnila stanovisko k zásade mlčanlivosti prijaté delegáciami na septembrovom zasadnutí stáleho výboru. Delegácie CCBE sú si vedomé skutočnosti, že advokát býva často stotožňovaný so svojim klientom a na európskej i národnej úrovni sú tendencie uložiť advokátom povinnosť zverejňovať údaje či už v rámci kontroly agresívneho daňového plánovania, boja proti praniu špinavých peňazí či protiteroristických opatrení. CCBE pripomína, že zásada mlčanlivosti neslúži na ochranu advokáta, ale je jednou zo základných zásad výkonu advokácie, ktorej zmyslom je vytvoriť prostredie, kde vládne dôvera medzi advokátom a klientom, aby základné práva klienta a jeho obhajoba mohla byť plnohodnotne realizovaná. V opačnom prípade dochádza k narušeniu pilierov právneho štátu a práva na spravodlivý proces.

Európsky deň advokátov

IV. Európsky deň advokátov sa tento rok slávi dňa 25. októbra, ktorý je zároveň Európskym dňom spravodlivosti. Témou je technológia a budúcnosť advokácie. Napriec Európou sa tak budú diať podujatia, ktorých leitmotívom bude myšlienka, že povolanie advokáta sa vyvíja a digitálna transformácia pri zachovaní tradičných pilierov advokácie má potenciál obohatiť vzťah medzi občanmi a advokátmi. CCBE pripravila sprievodcu IV. Európskym dňom advokácie, ktorý môžete nájsť na www.ccbbe.eu/actions/european-lawyers-day/. Obsahom sú viaceré zamyslenia na tému „e-volúcie advokátov“ z pohľadu budúcnosti profesie i z pohľadu vývoja technológie. Nájdete tu zoznam článkov i odkazov na podujatia či inovácie.

Konferencia o vzdelávaní advokátov v Bruseli

CCBE pozýva na prvú konferenciu o odbornom vzdelávaní advokátov, ktorá sa bude konať 14. decembra 2017 v Bruseli. Konferencia je určená pre poskytovateľov odborného vzdelávania a advokátske komory. Účastníci sa môžu tešiť na praktické workshopy, predstavenie nových inovatívnych metód a osvedčených postupov vzdelávania v jednotlivých európskych krajinách. Konferencia bude prebiehať v anglickom jazyku a je bez poplatku. Viac informácií o podujatí nájdete na www.ccbbe.eu/actions/evenements/.

■ Rada Európy

Advokáti a mediácia

Komisia Rady Európy pre efektívnosť súdnictva (CEPEJ) si stanovila za cieľ zlepšiť implementáciu ustanovení o mediácii v členských krajinách a obrátila sa na Radu advokátskych komôr Európy (CCBE) so žiadosťou o pomoc pri vypracovaní usmernení pre advokátov. 22 expertov na mediáciu vráta-

ne slovenskej advokátky a mediátorky JUDr. Beaty Swanovej sa zapojilo do projektu na báze dobrovoľnosti. Podľa členov pracovnej skupiny ide okrem praktických usmernení pre advokátov aj o to, aby advokáti neboli vnímaní ako prekážka mediácie.

Program HELP: seminár pre budúcich tútorov

Vzdelávací program HELP (*Human Rights Education for Legal Professionals*) je zameraný na podporu vzdelávania advokátov, sudcov a prokurátorov cestou vytvárania kurzov na e-vzdelávacej platforme v čo najväčšom počte cudzích jazykov. Raz ročne sa koná seminár na vyškolenie budúcich tútorov, ktorí pomocou vzdelávacej platformy môžu realizovať dištančné on-line kurzy. Dňa 21. a 22. septembra 2017 mal možnosť zúčastniť sa seminára advokát JUDr. Miroslav Chlípala, PhD. Podľa jeho slov „seminár bol pripravený profesionálne a veľmi efektívne. Prednášatelia seminára boli renomovaní odborníci zo zahraničných univerzít, vedenia Rady Európy a sudca ESLP. Seminár bol rozdelený do dvoch dní s plnohodnotným celodenným programom. Seminár bol veľmi komplexný: poskytol podrobné informácie o organizácii programu, o metodológii vedenia kurzov, praktický tréning používania e-vzdelávacej platformy, diskusiu so sudcom ESLP, prezentácie osvedčených postupov aktívnych tútorov, zadanie úlohy na vypracovanie v systéme e-vzdelávacej platformy. Program HELP je sofistikovaný program, ktorý prináša zaujímavý obsah s vysokou pridanou hodnotou pre advokátov. Je realizovaný hybridným modelom kontaktného a dištančného vzdelávania v danom časovom rámci. Pre tútora je preto nevyhnutné disponovať dostatočnými vedomosťami a znalosťami v konkrétnej oblasti práva v kombinácii s užívateľskou schopnosťou pre ovládanie e-vzdelávacej platformy.“ Po jednoduchej registrácii na <http://help.elearning.ext.coe.int/> môžete kedykoľvek absolvovať kurzy v podobe interaktívnych prezentácií v niekoľkých jazykoch vo vlastnej režii.

■ ECBA

ECBA – **Európska komora obhajcov** (*European Criminal Bar Association*) je nezávislá organizácia združujúca obhajcov z krajín Rady Európy. Jej hlavným cieľom je presadzovať dodržiavanie základných práv podozrivých, obvinených a odsúdených osôb. ECBA slúži na udržiavanie kontaktov, vyhľadávanie kolegov v zahraničí, sprístupnenie relevantných dokumentov a sprostredkovanie odbornej rady členom. Slovenská advokátska komora nie je kolektívnym členom ECBA.

Európsky zatýkací rozkaz

Pri príležitosti 20. výročia ECBA bola vydaná aktualizovaná verzia knihy *How to Defend a European Arrest Warrant Case*, ktorú si možno zadarmo stiahnuť na <http://handbook.ecba-eaw.org/>. Ide o príručku, ktorá bola pripravená pre potreby obhajcov a aktualizovaná k mesiacu október 2017.

Jesenná konferencia ECBA

Dňa 6. a 7. októbra 2017 sa konala v Palma de Mallorca tradičná jesenná konferencia ECBA. Nosnou témou bolo

Vyšetrovanie a stíhanie – súčasné výzvy v Európe a budúce výzvy v Európskej únii: minimálne štandardy v rámci súdneho konania. Išlo o jubilejnú konferenciu pri príležitosti 20. výročia založenia ECBA. Prednášky a diskusia týkali európskeho vyšetrovacieho príkazu, vyšetrovania daňových podvodov, boja proti praniu špinavých peňazí či nového plánu uplatňovania ďalších procesných záruk v rámci EÚ. Na konferencii sa zúčastnil podpredseda SAK JUDr. Ondrej Laciak, PhD., ktorý je zároveň členom poradného výboru ECBA.

Deklarácia ECBA k situácii v Poľsku

Na jesennej konferencii ECBA dňa 6. októbra 2017 vystúpila poľská advokátka Dominika Sępińska-Duch, ktorá opísala stav rozpadu nezávislého súdnictva a právneho štátu v Poľsku. V reakcii na jej príhovor predsedníctvo ECBA rozhodlo o prijatí verejného vyhlásenia, v ktorom vyjadrí obavy z aktuálneho vývoja situácie v Poľsku.

■ AIJA

AIJA – Medzinárodná asociácia mladých advokátov (Association internationale des jeunes avocats) je celosvetová asociácia mladých právnikov vo veku do 45 rokov. Venuje sa organizovaniu seminárov a výročných stretnutí zameraných na výmenu know-how, ponúka prednášky nielen na právnické témy – svoje nezastupiteľné miesto majú otázky osobného rozvoja, soft skills a manažmentu advokátskej kancelárie. Slovenská advokátska komora je kolektívnym členom AIJA.

Využite kolektívne členstvo Slovenskej advokátskej komory v AIJA na znížený poplatok

SAK ako kolektívny člen AIJA ponúka advokátom možnosť využiť výhody členstva, vďaka ktorému môže SAK poskytnúť trom osobám znížený registračný poplatok na každé podujatie organizácie. Dovoľujeme si týmto ponúknuť advokátom a advokátskym koncipientom, ktorí nie sú členmi AIJA, ale radi by „na vlastnej koži“ zažili konkrétny seminár či kongres, využiť prostredníctvom Slovenskej advokátskej komory túto možnosť. V prípade záujmu o viac informácií alebo využitie benefitu, prosím, kontaktuje odbor medzinárodných vzťahov SAK (chladekova@sak.sk).

Výročné kongresy AIJA v roku 2018

Polročná konferencia AIJA sa bude najbližšie konať v máji 2018 vo Varšave na zaujímavé témy *Riadenie spoločnosti – vývojové trendy a Žili šťastne, až kým nepomreli – ako úspešne budovať vzťah medzi advokátom a klientom*. Výročný augustový kongres sa v roku 2018 uskutoční takisto v dostupnej destinácii, v sídle AIJA v Bruseli. Aj na tieto podujatia môžete využiť znížený registračný poplatok prostredníctvom kolektívneho členstva SAK v AIJA.

Mgr. Michaela Chládeková, PhD.
Odbor medzinárodných vzťahov SAK

OBJEDNÁVKA Bulletinu slovenskej advokácie na rok 2018

Odberateľ: .....

IČO: .....

DIČ: .....

IČ DPH: .....

Číslo účtu: .....

➔ Adresa, na ktorú majú byť posielané výtlačky: .....

Závazne si objednávame ..... výtlačkov *Bulletinu slovenskej advokácie* v roku 2018 (vyjde 10 fyzických čísel). Súhlasíme s podmienkami odberu uvedenými na tejto objednávke.

Vybavuje: .....

Telefón: .....

E-mail: .....

Dátum: .....

Podpis: .....

Vyplnenú objednávku odošlite na adresu:
Slovenská advokátska komora, Kolárska 4, 813 42 Bratislava
alebo odmailujte na darina.stracinova@sak.sk

Podmienky odberu:

1. Ročné predplatné 50 eur + 20 % DPH **spolu 60 eur s DPH** (vrátane poštovného a balného) je za 10 fyzických čísel. (Vyjde 12 čísel, z toho dve budú dvojčísla.)
2. Objednávka sa nevzťahuje na čísla, ktoré už vyšli pred jej doručením. Predplatné sa v takomto prípade zodpovedajúco zníži.
3. Na základe tejto objednávky Slovenská advokátska komora (SAK) vystaví odberateľovi faktúru na predplatné.
4. Bulletin bude odberateľovi odoslaný až po uhradení predplatného vo fakturovanej výške.
5. Výtlačky budú odosielané na adresu uvedenú na objednávke. Jej zmenu musí odberateľ oznámiť písomne. Za zásielky nedoručené z dôvodu nepresnej adresy SAK neposkytuje náhradu.
6. Odber prípadných mimoriadnych čísel, ako aj čísel, ktoré vyšli do dátumu doručenia objednávky, **je možné dohodnúť individuálne.**

Objednávka sa nevzťahuje na advokátov zapísaných v zozname SAK, ktorým je Bulletin doručovaný bezplatne.

Bulletin advokacie prináša...

Vyberáme z čísla 9/2017 českého *Bulletinu advokacie*

JUDr. František Smejkal, advokát a člen predstavenstva ČAK sa v úvodníku s názvom *Návratník* prihovára čitateľom na tému výsledkov volieb 7. advokátskeho snemu. Autor spomína na bývalých predsedov ČAK, veľkánov ako JUDr. Karel Čermák alebo na staronového predsedu JUDr. Vladimíra Jirouska a iných, zároveň načrtáva aktuálne úlohy, ktorým bude nové predstavenstvo komory v blízkej dobe čeliť.

V rámci **Aktualít** vedenie ČAK informuje o výsledkoch volieb do orgánov ČAK, neformálnej schôdzke predstaviteľov komory a predstaviteľov právnickej obce k schválenej novele českého zákona o advokácii, ktorá nadobudne účinnosť 1. septembra 2017 (s výnimkou ustanovení o bezplatnej právnej pomoci). Rubrika tiež obsahuje rozhovor s predkladateľom novely českého zákona o advokácii poslancom Mgr. Martinom Plíškom, informáciu ku konaniu krstu publikácie *Advokátní právo* zaoberajúcou sa predpismi, ktoré sa dotýkajú advokácie v najširšom zmysle slova.

Časť **Z judikatúry** obsahuje Rozsudok Najvyššieho súdu ČR z 27. 6. 2017, sp. zn. 22 Cdo 5259/2015 k možnosti odstránenia stromov, podľa ktorého *nárok na odstránenie stromov podľa § 1017 ods. 1 o. z. nemožno uplatniť, ak boli stromy vysadené pred 1. januárom 2014*, Nález ÚS ČR z 6. 6. 2017, sp. zn. II. ÚS 2301/16, k nárokom advokáta v prípade bezplatnej obhajoby, resp. obhajoby za zníženú odmenu, podľa ktorého *ak orgány činné v trestnom konaní priznali sťažovateľovi odmenu a náhradu hotových výdavkov za obhajobu obvineného bez ďalšieho až od právoplatnosti rozhodnutí o priznaní nároku na obhajobu za zníženú odmenu, bez tohto, že by s prihliadnutím na § 33 odst. 2 trestného poriadku prihliadli k špecifickým okolnostiam daného prípadu, t. j. s ohľadom na prieťahy, ku ktorým pri vybavovaní žiadosti obvineného o priznanie nároku na obhajobu za zníženú odmenu došlo, postupovali čisto formalisticky. Tým, že OČvTK nepriznali sťažovateľovi odmenu a náhradu hotových výdavkov už od dátumu podania žiadosti, zasiahli do práva sťažovateľa na spravodlivý súdny proces zaručeného čl. 36 ods. 1 Listiny základných práv a slobôd*. Ďalej je uverejnený Rozsudok Najvyššieho správneho súdu ČR z 30. 3. 2017, sp. zn. 5 As 140/2014, k potrebe posúdenia podmienky nutnosti komunikačnej potreby v prípade verejne prístupnej účelovej komunikácie, podľa ktorého *pri posudzovaní existencie verejne prístupnej účelovej komunikácie podľa § 7 ods. 1 zákona č. 13/1997 Sb., o pozemných komunikáciách, je potrebné zaoberať s podmienkou nutnosti komunikačnej potreby, aj keď vlastník alebo jeho právny predchodca súhlasil s jej verejným užívaním*, Rozsudok ESLP zo dňa 25. 7. 2017 č. 2156/10 vo veci M. proti Holandsku ku komunikácii medzi obhajcom a obžalovaným,

podľa ktorého *rozhodnutie obmedziť komunikáciu medzi obhajcom a obžalovaným z dôvodov ochrany tajomstva je v rozpore s Dohovorom (čl. 6. právo na spravodlivý proces)*.

V Rubrike **Z odbornej literatúry** sú obsiahnuté recenzie publikácií *GDPR/ Obecné nařízení o ochraně osobních údajů. Praktický komentář* (M. Nulíček, J. Donát, F. Nonnemann, B. Lichnovský, J. Tomíšek), *Trestní řád. Komentář* (A. Drašík, J. Fenyk a kol.), *Zákon o zadávání veřejných zakázek. Praktický komentář s judikaturou* (I. Macek, R. Derková, D. Bartoň, K. Košťál, E. Marečková, P. Zatloukal), *Zákon o sdružování v politických stranách a v politických hnutích s komentářem a judikaturou* (S. Pšenička), *Europäisches Marktöffnungs- und Wettbewerbsrecht* (P. Behrens), *Zákon o zdravotnických prostředcích. Komentář* (J. Král a kol.), *Zákon o pojištnictví. Komentář* (V. Příkryl, J. Čechová), *Soudničky* (L. Louza).

Časť **Z Evropy** obsahuje odporúčanie CCBE ohľadom kľúčových opatrení pre advokátov za účelom dosiahnutia súladu s predpismi v súvislosti s GDPR, rozhovor s predsedom ESLP Guidom Raimondim a sudcom ESLP Alešem Pejchalem k aktuálnej situácii v oblasti ľudských práv a ku konaniam pred Európskym súdom pre ľudské práva.

Príspevky z odbornej teórie a praxe sú venované nasledovným problémom:

Mgr. Karin Pomaizlová, Mgr. Monika Fůrstová, MBA
GDPR – revolúcia alebo rozvedenie existujúceho?

Autorky uvádzajú do problematiky ochrany osobných údajov na podklade prijatého nariadenia Európskeho parlamentu a Rady (EÚ) 2016/679 z 27. 4. 2016 o ochrane fyzických osôb a o voľnom pohybe týchto údajov – *General Data Protection Regulation* (ďalej len „GDPR“). Podrobne analyzujú základné ciele, zásady a práva a povinnosti subjektov dát či správcov osobných údajov. Záverom konštatujú, že GDPR vnímajú ako pozitívny podnet pre podniky, ktoré doposiaľ pravidlá ochrany osobných údajov neimplementovali, aby si v oblasti nakladania s osobnými údajmi zmapovali svoje rezervy a začali efektívne riešiť prípadné nedostatky s cieľom ochrániť subjekty údajov vo vzťahu k rozvíjajúcej sa digitalizácii, profilovaniu užívateľov internetu a zberu údajov o nás.

Mgr. Hana Zemanová Šimonová, LL.M.
Reforma ochrany osobných údajov v EÚ z pohľadu pracovnoprávných vzťahov

Článok sa zameriava na aplikáciu GDPR v pracovnoprávných vzťahoch s akcentom na vybrané práva zamestnancov ako subjektov údajov a tiež vybrané administratívne povinnosti správcu, ktoré sa rozšírili a budú sa dotýkať aj zamestnávateľov, či nový inštitút zodpovednej osoby pre ochranu údajov.

Mgr. Michal Nulíček, LL.M., Mgr. Kristýna Kovaříková,
Mgr. et. Mgr. Ing. Jan Tomíšek, Oliver Švolík
GDPR v otázkach a odpovediach

Tím autorov formou krátkych a praktických odpovedí spracoval v príspevku najčastejšie kladené otázky týkajúce sa problematiky spracovania osobných údajov – GDPR.

JUDr. Dominika Skuráková
kancelária SAK

Z DISCIPLINÁRNYCH ROZHODNUTÍ ČAK

Porušenie povinností advokáta – neúplne vyúčtovanie právnych služieb na základe zmluvy v rozpore s dobrými mravmi a oneskorené podanie dovolania

Je disciplinárnym previnením advokáta, ak advokát pri vyúčtovaní právnych služieb využije mandátnu zmluvu, priechiacu sa dobrým mravom, a do vyúčtovania zahrnie úkony bez riadnej špecifikácie a následne nevyhovie žiadosti o poskytnutie úplného vysvetlenia tohto vyúčtovania a o vrátenie preplatku, a ďalej, ak ako obhajca podá dovolanie po uplynutí zákonnej lehoty.

Rozhodnutie disciplinárneho senátu disciplinárnej komisie ČAK zo 7. novembra 2014, sp. zn. K 119/2013¹

Dotknuté ustanovenia:

- § 16 ods. 1, 2, § 17 zákona č. 85/1996 Sb., o advokácii
- čl. 4 ods. 1, čl. 6 ods. 1 a čl. 10 ods. 4 uznesenia predstavenstva Českej advokátskej komory č. 1/1997 Vestníka zo dňa 31. 10. 1996, ktorým sa stanovujú pravidlá profesionálnej etiky a pravidlá súťaže advokátov Českej republiky (etický kódex) v platnom znení (ďalej len „Pravidlá profesionálnej etiky“)
- **obdobné ustanovenia slovenských právnych predpisov:** § 18 ods. 2, 3 zákona č. 586/2003 Z. z. o advokácii v platnom znení, § 5 ods. 1, § 13 Advokátskeho poriadku SAK z 10. júna 2017

Disciplinárny senát uznal disciplinárne obvinenú advokátku za vinnú z disciplinárneho previnenia, ktorého sa dopustila

tým, že

1.) hoci dňa 20. 6. 2011 uzavrela s M. N., občanom iného štátu, odsúdeným na nepodmienečný trest odňatia slobody v trvaní desať rokov, mandátnu zmluvu v rozpore s dobrými mravmi, podľa ktorej mala zaobstarať dôkaz o zdraví M. N., na základe ktorého by mohol súd dospieť k záveru, že M. N. nie je s ohľadom na svoj zdravotný stav schopný výkonu trestu odňatia slobody, a to za odmenu vo výške 900 000 Kč bez DPH, v presne nezistený deň, najneskôr dňa 11. 4. 2012 predložila na základe tejto mandátnej zmluvy M. N. vyúč-

tovanie svojej odmeny za poskytnuté právne služby vo výške 653 616 Kč vrátane DPH, za 21 úkonov právnej služby bez toho, aby úkony, ktoré sa mali vykonať dňa 28. 6. 2011, 14. 7. 2011, 21. 7. 2011, 29. 8. 2011, 30. 8. 2011, 31. 8. 2011, 10. 10. 2011, 11. 11. 2011, 16. 11. 2011, 23. 11. 2011, 13. 1. 2012, 16. 1. 2012, 19. 1. 2012 a 27. 2. 2012, riadne vecne a časovo špecifikovala, hoci ju advokátka JUDr. H. T. ako právna zástupkyňa M. N., listom z 12. 4. 2012 a následnou e-mailovou korešpondenciou upozornila na nesprávnosť predloženého vyúčtovania a listom zo dňa 16. 5. 2013 ju vyzvala na vrátenie preplatku vo výške 648 560 Kč, tejto žiadosti najmenej do 17. 6. 2013 nevyhovela a M. N. neposkytla úplné vysvetlenie k obsahu vyúčtovania,

2.) po tom, čo dňa 10. 11. 2012 prevzala obhajobu L. Z., toho času vo výkone trestu odňatia slobody, za účelom podania dovolania proti uzneseniu krajského súdu z 23. 5. 2012 v jeho trestnej veci vedenej na okresnom súde, pričom posledný deň lehoty na podanie dovolania pripadol na deň 12. 11. 2012, toto dovolanie podala prostredníctvom dátovej schránky okresného súdu až dňa 13. 11. 2012, v dôsledku čoho najvyšší súd svojím uznesením z 5. 3. 2013 dovolanie L. Z. ako oneskorené odmietol, pričom toto dovolanie neobsahovalo obsahové náležitosti podľa § 265f ods. 1 trestného poriadku,

čím porušila

ad 1.) § 16 ods. 1, 2 a § 17 zákona o advokácii v spojení s čl. 4 ods. 1, čl. 6 ods. 1 a čl. 10 odst. 4 Pravidiel profesionálnej etiky,

ad 2.) § 16 ods. 1, 2, § 17 zákona o advokácii v spojení s čl. 4 ods. 1 Pravidiel profesionálnej etiky.

Podľa § 32 ods. 3 písm. d) zákona o advokácii disciplinárne obvinenej za to bolo uložené disciplinárne opatrenie – **dočasný zákaz výkonu advokácie po dobu 6 mesiacov.**

Z odôvodnenia:

Na pojednávaní dňa 7. 11. 2014 disciplinárne obvinená odkázala na svoje písomné podania, obsiahnuté v spise, a dala, že si bola vedomá svojich chýb. V súvislosti so skutkom, opísaným v disciplinárnej žalobe, prijatej disciplinárnou komisiou dňa 3. 2. 2014, uviedla, že so sťažovateľom L. Z. rokovala o uzatvorení dohody o čiastočnom vrátení finančných prostriedkov, ktoré obdržala ako odmenu za právnu pomoc, avšak k dohode nedošlo. Ku skutku opísanému v disciplinárnej žalobe podanej disciplinárnej komisii dňa 5. 11. 2013 sa vyjadrila tak, že trestné právo pôvodne nepraktikovala a začala sa ním zaoberať niekedy v rokoch 1998 a 1999, pričom predtým poskytovala právnu pomoc v oblasti správneho práva a neabsolvovala žiadne koncipientske školenie.

Disciplinárny senát po vykonaní písomných dôkazov nemal pochybnosti o tom, že skutky uvedené v disciplinárnych žalobách sa stali tak, ako je to opísané vo výrokovvej časti rozhodnutia, pretože samotná disciplinárne obvinená skutkový stav nespochybnila.

Pri rozhodovaní o uložení disciplinárneho opatrenia disciplinárny senát zohľadnil najmä to, že ide o závažné pochybenie advokáta pri poskytovaní právnej pomoci, pretože v prípade jedného skutku išlo o oneskorené podanie dovolania a v prípade druhého skutku sa disciplinárne obvinená dokonca v mandátnej zmluve zaviazala podať návrh na upustenie od potrestania v konaní, ktoré bolo právoplatne skončené, teda k úkonu, ktorý v tomto štádiu český právny poriadok neumožňuje, a svoju odmenu vo výške 900 000 Kč, resp. splatnosť tejto odmeny, viazala na predloženie uznesenia o upustení od potrestania, ktoré už nebolo možné dosiahnuť po tom, čo trestné konanie bolo právoplatne ukončené a M. N. bol právoplatne uložený trest.

Nad rámec vyššie uvedeného disciplinárny senát uviedol, že v listine označenej ako mandátna zmluva z 20. 6. 2011, ktorej účastníkmi sú M. N. ako mandant a disciplinárne obvinená ako mandatár, je dohodnutá exkluzivita advokáta, čo tiež nie je eticky prípustné. Disciplinárne obvinená dokonca pre prípad porušenia exkluzivity dohodla s M. N. zmluvnú pokutu vo výške 20% dohodnutej odmeny. Vo vyúčtovaní odmeny chýba riadna vecná a časová špecifikácia, ako napríklad v prípade vyúčtovaného pojednávania na krajskom súde, ktoré sa malo konať dňa 28. 6. 2011, avšak nejednalo sa o hlavné pojednávanie ani verejné zasadnutie.

Osobné a majetkové pomery obvinenej boli zistené z jej vlastnej výpovede, z ktorej vyplynulo, že disciplinárne obvinená je vydatá, žije v dome svojho manžela, nevlastní nehnuteľný majetok, stará sa o svoju matku, ktorá je vo veku 83 rokov, a praktizuje advokáciu v obmedzenom rozsahu z dôvodu starostlivosti o matku. Jej príjem z advokácie je približne 200 tisíc Kč ročne pred zdanením.

Pri rozhodovaní o disciplinárnom opatrení disciplinárny senát zohľadnil preto aj osobu disciplinárne obvinenej, ktorá poukázala na svoju ťažkú životnú situáciu a ľutovala, čo sa stalo, avšak skutky opísané vo výrokovvej časti tohto rozhodnutia bolo nutné kvalifikovať ako disciplinárne previnenie, pretože išlo o závažné porušenie základných povinností advokáta.

Rozhodnutím disciplinárneho senátu zo 7. 11. 2014, sp. zn. K 119/2013 bola preto disciplinárne obvinená uznaná za vinnú zo spáchania disciplinárneho previnenia, za čo jej bolo uložené disciplinárne opatrenie – dočasný zákaz výkonu advokácie po dobu 6 mesiacov.

Proti tomuto rozhodnutiu podala disciplinárne obvinená odvolanie, o ktorom odvolací disciplinárny senát rozhodol dňa 1. 6. 2015 tak, že odvolanie disciplinárne obvinenej podľa § 32 písm. c) vyhlášky Ministerstva spravodlivosti č. 244/1996 Sb. zamietol a odvolaním napadnuté disciplinárne rozhodnutie ako vecne správne potvrdil.

Disciplinárne obvinená v odvolaní dňa 21. 12. 2014 (bez akéhokoľvek odôvodnenia) uviedla, že odôvodnenie vypracuje a zašle v čo najkratšej možnej lehote alebo v lehote stanovenej predsedom disciplinárnej komisie, avšak toto odvolanie neodôvodnila ani na základe opakovaných výziev predsedu disciplinárnej komisie.

Odvolací disciplinárny senát prerokoval toto odvolanie bez nariadenia ústneho pojednávania, pretože dospel k záveru, že v zmysle § 27 ods. 1 advokátskeho disciplinárneho poriadku takéto nariadenie nie je potrebné na posúdenie veci.

Odvolací disciplinárny senát sa najprv zaoberal otázkou, či s ohľadom na subsidiárnu aplikáciu zákona č. 141/1961 Zb. o trestnom súdnom konaní (trestný poriadok), má postupovať podľa § 253 ods. 3 trestného poriadku, teda odvolanie odmietnuť z dôvodu, že nespĺňa náležitosti odvolania (odôvodnenie, z ktorého by bolo zrejmé, v ktorých výrokoch je rozhodnutie napadnuté a aké vady sú vytýkané rozhodnutiu alebo konaniu, ktoré mu predchádzalo).

Odvolací disciplinárny senát dospel k záveru, že takýto postup nie je možný. Aj keď z odvolania, resp. blanco odvolania, ktoré obvinená podala (v zákonnej lehote), nevyplýva, či sa odvoláva voči všetkým alebo len niektorým výrokmi rozhodnutia ani to, aké vady rozhodnutia či konania, ktoré mu predchádzalo, namieta, je senát v zmysle § 28 advokátskeho disciplinárneho poriadku povinný preskúmať i správnosť disciplinárneho konania, ktoré predchádzalo vydaniu rozhodnutia, a musí prihliadnuť aj k vadám, ktoré nie sú odvolaním napadnuté, ak mohli mať za následok nesprávnosť rozhodnutia. Odvolací disciplinárny senát preto napriek tomu, že disciplinárne obvinená neodôvodnila svoje odvolanie, a to ani dodatočne, preskúmal napadnuté rozhodnutie v plnom rozsahu ako aj správnosť konania, predchádzajúceho rozhodnutiu disciplinárneho senátu. Z nasledujúcich dôvodov dospel k záveru, že rozhodnutie ani jemu predchádzajúce konanie netrpia takými vadami, ktoré by mali za následok nesprávne rozhodnutie.

Odvolací disciplinárny senát najprv skontroloval, či bola disciplinárna žaloba podaná včas. Pokiaľ ide o skutky opí-

sané v disciplinárnej žalobe a s ohľadom na deň doručenia disciplinárnej žaloby, senát dospel k záveru, že disciplinárna žaloba bola podaná včas.

Ďalej sa disciplinárny senát zamerl na priebeh samotného konania predchádzajúceho vydaniu disciplinárneho rozhodnutia a po preskúmaní dospel k záveru, že toto konanie sa uskutočnilo bez väd, ako to vyplýva z obsahu disciplinárneho spisu, konanie sa uskutočnilo v súlade s príslušnými právnymi predpismi a disciplinárne obvinená mala možnosť obhajovať svoje záujmy a počas konania sa vyjadriť.

Potom, čo boli ČAK doručené príslušné sťažnosti, bola disciplinárne obvinená vyzvaná, aby sa k sťažnostiam vyjadрила, čo urobila (ohľadom skutku ad 1) svojím vyjadrením, doručeným ČAK dňa 18. 6. 2013 a ohľadom skutku ad 2) svojím vyjadrením doručeným ČAK dňa 12. 11. 2013 a doplneným následne dňa 25. 11. 2013 a 19. 12. 2013). Po podaní disciplinárnej žaloby bolo nariadené pojednávanie na deň 7. 11. 2014, o čom bola disciplinárne obvinená riadne informovaná; ale najprv požiadala (listom doručeným ČAK 14. 10. 2014) o odročenie nariadeného pojednávania z dôvodu kolidujúceho pojednávania na okresnom súde. Predseda disciplinárneho senátu sa na základe tejto žiadosti disciplinárne obvinenej spojil so samosudcom a zistil, že príslušné súdne pojednávanie bude odročené. O tejto skutočnosti preto písomne informoval disciplinárne obvinenú (listom zo dňa 16. 10. 2014), na čo disciplinárne obvinená reagovala (listom doručeným ČAK 17. 10. 2014) tak, že dôvod, pre ktorý žiadala o odročenie odpadol, a preto súhlasí s pojednávaním dne 7. 11. 2014. Dňa 7. 11. 2014 sa konalo pojednávanie senátu za prítomnosti disciplinárne obvinenej. Na pojednávaní bolo konštatované, že v medziobdobí bola podaná proti disciplinárne obvinenej ďalšia žaloba (vedená pod sp. zn. K 7/2014) a že, s ohľadom na § 35e ods. 2 zákona o advokácii a s prihliadnutím k § 23 ods. 3 trestného po-

riadku sa táto žaloba spojí na spoločné konanie a rozhodnutí s disciplinárnym konaním vedeným pod sp. zn. K 119/2013. Počas disciplinárneho pojednávania disciplinárne obvinená odkázala na svoje predchádzajúce vyjadrenia s určitými upresneniami tak, ako bolo uvedené v dovolaní napadnutého rozhodnutia.

Odvolací disciplinárny senát sa zoznámil taktiež s listinnými dôkazmi vykonanými počas pojednávania disciplinárneho senátu dňa 7. 11. 2014 a dospel k záveru, že preukazujú, že skutky sa stali tak, ako sú popísané v prvom a druhom výroku disciplinárneho rozhodnutia.

Odvolací disciplinárny senát preskúmal i samotné disciplinárne rozhodnutie, a to z hľadiska, či je jasné, zrozumiteľné a či je dostatočne odôvodnené, a dospel k záveru, že disciplinárne rozhodnutie je možné považovať za jasné, zrozumiteľné a odôvodnené, pretože je v ňom výslovne uvedené, ktoré dôkazy považoval disciplinárny senát v danej veci za rozhodujúce a aké úvahy ho viedli k rozhodnutiu o disciplinárnom opatrení.

Odvolací disciplinárny senát z týchto dôvodov odvolanie disciplinárne obvinenej zamietol a odvolaním napadnuté disciplinárne rozhodnutie ako vecne správne potvrdil.

Rozhodnutie je redakčne krátené, upravované a doplnené o odkazy na citované ustanovenia pod textom.

Poznámka

- 1 preložené a spracované z publikácie Bulletin advokácie – Sbírkka kárných rozhodnutí České advokátní komory 2014 – 2015 (zvláštní číslo/duben 2016). Česká advokátní komora, Praha 2016, s. 74 – 77

Právnou vetu a rozhodnutie preložila a spracovala
Mgr. Tatiana Frištková, advokátka

Publikačná súťaž Bulletinu slovenskej advokácie

Redakčná rada Bulletinu slovenskej advokácie vyhlásila aj na rok 2017

XIV. ročník publikačnej súťaže Bulletinu slovenskej advokácie pre študentov právnických fakúlt, advokátskych koncipientov a mladých advokátov do 35 rokov

Konkrétnu tému si účastníci súťaže zvolia sami. Podmienkou je aktuálnosť témy z teórie alebo praxe slovenského, európskeho alebo medzinárodného práva. Súťažný príspevok nesmie mať popisný charakter. Príspevky v rozsahu maximálne 34 000 znakov (vrátane medzier) treba poslať e-mailom na adresu ondrisova@sak.sk alebo darina.stracinova@sak.sk.
Termín uzávierky je 30. november 2017.

Porota zložená z členov redakčnej rady Bulletinu slovenskej advokácie príspevky vyhodnotí do konca decembra 2017. Pre autorov sú pripravené finančné ceny, porota má právo cenu neudelieť, resp. zvýšiť odmenu.

DO VAŠEJ KNIŽNICE

Základy trestného stíhania právnických osôb

Kurilovská, L.: **Základy trestného stíhania právnických osôb.**

Akadémia policajného zboru v Bratislave, 2017, 100 s. ISBN: 978-80-8054-725-7

Letný knižný trh obohatila publikácia *Základy trestného stíhania právnických osôb*, ktorej autorkou je dlhodobá skúsená pedagogička **Dr.h.c, doc. JUDr. Lucia Kurilovská, PhD.** Venuje sa otázkam trestného procesu s akcentom najmä na zásady trestného stíhania. Účinnosť zákona č. 91/2016 Z. z. o trestnej zodpovednosti právnických osôb nastala 1. júla 2016, i napriek tomu sa na trhu nachádza málo prameňov, ktoré by trestnú zodpovednosť právnických osôb ako nový inštitút analyzovali.

Ústrednou témou publikácie je problematika trestného stíhania právnických osôb, dokazovania a celého trestného konania voči právnickej osobe.

Publikácia sa člení na 6 častí s tromi prílohami. **Prvá časť** sa pomerne detailne venuje analýze európskych záväzkov prijať trestnú zodpovednosť právnických osôb. Ide o encyklopedickú gramatickú analýzu jednotlivých sekundárnych prameňov úniijného práva (rámcové rozhodnutia a smernice) s príslušným záverom, či ten-ktorý prameň vyžaduje implementovať priamu trestnú zodpovednosť alebo nie. Táto časť obsahuje taktiež analýzu medzinárodných záväzkov implementovať trestnú zodpovednosť právnických osôb.

Druhá časť sa venuje zásadám trestného stíhania právnických osôb, ktoré sú dlhodobo autorkinou doménou, ktorej sa nepretržite venuje. Je potrebné vysoko oceniť autorčinu snahu definovať a vymedziť zásady trestného stíhania právnických osôb, pričom určité zásady definuje v kontexte trestnej zodpovednosti právnických osôb inak (právo na svoj jazyk) a nanovo (zásada subsidiarity).

Tretia časť predstavuje analýzu prípravného konania, pričom štruktúra a logika výkladu autorky je zhodná s poradím ustanovením Zákona o trestnej zodpovednosti právnických osôb. V tejto časti sa autorka venuje otázkam *ne bis in idem*, prekážky litispendencie, súbehu administratívneho a trestného konania, spoločnému konaniu. V tejto časti autorka venuje pozornosť aj inštitútu zastupovania právnickej osoby.

Štvrtá časť publikácie sa zaoberá procesným postupom pri ukladaní zaisťujúcich a obmedzujúcich opatrení, dôvodmi pre uloženie zaisťovacích a obmedzujúcich opatrení a spôsobe rozhodovania.

Piata časť sa venuje štádiu súdneho konania po podaní obžaloby na právnickú osobu, resp. špecifikám odlišnej

právnej úpravy hlavného pojednávania vo vzťahu k právnickej osobe.

Šiesta časť rozoberá výkon trestov uložených právnickej osobe.

Samotná publikácia je primárne určená študentom právnických fakúlt, ako študijný materiál k tejto téme. Dielo má formu skript, je prehľadné a dobre štruktúrované, jednotlivé časti na seba nadväzujú.

Výklad jednotlivých pojmov a ich praktické uplatnenie autorka formuluje spôsobom, že bude použiteľné nielen pre štúdium, ale aj pre aplikačnú prax, čo veľmi zvyšuje hodnotu diela, skriptá tak predstavujú určite „vademecum trestného stíhania právnických osôb“ s analýzou jednotlivých procesných úkonov a ich použiteľnosti v trestnom konaní. Je nutné dodať, že uvedená téma je v odbornej literatúre rozpracovaná minimálne a o to viac je potrebné vyzdvihnúť snahu autorky. Skriptá budú významným zdrojom informácií v tejto oblasti nielen pre študentov, ale aj pre odborníkov z aplikačnej praxe. Ich vydanie preto nie je len potrebné, ale v dnešnej dobe nevyhnutné a vyplní aspoň čiastočne potrebu po chýbajúcich prameňoch v tejto oblasti.

JUDr. Marek Kordík, LL.M., PhD.

člen Redakčnej rady BSA

Zamestnanie u advokáta hľadá

Mgr. Lukáš Michálek

Voderady pri Trnave

tel.: 0902 889 581

e-mail: michluky@gmail.com

Absolvent Právnickej fakulty Trnavskej univerzity v Trnave (2016). Ovláda anglický jazyk na úrovni B1, základy nemeckého jazyka a základy anglickej právnej terminológie. Pracovné skúsenosti : absolventská prax – Krajský súd Trnava, (2016), Vyšší súdny úradník, OS BA (2016). Vyšší súdny úradník, OS TT. Zaujímá sa o prácu v advokátskej kancelárii v Bratislave, alebo v Trnave.

DO VAŠEJ KNIŽNICE

Vladimír Fajnor

VOZÁR, J.: **Vladimír Fajnor**. Veda, Bratislava, 2017, 223 s.

Vydavateľstvo Slovenskej akadémie vied VEDA vo svojej edícii *Významní slovenskí právnici* na jeseň tohto roku prinieslo monografiu Jozefa Vozára venovanú Vladimírovi Fajnorovi (1875 – 1952) – politikovi, advokátovi, sudcovi a univerzitnému profesorovi, synovi advokáta a hudobného skladateľa Štefana Fajnora (1844 – 1909).

Doc. JUDr. Jozef Vozár, CSc. pôsobiaci ako riaditeľ Ústavu štátu a práva, dlhoročný advokát, člen niekoľkých vedeckých rád, autor desiatok odborných článkov, viacerých monografií a ďalších publikácií, predstavuje v monografii Vladimíra Fajnora ako výraznú osobnosť našej histórie a právnej vedy. Touto prácou voľne nadväzuje na svoju skoršiu pozoruhodnú knihu *Významní slovenskí právnici z Liptova – Emil Stodola, Augustín Ráth, Adolf Zátarecký a Štefan Luby*.

Rozhodnutie autora sústrediť svoju pozornosť práve na výskum pôsobenia Vladimíra Fajnora je potrebné hodnotiť mimoriadne pozitívne. Vznikla tak prvá komplexná monografia venovaná tejto pozoruhodnej osobnosti. Jej význam je však i širší. Prispieva ňou i k pozdvihnutiu právnického stavu po takmer polstoročí jeho nedoceňovania pred rokom 1989. Právnici ako Vladimír Fajnor si nepochybne zasluhujú pozornosť i dnes, môžu byť vzorom a nimi dosiahnuté výsledky povzbudením našim súčasníkom. Aj preto je Vozárova monografia záslužným príspevkom do súčasnej právnickej literatúry.

Monografia je vhodne štruktúrovaná do deviatich ucelených vzájomne na seba nadväzujúcich kapitol: I. *Pôsobenie Vladimíra Fajnora pred a po roku 1918*; II. *Unifikácia práva v Československej republike*; III. *Pôsobenie Vladimíra Fajnora na Právnickej fakulte Univerzity Komenského v Bratislave*; IV. *Pôsobenie Vladimíra Fajnora v Právnickej jednote na Slovensku*; V. *Sudca Vladimír Fajnor*; VI. *Publikačná činnosť Vladimíra Fajnora v oblasti právnej histórie*; VII. *Publikačná činnosť Vladimíra Fajnora v oblasti právnej terminológie a súkromného práva*; VIII. *Vladimír Fajnor a dobové osobnosti*; IX. *Fajnorov osud počas druhej svetovej vojny a po nej*. Tieto kapitoly sú rámcované úvodom načrtávajúcim osobnosť Vladimíra Fajnora a záverom (nazvaným *Záver o mužovi činu*) obsahujúcim zhodnotenie jeho pôsobenia.

Kniha predstavuje Vladimíra Fajnora komplexne vo všetkých oblastiach jeho pôsobenia, nielen ako človeka (vrátane

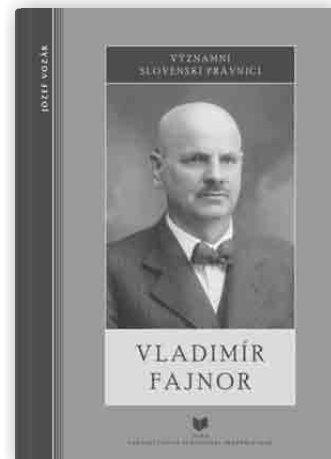
rodinného prostredia), advokáta a sudcu, ale i ako vysokoškolského učiteľa, viacnásobného ministra, spolkového činiteľa (v Právnickej jednote na Slovensku) a autora významných a dodnes aktuálnych odborných diel (z oblasti súkromného práva, organizácie súdnictva, unifikácie, ale i histórie práva).

Autor pripomína zásluhy Vladimíra Fajnora pri unifikácii práva, vytváraní slovenského právneho názvoslovia a budovaní súdnictva, no nezabúda oceniť ani jeho predrevratové advokátske pôsobenie. Vladimír Fajnor totiž pôsobil v advokácii viac než 20 rokov, ako advokát sídlil vo Zvolene. Advokácie sa vzdal v roku 1919, keď bol vymenovaný za prvého slovenského župana zvolenskej stolice. Potom pôsobil ako sudca v Bratislave, kde bol prezidentom súdnej tabule (vrchného súdu) a v Brne ako predseda Najvyššieho súdu ČSR.

Autor sa neuspokojil s predstavením Vladimíra Fajnora iba v už prv prebádaných oblastiach, ale zaoberá sa podrobne i jeho pôsobením ako hlavného redaktora *Právneho obzoru*, spoluzakladateľa a starostu Právnickej jednoty, vydavateľa a zodpovedného redaktora *Zvolenských novín*, neopomenúc ani jeho aktivity v evanjelickej cirkvi a. v. Príťažlivé sú i časti monografie venované vzájomným vzťahom a dobovému vnímaniu Vladimíra Fajnora inými právnickými osobnosťami (Adolf Zátarecký, Ivan Dérer, Augustín Ráth, Karel Laštovka, Cyril Bařinka). Autor preukazuje širokú a podrobnú znalosť dobových reálií, pracuje priliehavo a s istotou s archívnymi prameňmi, vytvára jasný obraz i širších kontextov pôsobenia Vladimíra Fajnora.

Jozef Vozár hodnotí V. Fajnora priliehavo ako „muža činu“ a označuje ho za jedného z najvýznamnejších a najvšestrannejších právnikov jeho čias; podobne ako Štefan Luby, ktorý o ňom napísal, že doba (prvé desaťročie existencie 1. ČSR) našla vo Vladimírovi Fajnorovi „pravého muža, teoretika i praktika, organizátora a politika, ktorý položil základy pre stavbu slovenskej právnej kultúry“.

Text je doplnený bohatým poznámkovým aparátom (viac než 500). Ako naznačuje zoznam použitej literatúry, autor pracoval s vyčerpávajúcim množstvom odborných prác zaoberajúcich sa osobnosťou Vladimíra Fajnora, vrátane dobovej časopiseckej literatúry (*Právny obzor*, *Soudcovské listy*, *Právnik*, *Slovenský peňažník*), no najmä s pozoruhodným

množstvom archívnych prameňov (z Archívu Univerzity Komenského, Slovenského národného archívu, Národného archívu v Prahe, Slovenskej národnej knižnice, Archívu Evanjelickej cirkvi a. v. atď.). Významný je i autorom vytvorený súpis diela Vladimíra Fajnora svedčiaci o dôslednom výskume. Živosť publikácie dotvára aj využitie informácií poskytnutých vnukom Vladimíra Fajnora.

Aj obrazová časť knihy je mimoriadne bohatá a vhodne prácu dopĺňa. Nájdeme v nej okrem množstva dobových fotografií (napr. profesorského zboru Právnickej fakulty UK, III. zjazdu čs. právnikov, spoločné fotografie s rôznymi osobnosťami, napr. aj s Ivanom Dérerom atď.) aj zaujímavé listiny týkajúce sa života Vladimíra Fajnora (od rodného listu, cez vysvedčenia, súkromnú i pracovnú korešpondenciu, menovania županom, prezidentom súdnej tabule, ministrom, atď.) pochádzajúce i zo súkromného archívu rodiny Fajnorovcov.

Monografia ako celok je výrazným prínosom pri skúmaní pôsobenia osobností našej právnej vedy, ale aj slovenskej

histórie. Je pohľadom nielen na osobnosť Vladimíra Fajnora, ale i na jeho dobu a dianie v spoločnosti. Možno ju zaradiť k najvýznamnejším prácam zaoberajúcim sa osobnosťami slovenskej právnej vedy.

Posledným textom knihy je prednáška Vladimíra Fajnora (z roku 1932) pod názvom Sudca a advokát. V nej pripomína advokátom, aby nikdy nezabudli na to, že „má-li advokát dôveru vo svoje povolanie, vo svoj rozum a vo svoju česť, vždy nájde dostatok klientov, ktorí budú mať dôveru v neho“.

Jozef Vozár založením edície *Významní slovenskí právnici* urobil prvé kroky na prepotrebnnej ceste pripomínania si slovenských osobností práva, pretože tieto si zasluhujú našu trvalú pozornosť. Držiac v ruke túto obsahovo bohatú a vizuálne príťažlivú monografiu prajme autorovi na tejto jeho ceste úspech. A za seba dodávam, že netrpezlivo očakávam ďalšie prírastky do tejto edície z jeho pera.

JUDr. Peter Kerecman, PhD.

Predstavujeme *Legal Point* – právne problémy riešené mladými právnikmi

Súčasná právna veda sa nezaobíde bez pokrokových a inovatívnych myšlienok a názorov. Z tohto dôvodu je nevyhnutné a žiaduce podporovať výskumné a publicistické aktivity študentov práva a mladých právnikov, ktorí sa neboja experimentovať, reagovať na nové právne výzvy a objavovať nové riešenia aktuálnych, ale aj večne páľivých právnych problémov. Je nepochybné, že ich inovatívny, no pritom odborný pohľad na vec prispieva k rozvoju právnej vedy a jej neustálemu napredovaniu.

Jednou z najvhodnejších platforiem pre realizáciu najšikovnejších študentov a čerstvých absolventov sú nepochybne nezávislé študentské periodiká. Jedným z nich je odborný časopis *Legal Point*, (ISSN 1338-6824, evid. č. EV 4584/12) ktorý vydáva už od r. 2012 občianske združenie Európske združenie študentov práva (ELSA) Slovensko. Je jedinečným prostriedkom prejavu názoru na špecifické právne témy vo formáte, ktorý sa distribuuje po celej právnickej obci na Slovensku a je aj platformou pre tvorbu nádejných mladých odborníkov z rôznych pôsobísk, čo vytvára zaujímavý mix tém a pohľadov jednotlivých autorov.

Tvorením a publikovaním vlastných odborných článkov sa študentom poskytuje nielen možnosť rozvíriať nový vietor v právnickej obci, ale najmä rozvíjať svoje profesijné zručnosti, či zviditeľniť sa na odbornej úrovni. Publikovať je možné nielen v slovenskom, ale aj anglickom jazyku, čo taktiež

rozvíja cudzojazyčné kompetencie autorov a zároveň zvyšuje potenciál časopisu. Príspevky publikované v periodiku sú starostlivo vybrané a recenzované kvalifikovanými odborníkmi z akadémie a právnej praxe, aby spĺňali určitý štandard a obsahovo zapadali do koncepcie jednotlivých čísel. Časopis tak nie je určený len študentom práva, ale aj širšej odbornej, prípadne laickej verejnosti.

Viac informácií nájdete na www.elsa.sk/legal-point.

O ELSA Slovensko

ELSA Slovensko vzniklo je plnoprávnym členom siete ELSA International združujúcej vyše 40 tisíc členov v 43 krajinách. Organizuje a zastrešuje celoštátne aktivity a koordinuje činnosť svojich 5 lokálnych skupín – v Bratislave (pri Právnickej fakulte Univerzity Komenského), Banskej Bystrici, Trnave a Košiciach. Cieľmi združenia je najmä prispievať k rozvoju vzdelávania vo všetkých právnych odvetviach, podporovať vzájomné porozumenie a zodpovednosť študentov práva a zlepšovať právne povedomie v spoločnosti. Činnosť ELSA sa orientuje na rôzne akademické aktivity a simulované súdne spory, letné školy práva, vydávanie publikácií, vymenené študijné pobyty, stáže a pod.

Bc. Romana Fridriková
prezidentka ELSA Slovensko

bulletin slovenskej advokácie

Recenzovaný právnický časopis SAK

Vydáva Slovenská advokátska komora
Kolárska 4, 813 42 Bratislava
IČO: 30 795 141

Vychádza desať ráz do roka
(8 riadnych čísel a dve dvojčísla)
Náklad 5 800 ks

Redakčná rada:

JUDr. Jozef Brázdil (predseda)
JUDr. Peter Kerecman, PhD. (podpredseda)
doc. JUDr. Milan Ďurica, PhD.
JUDr. Zuzana Ďurišová
doc. JUDr. Svetlana Ficová, CSc.
doc. JUDr. Martina Jánošíková, PhD.
JUDr. Marek Kordík, PhD., LL.M.
JUDr. Ondrej Laciak, PhD.
prof. JUDr. Ján Mazák, PhD.
JUDr. Soňa Mesiarkinová
JUDr. Jana Mitterpachová, PhD.
JUDr. Ondrej Mularčík
prof. JUDr. Oľga Ovečková, DrSc.
JUDr. František Sedlačko, PhD., LL.M.
JUDr. Alexander Škrinár, CSc.
prof. JUDr. Marek Števoček, PhD.
JUDr. Andrea Tomlainová, PhD., LL.M.
prof. JUDr. Peter Vojčík, CSc.

Výkonná redaktorka:

PhDr. Nadá Ondrišová, tel.: 02/204 227 28
ondrisova@sak.sk

Administrácia:

Darina Stračinová, tel.: 02/204 227 26
darina.stracinova@sak.sk

Vizuálna koncepcia:

Ing. Ladislav Blecha
Predtlačová príprava:
Helondia, s. r. o., Bratislava
Tlač:
Printhall, s. r. o., Bratislava

Objednávky bulletinu a inzercie:

Darina Stračinová, tel.: 02/204 227 26
darina.stracinova@sak.sk

reg. č. MK SR: 4161/10

ISSN 1335-1079

Uzávierka odbornej časti: 10. 10. 2017
Uzávierka redakčnej časti: 24. 10. 2017
Toto číslo vyšlo 14. 11. 2017

advokátska
komora
Slovenská

Pokyny pre autorov odborných článkov

1. Do redakcie treba poslať rukopis v elektronickej podobe (Microsoft Word), **ktorý doteraz nebol publikovaný. Odborný článok nesmie byť popisný a svojim obsahom musí byť prínosom k riešeniu aktuálnych problémov právnej praxe.**
2. Treba uviesť meno a priezvisko autora (autorov), vedecké a akademické hodnosti, povolanie, adresu pracoviska a trvalého bydliska, rodné číslo, kontakty (telefónne číslo, e-mailovú adresu).
3. Titulok príspevku má byť krátky, vecný, výstižný. Pred vlastný text treba pripojiť krátky úvod (**perex**) objasňujúci výber témy. Dlhý text je vhodné členiť medzitulkami.
4. V texte treba dôsledne dbať na presnú identifikáciu osôb a inštitúcií. U osôb nasleduje po akademických tituloch meno a priezvisko, v prípade potreby i vedecká hodnosť. Ak nie je známy slovenský prepis zahraničných hodností alebo ich uvedenie nie je podstatné vzhľadom na informačnú a protokolárnu potrebu, tak ich možno vynechať. Názvy zahraničných a medzinárodných inštitúcií sa uvádzajú v plnom pôvodnom názve (prípadne so skratkou v zátvorke). Ak existuje zaužívaný slovenský prepis, treba ho dôsledne používať, inak je potrebný čo najpresnejší preklad do slovenčiny.
5. Poznámky v texte treba označovať číslom bez zátvorčky a bez bodky. Pri citovaní bibliografických údajov treba dodržať nasledovnú schému:
Priezvisko1, M. – Priezvisko2, M.: **Názov diela. Prípadný podtitul.** Miesto vydania : Vydavateľ, ROK, s. XY.
6. Autor pripojí krátku **anotáciu v rozsahu do 600 znakov vrátane medzier**, v ktorej zhrnie problematiku článku, svoje stanoviská a vývody. Redakcia zabezpečí preklad anotácie do angličtiny a nemčiny.
7. Autor tiež napíše **stručnú informáciu o svojom aktuálnom odbornom pôsobení** a prípadne o iných skutočnostiach, ktoré považuje za dôležité v súvislosti s obsahom článku. Pripojí tiež **fotografiu, 290 × 343 pixelov** (to zodpovedá rozmeru 25 × 29 mm pri rozlíšení 300 dpi), ktorá bude spolu s informáciou uverejnená na prvej strane príspevku v graficky odčlenenej ploške.
8. **Maximálny odporúčaný rozsah odborného článku je 34 000 znakov vrátane medzier**, čo zodpovedá cca 6 stranám v bulletine. **Maximálny odporúčaný rozsah recenzie, poznámky, správy z podujatia, úvahy na aktuálnu tému a pod. je 4 500 znakov vrátane medzier. K recenzii je potrebné dodať sken obálky knihy, pričom od jej vydania by mal uplynúť maximálne 1 rok.**
9. O zaradení príspevku do konkrétneho čísla a výške autorského honoráru rozhoduje redakčná rada Bulletinu slovenskej advokácie. Vyslovuje sa k obsahu a forme spracovania príspevku, prípadne konzultujte s autorom možné úpravy a doplnky. Môže požiadať autora o skrátenie príspevku alebo rozdeliť dlhý článok do viacerých čísiel. Vyhradzuje si tiež právo uverejniť svoj kolektívny názor k publikovanému príspevku.
10. Redakcia bulletinu si vyhradzuje právo upraviť názov príspevku, medzitulky, vykonať v rukopise potrebné štylistické, jazykové a technické úpravy.
11. Tesne pred publikovaním dostane autor svoj príspevok na odsúhlasenie redakčných zásahov a na prípadné doplnenie a aktualizáciu. Autorizovaný príspevok sa uverejní bez ďalších redakčných zásahov.
12. Príspevky sa uverejňujú na základe písomného súhlasu autorov na osobitnom redakčnom formulári. Nevyžiadané rukopisy redakcia nevracia.

